ERICH VON

DÄNIKEN

SONSUZLUĞUN İŞARETLERİ

Nazca'nın Mesajı

cep
KİTAPLARI A.Ş.

ZEICHEN FÜR DIE EWIGKEIT/Die Botschaft
SONSUZLUĞUN İŞARETLERİ
Nazca'nın Mesajı
ERICH VON DÄNIKEN'in araştırması
Türkçeleştiren: Esat Nermi Erendor

© C. Bertelsmann Verlag Gmbit, Münih/
Cep Kitapları A.Ş., İstanbul 1997

ISBN 975-480-104-5

Cep Kitapları: 138/ Bilgi dizisi: 28
Üçüncü Basım: 1999

Ofset Hazırlık: Cep Kitapları A.Ş
Baskı: Kurtiş Matbaası

ERICH von DANIKEN

SONSUZLUĞUN İŞARETLERİ

"Nazca'nm Mesajı"

Türkçesi: Esat Nermi Erendor

Piyerloti Caddesi 7-9 Çemberlitaş-İstanbul

IÇINDEKILER

ÖNSÖZ.....5
NAZCA ANA YOL ÜZERİNDE DİR.....7
Geriye Bakış - Çarpıtmalar - Korku Tüneli - Yardımcı Araç Olmadan Çizilen Resimler - Alt-Üst - Ne Kadar Eskiymiş? Abuk Sabuk Sorular Listesi - Maria Reiche'den Sonra - Yeni Tarih Belirlemeleri
SAHTECİLER ÇETESİ.....43
Dr. Cabrera Kimdir? - Depolar Nerde? - Bilimden Sorular - Yeni ve Sahte mi, Yoksa Eski ve Sahici mi? - Bin Yıllar İçin Kanıtlar - Mühendisler Kimdi?
NAZCA'DA NELER OLMUŞTU?.....70
Boş Laf Kültü - Akademik Ruhlar - Tarih Öncesi Bir Tanrılar Dağı mı? - Pratisyen İş Başında.
OLANAKSIZ OLAN, OLABİLİR Mİ?.....90
Işın Saçan Şekiller - Sadece Tanrılara Görünen - Zorlayıcı Bir Bakış - Olağanüstü Keşif - Gerekçeli Bir Öneri - Bir Kültün Başlangıcı - Uzak Geçmişten Uçaklar.
DÜNYADIŞILAR NERDE?.....116
KAYNAKÇA.....185
SEVGİLİ OKUYUCULARIMA.....189

Resimlerle ilgili yayıncının notu:

Türkçe baskının sonunda toplanmış olan fotoğraflar, özgün (Almanca) metinde işaretlendikleri gibi, numaralandırılmıştır. Teknik nedenlerle Türkçe baskıya alınamayan resimler olduğu için, resim numaraları yer yer sıra takip etmeyebilir.

Okuyucular, metin içinde numaraları belirtilen resimlen, 129 ila 184'üncü sayfalar arasında numaralandırılmış olarak bulacaklardır.

ONSOZ

Nazca mı? Daha başka ne söylenebilir? Yine mi Nazca?

Birkaç yıl öncesine kadar Nazca hakkında hemen her şeyi bildiğini sananlardan biriydim. Bu konuda gerek uzmanlar için gerekse halk için yazılmış bütün yazıları okumuştum; ortaya atılmış bütün teorileri, yapılmış bütün tartışmaları biliyordum. Geçen otuz yıl boyunca Nazca'ya sayısız denilecek kadar çok gitmiştim. Çölün ve yakınındaki tepelerin üzerinde -toplam süresi haftalar tutan- inceleme uçuşları yaptım. Yetmişli yılların başlarında ise kızgın güneş altında çakıllı alanları ve pas renkli sahrayı günlerce yaya dolaşmıştım. Nazca muammasını çözdüğümü sanıyordum. Bu arada anladım ki Nazca hakkında meğer ben de -tıpkı herkes gibi- pek az şey biliyormuşum.

Söyler misiniz nedir bu Nazca? Her şeyden önce Nazca gizemlidir, muammalıdır, üstelik korkutucudur da. Görüntüsünü seyredersiniz; ama ne olduğunu anlayamazsınız. Nazca insanı büyüler, şaşırtır; mantığa hem uygun, hem de aykırıdır. İnsan aklına da yüzlerce gök gürültüsünden oluşmuş bir tokat gibi çarpar. Gözlerimiz eğer avaz avaz bağırabilseydi, Nazca'da durmaksızın haykırmak zorunda kalırdı. Nazca bir şeyler bildirir; fakat bu bildirim kapalıdır, karmaşıktır; öne sürülmüş ne kadar teori varsa hepsine de aykırıdır. Nazca'nın anlaşılması, çözümlenmesi olanaksızdır, deli işidir ve saçmadır. Yine de söyledikleri vardır. Bugünkü Nazca kasabasının yakınında çizimlerden oluşan mesaj işaretleri çocukçadır, genellikle akıldışıdır ve adeta tek bir kişinin keyfine göre çizilmiş gibidir. Derken, Nazca'da, artık bilmek ve hiçbir şeye inanmak istemeyen mantığın ipuçları tutuşuverir.

Nazca bütün zihinsel sezgilere kapalıdır. Bence bunda şaşılacak bir yan yoktur; çünkü insan aklı, yaşadığımız çağa inatla yapışıp kalmıştır. Bu yüzden de düşüncelerimizi ve bilgilerimizi,

bizden çok zaman önce yaşamış, doğalarının genel görünümü dahi bizimki gibi olmayan insanlara adeta zorla uyarlarız. Kurnaz ve açıkgöz olduğumuza, ayrıca karmaşık olayları bir çırpıda çözen kriminolojik bir sezgiyle kuşandığımıza inanmak bize pek doğal gelir. Bilimsel yöntemin bizi mutlaka bilgi cennetine götüreceğinden kesinlikle eminizdir. Bir de parapsikolojik dünyalarda dolaşan insan tipleri vardır. Bunlar Nazca'ya ilişkin gerçeği sezdiklerini ya da önceden hissettiklerini sanırlar. O yüzden de bunların Nazca yorumu dogmatikleştirilmiştir. Buna inanmamak bir günah sayılmaktadır. Nazca teorileri böyle doğmuştur, Nazca tartışmaları da. Nazca öğretileri, Nazca dogmaları, Nazca saçmaları ve diğer budalaca Nazca yorumları hep bu ortamda filizlenmiştir. Aslında hiçbiri bir şey söylememektedir.

Nazca dev boyutludur - yalnızca coğrafi büyüklüğünden değildir bu. Mısır'daki büyük piramitlerle kıyaslanabilen Nazca, insanlığın geçmişine yönelik zaman makinelerinden biridir de. Nazca'ya yaklaşan kimse, benzersiz bir derinlik görür. Orada bir ayna da parıldamakta, tüm evrene işaret vermektedir.

NAZCA ANAYOL ÜZERİNDEDİR

Düşünmekten hoşlanmayan, hiç değilse arada sırada önyargdannt yeniden derlemelidir.
Luther Burbank, 1849-1926

Bir zamanlar Peru'da, yedi dağın ardında bir yerlerde, pinekleyip duran bir kasaba vardı. Buradan büyük başkent Lima'ya tozlu bir toprak yoldan gidilirdi; bu yolu da sadece mutlaka buradan geçmek zorunda olanlar kullanırdı. Zira yol yüzlerce kilometre boyunca ıssız bir kum ve çakıl çölünden geçmekteydi. Bu yolda yokuş yukarı çıkılır, yokuş aşağı inilir; arada bir dönemeçler geçilirdi. Sonunda da tehlikeli virajların birbirini izlediği kısa bir dağ yolu aşılırdı. Yol boyunca, her iki saatte bir, karşınıza uyuklayan bir yoksul yerli köyü çıkardı. Özellikle de bu köylerde uzak And dağlarından çıkıp Pasifik Okyanusu'na doğru akan bir akarsuyun yolu kestiği görülürdü. Kızılderili köylüler, uydurma tezgâhlarda, koyu sarı renkli, küçük muzlar, sert kabuklu portakallar, yemyeşil limonlar ve kendilerinin hazırladığı renk renk limonatalar satardı. Köy halkının yaşayışı yoksulca ve yeknesaktı. Meyve yetiştirmenin yanı sıra patates, soğan, pancar ve pamuk tarımı da yapılır; pazar günleri köyün tüm halkı küçük Katolik kilisesinde toplanırdı.

Bugün Lima ile Nazca arasındaki bu yolun yarısı dört şeritli bir otoyoldur; diğer yarısı ise parke taş döşeli geniş bir caddedir. Aslında Lima'dan başlayarak sürekli Şili doğrultusunda uzanan 450 kilometrelik bu yol "Carretera Panamericana" (Avrupa'da, Dünyanın Rüya Yolu) diye adlandırılır. Amerika kıtasını kuzey-güney doğrultusunda Alaska'dan Şili'ye kadar boydan boya kesen karayolunun son kesimini oluşturur. Kızılderili köyleri yine yolun kenarındadır; ama hepsi de çok gelişmiştir. Yoldan akan taşıt selini, alabildiğine büyümüş ve egzoz duma-

nına batmış kasabaların yönetimleri trafik ışıkları ve tek yön gibi önlemlerle düzene sokmaya çalışır. Restoranlar, akaryakıt istasyonları, açık hava meyhaneleri ve tamir atölyeleri yol boyunca sıralanır.

Nazca eskiden pinekleyip duran bir köyken, şimdi müzesi, parkı, çarşısı ve bankalarıyla küçük bir kent olmuştur. İlköğretim zorunludur. Farklı kalitede oteller, turistleri, uzak yol şoförlerini, macera arayanları çekmek için birbirleriyle yarışır. Yol kenarlarını sıra sıra reklam levhaları süsler -kentin dışında kulesi ve içkili lokaliyle küçük bir hava alanı vardır- 100 ilâ 150 Amerikan doları bastıran "Nazca tutkunları," dünyaca ünlü "Pampa de Nazca" (Nazca Bozkırı) üzerinde uçakla dolaşabilir. Bu sırada bazı turistlerin, pilotlar küçük uçaklarına art arda helezonlar çizdirince kustukları görülür. Yarım saat kadar süren bu gezintinin sonunda her müşterinin eline imzalı mühürlü bir belge tutuşturulur. "Aeoro Condor" havayolu şirketince verilen bu belgede, Bay X veya Bayan Y'nin, filan tarihte, Nazca Ovası üzerinde uçakla dolaşmış olduğu belirtilmektedir.

Ne var ki pek acele uçan bu turistlerin hiçbiri Nazca'nın "asıl gizemini" göremez. Niye göremez? Turistlere özgü bu uçuşların amacı, özellikle pas renkli çöl düzlüğünde bulunan "kazılmış işaretler" denilen görüntüleri göstermektir. Orada boyutları çok kocaman bir örümcek görülür. **(Resim** i) Ayrıca bir sinekkuşu, bir maymun, bir spiral, bir balık ve bunların arasında dosdoğru uzanan daracık çizgiler; dağ yamaçlarında da etrafa ışınlar saçtığı izlenimi uyandıran kafalar vardır. Sonra da yere çizili işaretler seyredilir; bunlar dağınıktır, çok büyük kalkış-iniş pistleri gibi görünürler. Bütün bu görüntüler ancak uçaktan gözlemlenebilir. Yerde dolaşırken bunların görülmesi olanaksızdır.

Aero Condor'un başpilotu Eduardo Herran'a, turistleri İngenio vadisi ve dağlar üzerinde neden dolaştırmadıklarını sordum.

"Bize hep sadece kazılmış işaretler üzerinde uçmamız söylendi. Turistler için ilginç olan da bu zaten. Hem bölgede saatlerce dolaşmaya kalkarsak, uçuşlar çok pahalıya mal olur."

Ben bölgenin her karış kesimi üzerinde daireler çizerek uçtum — hem de günlerce.

Geriye Bakış

1927 yılının baharında Perulu arkeolog Toribio Mejia Xesspe, Nazca ırmağının küçük bir yan vadisinde çalışıyordu. Burada İnka öncesi çağdan kalma birkaç ören vardı. Bir ara aynı nitelikte başka kalıntıların bulunacağını düşündüğü bir tepenin doruğuna tırmandı ve bir dinlenme molasında aşağılarda uzanan "Pampa de Chiquerillo"ya, "Pampa de los Chinos"a ve "Pampa de Nazca"ya baktı. Bazı şeyler ona pek garip göründü. Orada, siyahımsı kahverengi çöl bölgesinde, rengi çok daha açık olduğu için göze çarpan ve dümdüz uzayıp giden çizgiler vardı.

Gelgelelim bu arkeolog, yere çizili işaretleri ilkin pek önemsemedi. Bunların Kristof Kolomb'dan önceki zamandan kalma patikalar olacağını düşündü. Neden sonra, ancak 1940'ta, çizgilerden ikisinin üstünde dolaşınca, Toribio Mejia Xesspe yaptığı keşfi anlatan bir makale yazdı. Nazca çizgileri hakkında yayınlanmış ilk yazıdır bu.[1)(t)]

22 Haziran 1941. (New York) Long Island Üniversitesi'nden tarihçi Dr. Paul Kosok, tek motorlu spor bir uçağa atlayıp Nazca ile İca arasında su kanalları aramaya çıktı. Gerek İnkaların gerekse onlardan önceki halkların çok mükemmel su ikmal şebekelerine sahip olduğunu; fakat bunların daha sonra kaybolduğunu biliyordu. Çok eski zamandan kalma bu su kanallarının kalıntılarını, havadan gözlem yoluyla daha kolay bulabileceğini umuyordu. Ayrıca bu yörede, İngenio ırmağı ile Nazca köyü arasında bir yerde, sanki toprağa kazılmış gibi gö-

[1+)] **Parantez içindeki bu rakamlar, kitabın sonunda zikredilen kaynak eserleri göstermektedir.**

rünen acayip çizgiler bulunduğunu da iki yıldan beri bilmekteydi. Bu çizgilerin, sulama şebekesiyle ilgisi var mıydı acaba?

Dr. Kosok uçağıyla yöreye vardığında, akşamın yaklaşmasına rağmen ortalık her günkü gibi pırıl pırıldı. Gözlerini zorlayarak tüm dikkatiyle aşağıya baktığında, altında kızıl kahverengi geniş bir düzlükten başka bir şey göremedi. İngenio vadisinden Nazca pampasına sapılan dönemecin üç kilometre gerisinde Dr. Kosok, birden koyu kahverengi zemin üstünde birbirine paralel uzanan iki dar çizgi gördü. Bir tepeden başlıyor, ovada iki kilometre kadar gittikten sonra kusursuz bir iniş pistinde son buluyorlardı. Kosok pistin genişliğini 30 metre, uzunluğunu da bir kilometre tahmin etti. Fakat böyle bir şey gerçek olamazdı, olması da düşünülemezdi. Burada, bu kuş uçmaz ıssızlığın ortasında kim ne diye bir kalkış-iniş pisti yapsındı? Öyle ama görünen de tipik bir pistti işte! Kosok şaşkınlığına sinirlenip uçağı geri döndürttü. Ters yönde birkaç dakika uçmuşlardı ki bu sefer de bir spiralin üzerinden geçtiklerini gördü. Bu spiralin yanında, az önce görmüş olduğu pistten çok daha geniş bir pist vardı. Buradan bir kilometre kadar güneyde ise Kosok, bir kuşun yere çizili profilini gördü. Kuşun kanatlarının eni 200 metre kadardı ve hemen yanı başında yine bir pist uzanıyordu. Heyecanlanan Kosok, pilottan yörenin üzerinde daireler çizerek alçalmasını istedi. O zaman aşağıda, zeminle renk farklılığından dolayı iyice belirginleşmiş bir örümcek ile bir kuyruklu maymun gördü. Az ötede, bir tepenin yamacında, 29 metre boyunda bir insan görüntüsü elini kaldırmış gökyüzünü selamlıyordu. Daha küçük tepelerin yamaçlarında da yüzleri miğferle kapatılmış, çevreye ışınlar saçan kafalar yere yapışmış gibi durmaktaydı. Dr. Kosok rastlantı sonucu bir keşif yapmıştı: İnsanlığın en fnuammalı resimli kitabını bulmuştu/ [3)]

Ayakları yeniden toprağa basar basmaz Kosok'un ilk işi arkeologlara danışmak oldu. Ne var ki arkeologlar bu konuda hiçbir şey bilmiyorlardı; ancak bir noktada tam bir görüş birliği içindeydiler: Bu görülenler asla kalkış-iniş pistleri olamazdı; çünkü uçuş tekniğinden ne Kızılderililerin haberi vardı, ne de İnkaların; hele İnka öncesi halkların bu konuda lafı bile edile-

mezdi. Böylece çizgilerin, "eski İnka yolları" ya da "dinsel tören alaylarının geçiş yolları" olduğuna karar verildi. Hatta bu arada acayip bir din teorisi de ortaya atıldı. Kızılderili oymakların akla gelebilecek her türlü büyülü sihirleri yapabildikleri bile söylendi.

Aradan yıllar geçti. Günün birinde Alman coğrafyacı ve matematikçisi Maria Reiche turist olarak Peru'ya geldi. Bayan Maria Reiche öğrenimini Hamburg Üniversitesi'nde yapmış, devlet sınavını Dresden Teknik Yüksekokulu'nda vermişti.) Bayan Reiche'nin Nazca dolaylarındaki garip çizgilerden haberi yoktu; And dağlarında bulunan harabelerle ilgileniyordu. Özellikle de Peru'da sayıları gerçekten çok fazla olan ve İntihuantas denilen güneş gözlem yerlerinin, takvimlerle bağlantılarını araştırmak istiyordu. İster rastlantı deyin ister yazgı, Bayan Reiche Peru'da Dr. Paul Kosok'la karşılaştı; doktor da ona Nazca'nın yere çizili garip işaretlerini heyecanla anlattı. Genç Alman kadın takvim sistemleriyle uğraştığı ve çok iyi eğitim gördüğü için, Kosok onu Nazca muammasını çözebilecek en elverişli kişi olarak görmekteydi.

Paul Kosok'un teşvik ve telkiniyle Bayan Reiche, 1946 yılında Nazca'yla ilgilenmeye başladı; ilk başlarda onun için bir yan uğraştı bu. Fakat çok geçmeden yerdeki işaretlerin etkileyici büyüsüne kendisini kaptırdı. Burada "gelin aydınlatın beni" diyerek adeta meydan okuyan bir şey vardı. İngenio vadisinden Nazca'ya giden berbat yolun üstünde mütevazi bir "hacienda" (tarım işletmesi) bulunuyordu. Buranın sahibi, Bayan Reiche'nin çiftliğin bir odasında kalmasına izin verdi. Böylece "Hacienda San Pablo"da bir oda, yıllar boyu yorulmadan çalışacak genç Alman'ın araştırma merkezi oldu. Bugün buraya yakın bir yerde "Maria Reiche Müzesi" bulunmaktadır. Bir odası, araştırmacı kadının bir zamanlar kalmış olduğu oda gibi döşenmiştir; kendisi de burada, balmumundan bir heykel halinde, duvarları planlar ve haritalarla kaplı bu odanın içinde yer alır. Müzenin öteki odalarında, bu öncü araştırma dönemine ait gerçekten etkileyici siyah-beyaz fotoğraflar sergilenmektedir.

Bayan Reiche ilk iş olarak çöl yüzeyi üstündeki karmaşık çizgileri gözden geçirmeye kalkıştı. Başına bir hasır şapka geçirip eline bir bloknot alarak kızgın güneşin altında dolaştı; işaretleri kâğıtlara aktardı, böylece ilk resimler ortaya çıktı. Kısa bir süre sonra da bunların havadan fotoğraflarının çekilmesinin zorunluluk olduğunu anladı. Tanıdıkları aracılığıyla Peru hava kuvvetlerinin bir yan kuruluşu olan "Servicio Aerofotografico National" ile bağlantı kurdu. Pilotlar ve subaylar konuya sadece ilgi duymakla kalmadılar, ona her bakımdan yardımcı oldular. Bu sayede havadan ilk ölçümler yapıldı, ilk fotoğraflar çekildi.

Çarpıtmalar

O zamanlar, ellili yılların ortalarında Bayan Reiche de pisti andırır çizgileri bir havaalanına benzetmişti. Bunu daha sonra yayınlanan *Çölün Sırrı* adlı küçük kitabında şöyle anlatır:[4]

"Sonra da o (uçaktaki kişi), yukardan bakınca, dağ yamaçlarında ve terasların üstünde dev boyutlu üçgenlerle dörtgenler gördü; bunlar cetvelle çizilmiş gibiydi ve koyu renkli zemin üstünde daha açık renkli görünümleriyle iyice belirginleşen alanları çerçevelemedeydiler. Bunların bazıları için uçak alanı denilebilirdi."

1968'de *Tanrıların Arabaları^* adlı kitabımda -Bayan Reiche'nin kitabı henüz ortada yoktu- aşağı yukarı aynı şeyleri söylediğimde az kalsın beni parçalayacaklardı. Adeta kıyamet kopmuştu. Meğer ne korkunç bir günah işlemişim! Neler demiştim: *"60 kilometre uzunluğundaki Nazca düzlüğü -havadan baktığımızda — bizde açıkça bir hava alanı düşüncesini çağrıştırdı." "Bu çizgilerin tanrılara 'her şeyi emrettiğiniz gibi hazırladık! Buraya inin!" mesajı vermek için çizildiklerini söylemek sapıklık mıdır? Bu geometrik şekilleri yapanlar ne yaptıklarından habersiz olabilirlerdi. Ama herhalde yere iniş için 'tanrıların' neye ihtiyacı olduğunu biliyorlardı."*

Bu birkaç satır yayınlanalı neredeyse otuz yıl olacak; yazılması ise bundan da iki yıl öncedir. O zamandan bu yana medyada, bana hiçbir yerde yayınlamadığım, hiçbir yerde söylemediğim cümleler isnat edildi. Çok şükür bende ne paranoyanın herhangi bir çeşidi var, ne de budalaca komplo teorilerine inanırım. Buna karşın "ciddi" medyanın ve bilimsel yayınların, çok yersiz biçimde, ipe sapa gelmez bir saçmalığı yayıp durması gerçekten düşündürücüdür. Bu olayı, sözlerin nasıl yanlış yorumlanabileceği ve her vesilede yeniden yanlış zikredilmek üzere basın arşivlerine nasıl aktarılabileceği konusunda tipik bir örnek olarak gösterebiliriz. Genç Erich von Däniken 1966'da ne yazmıştı: Havadan baktığınızda Nazca düzlüğü bir hava alanı düşüncesini akla getiriyor. Aman Tanrım! Genç araştırmacı Bayan Maria Reiche farklı bir şey mi söylüyor?

Bunun ardından benim bildiğim —ve sayıları hiç de az olmayan- bilimsel yayınların hepsi, içten bir öfkenin gür sesiyle güya benim Nazca Ovası için uzay gemilerinin ana istasyonu dediğimi ilan ettiler. İşte size daha yeni bir bilimsel dergiden bir örnek:[6]

"Yetmişli yılların başında Erik von Däniken diye biri çıktı (adımı yanlış yazmışlar!) *ve uzaydan gelen gemiler için pistler olduğunu söyledi. Sözde kanıt diye gösterdikleri de arazi üstündeki oyukların fotoğraflarıydı. Bunlar modern kalkış pistlerine şaşılacak derecede benziyormuş. Ayrıca belirttiğine göre, bu büyüklükte işaretler, uçan makinelerin yardımı olmadan asla çizilemezlermiş."*

Bu tür ve buna benzer şapşallar, özellikle bilim edebiyatında bolca bulunur. Bu akıl kumkumalarından hiçbiri ne söz konusu kitabımı okumuştur ne de daha sonraki kitaplarımı. Yaptıkları iş, birinin saçmalamasını ötekilerin kopya çeker gibi alıp yazısında aynen tekrarlamasıdır. Kötü niyetli bir tutumla bazı sözler uydurmuş ve bunları bana mal etmişlerdir; oysa onların bildirdiğine benzer bir ifade yazılarımın hiçbirinde bulunmamaktadır. O halde bu bilim gazetecilerinden ve yazarlarından bir tekini bile ciddiye almadığım için kimse bana kızmasın. "Başarı, en son affedilen şeydir neredeyse" (Truman Capote)

Peru hava kuvvetlerinin Bayan Reiche'ye destek vermesinden sonra eğitim bakanlığı da mütevazi oranda maddi yardımda bulundu. Bir süre sonra da Amerikan Wenner - Gren Vakfı ile Alman Araştırma Kurumu'nun yardımları başladı. Ertesi yılda da başka kurumlar da, küçük meblağlarla yardıma katkıda bulundular. Parasal destek büyük bir araştırma projesi için çok azdı; fakat araştırmayı sürdürmek için yeterliydi. Yiğit Bayan Reiche, elinde iki metre uzunluğunda alüminyum bir merdivenle çölde dolaşmaya başladı; yerdeki işaretlerin üstüne tebeşir tozları döktü ve bu sayede yakın plan ilk fotoğrafların çekimi için gerekli önkoşulları hazırladı. Sonra da şekillerin ölçümüne ve bunların belirli bir ölçeğe göre kâğıt üstüne aktarılmasına başladı.

Çok geçmeden de Bayan Reiche, kazılmış işaretlerin arazinin orasına burasına rastgele yapılmamış olduğunu anladı. Bu işaretler belli bir plana göre hep "birçok doğru çizginin birbirini karşılıklı kestiği"[4] yerlerde ortaya çıkmaktaydı. Sadece bir maymun, bir örümcek, bir balina, bir köpek, bir iguana bulunmasına karşın 20'den fazla kuş vardı. Bu şekilleri toprağa kazmış bulunan eski çağların insanları özellikle kuşlara karşı derin bir sevgi besliyor olmalıydılar. Bir şey daha: Dümdüz uzanan çöl bölgesinde tek bir insan figürü, tek bir insan suratı yoktur; buna karşın Nazca yakınlarında Pampa bölgesinde gökyüzüne bakan dağ yamaçlarında bunlardan pek çok vardır. Bunlar insan başları ile tek bir insan görüntüsüdür. Başların bir kısmı etrafa ışınlar saçmakta, bir kısmı ise anteni andırır başlıklar taşımaktadır. 29 metre boyundaki insan görüntüsü de sağ koluyla gökyüzünü, sol koluyla da yeryüzünü göstermektedir. Geçmiş çağlardan bir resimli muamma!

Burada dikkate değer ve belki de muammanın çözümünde yol gösterici olan bir nokta, geometrik şekillerin çoğu kez -ama her zaman değil— hayvan resimleriyle bağlantılı bulunmasıdır. Pistler ağının ortasından çıkan bir buçuk kilometre uzunluğunda ve cetvelle çizilmiş gibi uzanan bir çizgi gelip 60 metre boyundaki maymunla birleşmektedir. Hayvanın ayakları altında yedi büyük çentik bulunmaktadır. Bu ayaklar üçer par-

maklıdır; buna karşın ellerin birinde dört, öbüründe beş parmak vardır. **(Resim 3)** Maymunun kuyruğundan başlayarak düz çizgi, toplam 16 büyük zikzak doğrudan oluşan yeni bir geometrik modele dönüşür. Yüksek matematik mi acaba?

Buna benzer başka matematik ödevleri vardır ve belki de benim resimlerim bir matematik delisine ilham kaynağı olarak, bilmeceyi çözmeye sevkedecektir.

Olağanüstü bir çetin ceviz de "çifte labirent" tasviridir. Birdenbire hiç yoktan yan yana, dosdoğru uzanan üç dar çizgi ortaya çıkmaktadır. Her biri daha geniş bir "büro atacının" sağ köşesinde son bulur. Bu ataçlardan beşi asker safı gibi yan yana dizilmiştir ve sonlarından birbirlerine bağlıdır. **(Resim 4)** Sonuncu büro atacından çıkan daha dar bir çizgi "çifte labirent"in içinde sona erer. Çifte labirent sözüyle yan yana duran, dikdörtgeni andıran labirent şekillerini tanımlamak istiyorum; ne dışardan içeri girilebilir, ne de içinden dışarı çıkılabilir. Dahası var: Bu labirent çizgileri sivri bir kalemle devam ettirilirse öbür tarafında yine altı büro atacına varılır. Bu ataçların sonuncusu da dar bir çizgiyle bağlantılıdır ve bu çizgi kilometrelerce uzadıktan sonra ufukta bir yerlerde kaybolur. Bu sıralanışı tümüyle göstermek olanaksız olduğundan, resimde sadece yan yana duran uzun çizilmiş beş ataç ile birbiriyle bağlantılı iki labirent, sonra da altı büro atacına yer verilmiştir. Çocukken kalemimizi kaldırmadan kâğıt üstünde sürekli şekiller çizerdik. "Çifte labirent" ve "büro ataçları" sanki böyle bir oyunda çizilmiş gibidir.

Korku Tüneli

Bu acayip şekillerin çoğunun öteki şekillerden soyutlanmış durumda olmadığı görülür. Büyük mesafelerle de olsa birbirleriyle bağlantılıdırlar. Böylece geniş pistler ve dar çizgilerden oluşan koca bir şekiller ağı Pampa de Jumana'da uzanır, yolun ikinci dönemecinden sonra İngenio vadisinden geçerek Pampa

düzlüğüne ulaşır. Arazi üstünde pistlerden ve yamuk biçimli düzlüklerden ensiz doğrular sonsuzluğa doğru gider. Şimdiye kadar keşfedilen bu doğru çizgilerin en uzunu 23 kilometre kadardır. Akıl alır şey değil! **(Resim 5)**

Pampa'nın güneyindeki üçlü bir çizgi olağanüstü ilginçliktedir; adeta -açıklayabilirseniz açıklayın beni de, görelim dercesine— meydan okumaktadır. İlk bakışta sadece iki çizgi varmış izlenimini uyandırır; sanki arazinin bir yerinde başlayan bu iki çizgi araba tekerleği izi gibi birbirine paralel uzanıp gidiyor gibidir. Fakat yakından incelenince ilk izlenimin bir göz yanılması olduğu anlaşılır. "Araba tekerinin" yalnızca sağ taraftaki izi tek bir çizgidir, sol taraftaki iz ise yan yana çizilmiş iki ince çizgiden oluşmuştur. Bu iki çizgi arasındaki aralık on santim kadardır. O halde üç tekerlekli bir taşıtın izi midir bu? Solda yan yana iki ve -iki metre ötede- sağda üçüncü bir tekerlek mi vardı? Bir "araba izinden" başka bir şey olmalı bu; zira bu üçlü paralel çizgi çöl düzlüğünden gelip yakındaki tepenin yarıklarını, çatlakları aşarak ta doruğa çıkmaktadır. Mesafe de 2,5 kilometredir. Peki, çizgilerin sona erdiği dağ tepesinde ne vardır? Hiç! En azından bugüne kadar orada bir şeyler bulunduğu saptanabilmiş değil; çünkü orada, kimyasal analizlerden filan geçtik, en basitinden bir sondaj çalışması bile yapılmamıştır. Yapılması da henüz söz konusu değildir.

Kimsenin akıl erdiremediği bu ovada derin sondajlar yapılmasını isteyen daha başka acayiplikler vardır. Burada 50 metre genişliğinde pistler hafif eğimle burun burada gelmektedir. İşin daha da garibi, iki pistin birbirine tosladığı noktaya, dört bir yandan daha ince çizgilerin, adeta üşüşür gibi gelmiş olmasıdır. **(Resim 6)** Bir seferde bunlardan 21 tanesini saydım. Bu çizgilerin merkezinde ne bulunuyor? Bir başka yerde, sayısız denilecek kadar çok miktarda daracık çizgiler, hemen bütün yönlerden gelip bir pistin sonunda adeta ışınlardan bir çelenk oluşturmaktadır. Bunlar öyle beş metre boyunda, küçük ışınlar değildir; yüzlerce metre uzunluktadır ve pistin sonuyla bir noktada birleşen kilometrelerce uzunlukta ışın şekilleri halinde dağılmaktadır. Orada böylesine önemli olan nedir? Işınların merkezinde

acaba ölçüm tekniğine ilişkin bir şeyler keşfetmek olanaklı mı? Oranın altında yine bir muamma mı var?

Ova üzerinde uçuş parasını gözü yemeyen sırt çantalı turistler, bu tür "ışınlı tepelerin" birini görmek olanağını bulabilirler. Bu tepe Nazca kasabasının 22 kilometre kadar berisinde, tam yol kenarındadır. Şimdi asıl Nazca düzlüğüne girmek kesinlikle yasaktır; fakat bu yasak yolun sağ kenarında hemen göze çarpan küçük tepe için geçerli değildir. Deniz yüzeyinden 512 metre yüksekte olan bu tepenin yol kenarındaki yüksekliği sadece 14 metredir. Bu gülünç yüksekliğine karşın üzerine tırmanılma rekorlarına sahiptir. **(Resim 7, 8)** Yolun üzerinden kuzeye doğru bakan kimse, yan yana uzanan iki çizgiyi hemen görür, bunun 20 metre ötesinde yine bir çift çizgi vardır. Sağdan giden paralel çizgiler üç kilometre sonra bir piste kavuşur; soldaki çizgiler de 2,5 kilometre sonra "kabarcıklı düzeç" denilen yere uğrayıp o da 1,3 kilometre uzunluğunda bir piste varır. Bu pistleri görebilmek için ya bir sahra dürbünü ya da güçlü bir zoom-objektifi kullanmak gerekir. Çünkü iyi bir uzak görüş sağlamak için pampadaki 34 metrelik yükseklik farkı yeterli olmamaktadır. Söz konusu tepeciğe gelen sadece bu iki paralel doğru değildir. Hemen her yönden ayrı ayrı çıkıp gelen daha birçok çizgi vardır; bunların hepsi tepeceğin eteğinde son bulur. Peki, bu tepeciğin özelliği nedir? Bu tepenin sakladığı bir şey mi var? Onun durumu neden böylesine farklıdır? Tepede sondajlarla bir manyetik alan ölçümü yapılması gerekmez mi?

Gerekmez diyor kendilerini Nazca uzmanı sayan kimseler; oysa bu uzmanların hiçbiri yörede 48 saatten fazla kalmış değildir. Hem niye kalsınlar ki? Nazca'nın esrarı çoktan çözülmüş sayılmıyor mu? Oysa bizler hiçbir şey bilmiyoruz; bildiğimizi sandığımız birazcık şey ise yanlış görüşlere, yanlış yorumlanmış ölçümlere ve bir dizi önyargıya dayanmaktadır. Bunun böyle olduğunu kanıtlamak istiyorum.

Tepenin üstüne çıkıp yamaçta kesişen veya birdenbire sona eriveren birçok çizgi vardır. Anlamsızlık sonsuzmuş gibi görünmektedir. Bana göre en anlamsız olanı da 60 metrelik eniyle küçük bir tepeye tırmanan bir pisttir; bu pist tepenin doruğun-

da daha dar doğrular halinde parçalara bölünür. Görünüşüyle burada bir atlama yerini andırır; sanki bu atlama yerinden beş hayali kayakçı, en yüksek noktada beş ayrı yöne ayrılmak üzere yan yana kaymaya başlayacaklardır. **(Resim 9)** Bu dar çizgilerden ortada olanı ovaya iner ve orada on kilometre kadar gider.

Şekiller, pistler ve doğru çizgiler sonsuz bir çeşitlilik gösterir. Bunları görünce insan kendini bir tımarhanede ya da delilerin yönettiği bir korku tünelinde sanıyor. Böylesi bir karmakarışıklık karşısında büsbütün apışıp kalmamak için tüm şekilleri dört ana gruba ayırmak gerekir:

1. *Pistler:* "Pist" sözcüğünden mutlaka uçakların iniş-kalkış alanı anlaşılmamalıdır; ne var ki bu izlenim ister istemez ortaya çıkmaktadır. Sözcük, üstünde gidilen, kayılan düz bir yol anlamındadır, dolayısıyla da pistleri kapsamaktadır. Zaten İspanyolcada başka bir sözcük de yoktur. Gerek Nazca halkı, gerekse pilotları hep "las pistas" sözcüğünü kullanmaktadır.

2. Doğru çizgiler: Bir metreye yakın ende, çoğu pistlerle bağlantılı ve kilometrelerce uzunluktadır. Şimdiye kadar keşfedilenler arasında en uzunu 23 kilometredir; vadilerin ve dağların üzerinde de vardır. Bu dar türden çizgilerin sayısı 2000'den fazladır!

3. *Geometrik şekiller:* Bu gruba zikzak çizgiler, "büro ataçları", spiraller ve öteki acayip modeller girer. Bunlar bazen hayvan tasvirleriyle bağlantılıdır -örneğin maymunla olduğu gibi- bazen de pistlerin üstünde ya da altında yer alır.

4. *Kazınmış işaretler:* Bunlar kuş, iguana, balina, köpek, maymun, örümcek ve çiçek resimleridir. Şimdiye kadar 32 değişik türde kazılmış tasvir saptanmıştır. Böyle adlandırılmaları -ağır basan görüşe göre- toprağa "kazındıklarının" sanılmasından dolayıdır.

Yardımcı Araç Olmadan Çizilen Resimler

Uzmanlara ve halka yönelik literatür, Nazca ovası harikalarının sadece bu kazınmış işaretlerden ibaret olduğu yolunda yanlış bir görüşün doğmasına yol açmıştır. Tümüyle yanlış olan bu izlenimi, küçük bir uçakla pampa üzerinde yarım saat tur atan turistler de edinmektedir.

Bu konuya değinen Maria Reiche hayvan figürlerinin sadece tek tek görüntüler olduğunu, bunların dev boyutlu geometrik şekillerin arasında oraya buraya dağılmış durumda bulunduğunu belirtmişti.[3] Konuyu biraz daha açalım: Üzerinde çok durulmuş ve uzun uzadıya betimlenmiş bulunan bu kazınmış işaretler, olsa olsa ancak Nazca muammasının önemsiz bir parçacığı olabilir; pistler, yamuk düzlükler ve dar doğru çizgilerle karşılaştırıldığında pek küçük, pek değersiz kalır. (Resim 10) Örneğin balık 25 metre boyundadır, örümcek 46, maymun 60, akbaba 110 metre. Sadece sinekkuşu uzun gagasından dolayı 250 metre uzunluğa ulaşmaktadır.

Hayvan figürlerinin görece minik oluşuna karşın, pistlerin ve doğrular karşısında insanın aklına derhal şu soru geliyor: "Bunları nasıl yapmışlar?" Bayan Reiche, "Bütün orantılardaki kusursuz ahengi" gösteriyor. Seçkin bir coğrafyacı ve doğru ölçümü iyi bilen bir matematikçi olarak Bayan Reiche'nin saptamaları şöyle:

"Bu şekillerin ressamı, yarattığı eserlerindeki mükemmelliği ancak havadan bakınca görebilecekti. O nedenle de bunların önceden çok daha küçük ölçeklerde planlarını ve resimlerini yapmış olmalıdır. Daha sonra her doğrunun, her çizginin büyük mesafeler içinde tek tek tam yerine nasıl konulduğu, yönlerinin nasıl yanlışsız kestirildiği ise, çözümü için belki yıllar gerekebilecek bir muammadır. Küçük ölçekte bir resim taslağını, orantıların kusursuz uyarlanması yoluyla dev boyutlarda arazi üstüne aktarmak zor bir iştir. Bu işi başarabilecek insanlar için nasıl

bir hazırlık eğitiminin zorunlu olduğunu ancak arazi ölçümünde deneyim sahibi kimseler bilebilir. Eski Perulular herhalde bizim bilmediğimiz bazı aletlere ve araçlara sahiptiler. Gerek bu alet ve araçları, gerekse diğer bilgileri de ülkeyi fethedenlerin gözünden saklamayı başarmış olmaları gerekir."[4]

Nasıl "aletler ve yardımcı araçlar"? Kimdir bu dâhi, üstat ya da rahip ki geometrik fantezilerini basit yerli halka gösterebilmiştir? Ve bütün bunlar ne diye yapılmıştır? Hiçbir iş nedensiz yapılmaz; hele çok uzun zaman çalışmayı gerektirecek bir iş hiç yapılmaz. Hareket halinde hayvan resimlerinin yapımında hangi aletlerin ve araçların kullanılacağını bilmiyoruz. Bu konuda önerilen aletlerden biri ucuna değişik uzunluklarda ipler bağlanmış kazıklardır. Bunlarla yaylar, kavisler kolayca çizilebilir. Ne var ki hayvan tasvirlerinde yarım ya da çeyrek çemberlere pek az yer verilmiştir. Sadece maymunun iç içe kıvrılan uzun kuyruğu bu kazığa bağlı ip yöntemiyle çizilmiş olmalıdır. Buna karşın köpek, sinekkuşu, balina ve şimdiye kadar tanımlanamamış öteki masal hayvanlarında bu yöntem hiç kullanılmamıştır.

Bu yöntem herhalde doğrusal çizgiler için kullanılmıştır. Doğrusal çizgiler iplerle zahmetsizce gösterilebilir ve kazıklarla da arazi üstüne çizilebilir. Ya öteki çizgiler? Zikzak çizgiler, "büro ataçları", spiraller, labirentler ve zırdelilerin işi gibi görünen öteki geometrik şekiller ne diye çizilmiş olabilir?

Böylesi acayip şekillerden biri de, yan yana sıralanmış altı ana çizgiden oluşmaktadır, uzunluğu da 600 metredir. Tıpkı labirentlerde görüldüğü gibi burada da her çizgi, bittiği yerde komşu çizgiye bağlanmaktadır. Bu çizgiler yuvasının içinde ayrıca 400 metre uzunlukta bir ok uzanır. Bu ok da komşusu çizgiyle ve yanı başında yer alan bir dörtgenle bağlantılıdır. Bu geometrik şekil bütünüyle dolaşılırsa beş kilometreden uzun bir güzergâh ortaya çıkar, dolaşması da yayan bir saat sürer. Buna karşın enlemesine bütün çizgileri kesen şeklin dolaşılması yalnızca dört dakika sürmektedir. Bir ucunda dolaşılmasına dört dakikanın yettiği bir yer için tutup beş kilometre yürümek ilk bakışta saçma görünür. Yoksa burası bir çeşit dinsel resmi geçit yolu mu? Eğer öyleyse, üstünde yürünmüş bu patikada ayak ya

da sandalet izleri niye yok? Upuzun uzayıp giden bu geometrik acayipliğin kenarında yere kazılmış üç küçük resim göze çarpar: Biri bir çeşit kertenkeledir; ikincisi yıkılmış ağaca benzer bir görüntüdür. Bayan Reiche'ye göre belki de bir "deniz sazadır. Üçüncüsü iki eli (ya da ayağı) bulunan ve ne olduğu tanımlanamayan bir gövdedir. Ellerin birinde beş, öbüründe dört parmak vardır.

Söyleyin bana, birilerini yerlere böyle resimler çizmeye iten güdü ne olabilir? Ortak bir payda oluşturacak bir neden gösterebilir misiniz? Eğer hayvan figürleri — Reiche'nin dediği gibi— "kusursuz ve kendi orantıları içinde ahenkli" iseler, kocaman bir geometrik şeklin yanında minik bir canavar niye konulmuştur ve bu canavarın ne diye beş ve dört parmağı vardır? Maymunun ayakları neden sadece üç parmaklıdır; buna karşılık bir elinde dört, öbür elinde beş parmak bulunmaktadır?

İngenio vadisine varmazdan az önce altı çemberli bir spiral görülür, merkezinde çarpık bir kıvrım vardır. En dıştaki çemberin uzunluğu 80 metredir. Çemberleri keserek spiralin ortasına bir patika uzanır; başı arazinin kesildiği yerde, 50 metre kadar çukurdadır. **(Resim** ii) Spiral de patika da, herhangi bir jeofiziksel olayın arazide yarık açmasından önce çizilmiş olmalıdır. Spiral bir pistin bittiği yerde bulunmaktadır; pistin genişliği 53, uzunluğu 700 metredir. Bunun 80 metre solunda başka bir pist uzanır; bunun eni 70, boyu 720 metredir. Bu pistler sağ köşede daha büyük bir pistle karşı karşıya gelirler; büyük pistin bir kilometre uzunluğu ve 95 metre genişliği vardır. Akıl alır gibi değil! Delice işler bu kadarla kalmıyor. Bittiği yerde spiral oluşmuş bulunan pistin sağında küçük bir pist daha vardır. Genişliği 18 metre, uzunluğu 36 metredir. Bunun da bitiminde bir labirent kendini gösteriverir. Ne demek oluyor bütün bunlar?

Alt-Ust

Burada zikredilen bütün bu pistlerin "altında" geometrik şekiller karmakarışık bir ağ oluşturur. Altında sözcüğünü özellikle kullandım; çünkü burada "ilkin" geometrik şekillerin yapıldığı, pistlerin yapımının ise daha sonra olduğu kanıtlanacaktır. **(Resim 12)** Bu pistlerin üstünden de bir sürü ip gibi dümdüz, daracık ve kilometrelerce uzunlukta çizgilerin geçtiğini söylememe bilmem gerek var mı?

Esefle belirteyim ki Nazca bölgesini gösteren haritalar hem çok dar kapsamlı hem de son derecede kusurludur. Bunların içinde en iyisi, İnstituto Geografica National tarafından yayımlanmış olan 1:10.000 ölçeğindeki haritadır. Bu harita İngenio vadisi ile Pampa de Jumana'nın önemli bir kesimini gösterdiği gibi pistlerin, düz çizgilerin ve kazınmış şekillerin birçoğuna da ölçeğe uygun olarak yer vermektedir. Fakat mevcut görüntülerin dörtte birini ise hiç göstermemektedir. 1995 sonbaharında burada uçaktan 1000 ilginç fotoğraf çekmek olanağını bulmuştum. Bugün bunları kullanıma sunulan haritalarda boş yere arayıp durmaktayım. Gerçi arazilerin ve yolların haritaları var; ama bunlarda Nazca muamması eksik. Bu durumu Peru hava kuvvetlerine ve turistleri yöre üstünde dolaştıran pilotlara sordum. Yer işaretlerini gösteren eksiksiz haritaların yarısı bile ortada yoktu. "Nasıl olsun?" diyerek güldü Başpilot Eduardo. "Yeni bir şey keşfetmeden geçen tek günümüz yok ki!"

Kapısı rezelerinden çıkartılabilen bir uçaktan tartışmalı iki panoramanın fotoğraflarını çekmeyi başardım. Bunlardan biri çok belirgin biçimde görünen bir pistti, tahminen 70 metre eni ve 800 metre uzunluğu vardı. Pistin sağında sarp bir bayırın üstünde bir spiral bulunuyordu; biraz ötesinde de sanki derinin üstünde bir neşterle açılmış gibi görünen geniş bir zikzak uzanıyordu. Bu zikzak çizgi, körlerin bile hissedebileceği şekilde pistin "altından" gitmekteydi. **(Resim 13, i4)** Demek ki ilkin geometrik şekil çizilmiş, bunu daha sonra pistin yapımı izlemişti.

İkinci fotoğrafta ise bunun tam zıddı bir durum söz konusudur: Burada çok net görülen bir pist vardır ve üstündeki bir zikzak şekil onu çaprazlama kesmiştir. **(Resim 15)** Bu sefer zikzak bağlantılar, birinci resimdeki zikzaklara oranla daha ensizdir. Burada önce pistler vardı da şekiller onun üstüne mi yapıldı acaba? Aslında zikzak çizgilerin başlangıçta pistlerin altında bulunduğu, sonra da havanın binlerce yıl sürmüş etkisiyle yüzeye çıktıkları iddiası bana pek de inandırıcı gelmemişti. Zaten kendime sürekli sorup durduğum bir soru da, aslında bu zikzak çizgilerin ne olduğudur. Eğer bu bir süsleme, bir bezek ise, daha sonra üzerinden geniş bir bant geçecek bir süsleme neye yarar? Bu bantlar süsleme şekillerin üçte ikisini kapatmıştır. Yoksa bunlar için asla bir süsleme işlevi söz konusu değil midir? Bu zikzak çizgilerin ardında acaba çoktan unutulup gitmiş bir teknoloji mi gizli? Bizlerin bugün "endüksiyon halkası" dediği türden bir şey mi?

Bu sorular afarozluktur; hiç ellenmemesi gereken bir yarayı deşer. Biz yine resimlere bakalım, resimler konuşuyor çünkü. Pistin "altındaki" zikzak geniş çizgiler çılgınca bir oyunun sadece bir parçasıdır. Dosdoğru dört dar çizgi, sol tarafta piste eşlik eder. Bunların da yanında eşmerkezli beş çemberden oluşan bir spiral vardır. Bunun sağında altı tane ince çizgi, dümdüz uzanıp sonunda pistin altında kaybolur. Peki, bu geniş zikzak çizgiler ile filigran inceliğinde şeritler, bir pistin "altında" kimin ne zaman bir işine yarayabilir? Bir işaret midir? Bir yazı mı? Özellikle hazırlanmış bir mesaj mı? Üstüne bir pist kondurulduktan sonra kimin içindir bu?

Ne mesaj, ne bezek; çağının basit bir oyunu mu yoksa? Bir zamanlar, pisti andırır bantlarla çölü büyülemek gibi kaçıkça bir düşünceye kendilerini henüz kaptırmamış bir kuşağın insanları, bu geometrik şekilleri yapmış olabilir. Daha sonraları da aynı halktan başka bir kuşağın insanları, bundan habersiz olarak güzel şekilleri bir pistle örtmüştür. Durum böyleyse, daha sonraki "pist yapımcıları" atalarının işaretlerini hiç ciddiye almamış demektir. Bu işaretleri kısmen pistlerle kapatmışlardır diyebiliriz. Ama bu teori hiç de doyurucu değil. Çünkü pistlerin

başka bir yere yapılması için yörede yeterince boş arazi vardır. Pistler ne diye özellikle geometrik çizgilerin üstüne, kazınıp, düzlenip sıvanarak yapılmak zorunda kalınmıştır? Böylesi bir durum yaratmak için önemli olan neydi?

Bu tür düşünce oyunları bir başka nedenden dolayı da tüm anlamını yitirir: Zira pistlerin üzerinde pistler de vardır. Buna ne buyrulur?

Kanıt olarak uçuş sırasında çekilmiş bir fotoğrafı gösterebiliriz. İki piste ait bir fotoğraftır. Pistler çöl düzlüğündeki arazide değildir; Palpa bölgesinde bir tepenin düzleşmiş üst kesimindedir. **(Resim i6)** Her iki pist de aynı noktada başlamakta; fakat hemen 45 derecelik bir açıyla birbirlerinden ayrılmaktadır. Pistlerin başladığı yerin önünde, bir havaalanına yaklaşırken görülenlere benzer dokuz dar doğru vardır; bunlar iniş işaretlerini andırmaktadır. (Resmi inceleyenlere uyarı: Ortada, rengi daha açık olan çizgi konu dışıdır; çünkü büyük olasılıkla yakın zamanlarda bir taşıtın buradan geçmesi sonucu oluşmuştur.) Sağdaki pistin altında daha eski, daha geniş ve daha büyük bir pist net olarak görülmektedir. Altta bulunan bu pistin uzunluğunu 1,3 kilometre, genişliğini de 80 metre tahmin ettim. Eski pistin boyutları daha büyüktür, yeni pist bunun üstüne yapılmıştır.

Diğer bir fotoğraf aynı pistleri başka bir perspektiften gösteriyor. **(Resim 17)** Bu sefer durum çok açıkça görünmektedir; iyice sağda daha yeni olan pist var, onun altında da daha eski ve daha geniş olan. Daha eski olan pistin üstünde kısa bir geometrik şekil bulunuyor. Fakat bu da yeni pistin altında kalmıştır. Görünenlere bakılarak şöyle bir zaman sıralaması yapılabilir: Eski pist -geometrik şekil- yeni pist. Bundan da "pist yapımcıları" döneminin bir hayli geç olduğu sonucunu çıkarabiliriz. Ne kadar bir süredir bu? Arkeoloji milattan 500 yıl sonra burada etkin olan bir kültürden söz ediyor. Bu tarih de bir taş yığınının içinde bulunmuş bir tahta kazığa dayandırılıyor, "C 14"

analizleri'[1]' (80 yıllık bir oynamayla) milattan sonra 525 yılını gösteren bir eskilik saptamıştır. Bu tahmine fazla güvenebilecek değilim. Pistler çok daha eski olabilir; bizim takvimimize göre altıncı yüzyılda ise birilerinin bu tahta kazığı orada bir yere koymuş olması da pekâlâ düşünülebilir.

Ne Kadar Eskiymiş?

Maria Reiche bu görüntülerin "yüzlerce yıldan fazla"[14]' bir zaman öncesinden kalmış olması gerektiği görüşünde. Perulu yazarlar en eski pistlerin başlangıcı için 4000 yıl önceden söz ediyorlar.'[10]' Aslında kimsenin kesin bir şey bildiği yok. Bazı zaman saptamaları yapılmışsa da, bunların hepsi itirazlara elverişli, tartışmalı rakamlar. Bugün kömürleşmiş odun kalıntılarına C 14 analizi uygulanan bir ateş yakma yerinin, pistlerden çok sonraki bir dönemden kalmış olmayacağını kim garanti edebilir? Bir zamanlar pampada taş taşıyıp ipler gererek birçok insan yıllarca çalışmış olmalıdır. Bu insanların pek çok yerde böyle ateşler yakmış olmaları gerekirdi. Oysa böyle bir şeyden hiçbir iz yoktur. Ne bir yiyecek kalıntısı bulunmuştur, ne de bir giysi parçası. Sanki pampanın Kızılderilileri havaya uçmuştur. Hiçbir yerde bir başrahibin ya da baş arazi mühendisinin anısı-

[T] **C 14 (Karbon 14) yöntemi, atom ağırlığı 14 olan radyoaktif karbon izotopu 5 C'nin atmosferde değişmez miktarlarda bulunması ilkesine dayanır. Bu karbon izotopu bütün bitkiler tarafından emilir; ağaçlar, kökler, yapraklar ve otlarda değişmez miktarlarda bulunur. Canlı organizmalar da bitki yedikleri için insanda ve hayvanda da aynı oranda C 14 vardır. Radyoaktif nesnelerin, yeni radyoaktif nesneler eklenmedikçe ayrışıp dağılma süreleri kesin olur. Bu dağılma süresi hayvanda ölümle, bitkide hasat veya yanmayla başlar. Ortalama 5600 yıl içinde C 14'ün yarısı dağılır. 11.200 yıl sonra 1/4'ü, 22.400 yıl sonra 1/8'i kalır. Atmosferdeki asıl C 14 miktarı bilindiğinden fosilleşmiş organik maddelerdeki C 14 miktarıyla ilişkisi de bir kömürün, bir kemiğin, bir tahta parçasının yaşını belirler, (ç.n.)**

na yapılmış gösterişli bir anıt mezar yoktur. Ne bir kutsal yer bulunmaktadır, ne de bir tapınak; yöre halklarının kralları gelecek kuşaklara hiçbir mesaj bırakmamıştır. Nazca ovasında kendilerinin sonsuza kadar hatırlanmalarını sağlayacak işler başarmış bu efsanevi halkı anlatan tek bir yazıta rastlanmamıştır. Sakın bu çizgiler karmaşası arayıp durduğumuz mesaj olmasın!

Acaba ne kadar taş yerinden oynatılmış olmalı? Düşünelim bir kez: 2000'den fazla dar çizgi var, bunların bazısı üç, beş, altı ve on kilometre uzunlukta; uzunluğu 20 kilometreden fazla olanları da var. Aralarında da yamuk alanlar yer alıyor, enleri en geniş noktada 80 metreye varıyor, sonra da 3,6 kilometre ötede dar bir çizginin içinde sona ermek üzere ahenkli biçimde daralıyor. Ayrıca 30 ilâ 110 metre eninde ve 1,4 kilometreye kadar uzunlukta pistler de var. Bunlara yüz kadar spiral ve ge-- ometrik şekilden oluşan kazılmış resimleri de ekleyelim. Ya pistler? Eski ve yeni pistleri, birbirinin üstündeki pistleri unutmayalım.

Nazca'ya ilişkin yazılar incelendiğinde buradaki tüm çalışma sürecinin çocukça bir hareket olduğu izlenimi ortaya çıkıyor; sanki yörede yaşamış yerlilerin pek çalışkan oldukları halde çöl yüzeyini temizlemekten başka yapacak işleri yokmuş gibi. Bir de rengi daha açık yerler sorunu var. Bu konuda "Rengi daha açık yerleri ortaya çıkarmak ve geride sürekli bir iz bırakmak için bir ayak darbesi yeterlidir,"[11] diyen var. Hem yanlış hem eksik bir görüş. Nazca dolayındaki çeşitli pampaların toprağı aslında alüvyondur; buna demir içeren çakmaktaşı, arduvaz, kireç ve volkanik maddeler katılmıştır. Yüzeyde yer alan taşlar on binlerce yıldan beri aşırı ısı dalgalanmalarının etkisindedir. Kış gecelerinde ısı 4 dereceye düşer, gündüz ise 40 dereceye çıkar. Bu sıcak-soğuk farkı taşları parçalayıp çakıllara dönüştürmüştür. Öte yandan aşırı sıcaktan yüzeydeki taş kitlesinde yoğun oksitlenme de olmuştur. Böylece toprak kızılımsı bir kahverengi renk almıştır. Taşların parçalanması sonucu oluşan kumun bir kısmı başka yere sürüklenmiş, bir kısmı da rüzgârla savrulmuştur.

Bu jeolojik süreçten daha alttaki tabaka pek etkilenmemiştir. Demir oksitli kahverengi taşlar uzaklaşınca, altından rengi daha açık bir toprak meydana çıkmıştır. İşte kazılmış resimlerin yapılabilmesi de bu sayede olmuştur. Yüzeydeki taşlar eşelenince, altta bulunan sarımtrak toprak görünüverir. Bu işlemi ben de değişik yerlerde denedim. Bazen başarılı oldum, bazen de başarısız. Çöl toprağı çoğu yerde öylesine serttir ki ayağınızla vurmak bir taş parçasını yerinden oynatmaya yetmez. Üstünde herhangi bir açık renkli iz de oluşmaz. Öte yandan tartışma götürmez bir durum da ellili yıllardan bu yana pampadan geçmiş bulunan otomobillerle motosikletlerin arkalarında bırakmış olduğu hemen göze çarpan, açık renkli izlerdir. Bu çirkin taşıt izleri, birçok yerde çok eskiden kalma işaretleri kesmiş ve mahvetmiştir. Bu kesin olguya rağmen yine de bazı şeyler benim için anlaşılmaz niteliktedir.

Günümüzde pistlerin, çizgilerin ve şekillerin tabanı, çevresinden daha açık' renkli değildir. Artık her şey birbirinin aynı görünmektedir. Renk farklılığı kalmamıştır. Bunlar yıllarca önce Maria Reiche ve başkaları tarafından kenarları tebeşir tozu (ve buna benzer maddelerle) belirginleştirilmiş ya da süpürgelerle defalarca temizlenmiş şekillerdir. Buna karşın uçaktan bakıldığında resimlerin olsun, pistlerin olsun çöl toprağından hemen ayırt edilecek biçimde göze çarpması gerçekten çok şaşırtıcıdır. Nedeni nedir bunun? Yöreyi seyretmek için yol kenarına kurulmuş metal kuleye çıkan her Nazca turisti, karşısındaki alanda beş doğru çizgiyi ve bir pistin çevre çizgilerini görür. Çölün kahverengisi ile yerdeki işaretlerin rengi arasında hiçbir fark yoktur. Burada açık sarı renkli toprağın en küçük bir izine bile rastlanmaz. Nazca'ya her gelişimde toprağın fotoğraflarını çekmişimdir. Bunların ancak pek azında pistler ve çizgiler, toprağın genel renginden farklı bir renk açıklığı göstermektedir. O nedenle de şimdi şu nahoş soruyu yöneltmeyi göze alıyorum: Buradaki sorun nedir? Pistler, çizgiler ve yamuk alanlar, bugün her yer aynı kahverengini almış olduğu halde, nasıl oluyor da kızıl kahverengi topraktan belirgin biçimde farklı görünebiliyor? **(Resim 1S, 19)** Neden dolayı yalnız pistlerin kenar çizgileri

değil, pist alanlarının tamamı sanki bir zamanlar üzerlerine alçı dökülmüş gibi sarımtrak - beyaz renkleriyle göze çarpıyor da yerden bakıldığında hiçbir renk farklılığı göstermiyor? Peki, ortalama bir metre enindeki zikzak çizgilerin, çok net biçimde pistlerden —hatta pistlerin altında kalsalar bile— renk farklılığı göstermesini nasıl açıklayabilirsiniz? Yoksa bu pistler ve çizgiler aslında sadece pampa toprağının yerlerinden çıkarılmış yüzey taşlarından değil de başka bir maddeden mi yapılmış?

Bütün bunlar saçmalık mı? Gereksiz gevezelikler mi sadece? Hayır! Hiç de böyle olmadığını sağlam kanıtlarla göstereceğim.

13 ve 14 numaralı resimlerde görülen pistin altından bir zikzak bandın geçtiğini herhalde kimse tartışmaya kalkışmayacaktır. Bu durumda pistleri yapanların alttaki açık renk tabakayı ortaya çıkarmak için çöl yüzünden okside olmuş taşları kaldırdıklarını nasıl söyleyebiliriz? Böyle bir işlem yapılmış olsaydı zikzak çizgiler kaybolurdu. Fakat tabanın daha açık kireç rengini ortaya çıkarmak gibi bir sihirbazlık için "bütün" taşların pistin üstünden kaldırılması da mutlaka gerekiyor. Peki, nasıl oluyor da zikzak örnekleri yine de yerlerinde, pistin altında kalabiliyor? Yoksa onlarda fazladan katılmış bir madde mi vardı? Ya da zikzak şekiller, kendilerinden pek emin arkeologların sandıkları gibi tapınmayla ilgili değil de, daha başka bir amaç için mi çizilmişlerdi?

Bu soruları şimdilik bir yana bırakalım. Nazca mesajının yaratıcıları, bu iş için yöredeki çok miktarda taşı yerlerinden çıkarmak zorunda kalmış olmalıdır. Bunu anlamak için pistlere ve çizgilere göz atmak yeterli; çöl zemininde pistlerde ve çizgilerde görülen oyulmanın derinliği, günümüzde bile, kimi yerde 30 santime kadar inmektedir. Ayrıca pistlerin ve doğrusal çizgilerin her iki yanında, hayli yer kaplayan moloz taş yığınları hâlâ göze çarpmaktadır. **(Resim 20)**

Çöl düzlüğü ile yakınındaki dağ ve tepelerin yamaçlarında bu zorlu çalışma, eğer bizim takvime göre 500 yıllarında başlamış ve dev bir uğraş halinde yüzyıllarca sürmesi gerekmişse, bu durumda zorunlu olarak İnka döneminin başlangıcı olan 13.

yüzyıla varırız. İnkalar atalarının şatafatlı kültünü niye sürdürmedi o halde? Çizgilerin çizilmesi işi neden sona erdi? Peki, bu görkemli görüntülerin, bu gizemli "pistler kültünün" sadece Nazca bölgesi ile buranın kuzeyinde bulunmasına ne demeli? Gerçi sahil şeridinde, Peru'da Paracas'tan Şili'de Antofagasta'ya kadar olan bölgede dağ yamaçlarına kazılmış dev resimlere rastlanıyorsa da, pistler ve kilometrelerce uzanan çizgiler yalnızca Nazca'da bulunmaktadır. Maria Reiche'ye göre:

"Çizgilerin yaratıcıları bu bölgeyi, eserlerini burada rüzgârın ve yağmurun bozmayacağını bildikleri için seçmişlerdir. Rüzgâr sadece tozları ve normalde yapılan işlerin üstünü örtecek olan kumları üfürüp götürür; hava kirlenmesi başlamazdan önce de burada yağmur yoktu."[11]

Bugün de yağmur yoktur - yılda toplam on dakika süren çiselemeler ise yağmur sayılmaz. Çizgilerin yaratıcıları bölgeyi, burada uzun süre hiçbir şeyin bozulmayacağını "bildikleri" için seçmişlerse, torunları zikzak bantların ve yer şekillerinin "üstüne" ne diye pistler kazmışlardır? Burada biçimlenmiş bulunan kültün daha sonraki kuşaklarca aynı değer ve önemde benimsenmiş olması gerekir, yoksa "pistlerin üzerine pistler" yapmazlardı. Mademki bu olağanüstü zahmetli uğraşın birkaç yüzyıl sürmüş olması gerektiği ve -500 yılından itibaren- klasik İnka döneminin başladığı 1200 yılından az öncesine kadar da çalışmalara ara verilmediği ileri sürülüyor, o halde şu sorulara cevap verilsin: Bu konuda niçin hiçbir İnka tek söz söylememiştir? Buraları fetheden İspanyolların her şeyi kaydetmeye meraklı tarihçileri, Nazca'daki bu gariplikler hakkında neden tek söz yazmamıştır? İspanyol askerlerinden, rahiplerinden ya da tacirlerinden hiçbiri, Nazca yakınlarındaki çölde duran bu dev resimli kitabın niçin farkına varmamıştır?

Çünkü, bence Nazca dolayındaki bu yer çizimleri sanıldığından çok daha eski çağlardan kalmadır. İspanyol fatihler geldiği zaman ise, buranın Kızılderili halkı, "pist yapanların kültünü" çoktan unutmuş bulunuyordu. Bu insanların anısında canlılığını koruyan güneşin oğulları idi; hayatları da tapınaklar, kaleler, kutsal takvim yerleri arasında dolaşmak, savaşlara katılıp

günlük ekmeklerini kazanmakla geçiyordu. Toprağa kazınmış dev boyutlu işaretler mi? Hayır, kimsenin haberi yoktu bundan, kimse de ilgilenmiyordu.

Nazca harikalarına ilişkin arkeolojik çalışmalar kelimenin gerçek anlamıyla çok yüzeysel olmuştur. Meraklıları doyurmayı amaçlayan cevaplar da çok yetersiz ve uzak görüşlülükten yoksundur. Öteden beri söylenegelen basmakalıp görüşlerle sınırlı kalan arkeoloji, konunun derinliklerine inmemiştir. Konuyu enine boyuna ele almaya kalkan sezgili düşünürler, sadece soru yöneltseler bile hoş karşılanmamış, özel analizler gereksiz görülmüştür. Her şey, sihirli "kült" başlığı altında sınıflanmış, hatta "kült" bilim mertebesine yükseltilmiştir. Bu konuda şimdiye kadar verilmiş bulunan cevapları yeterli görmediğimden, burada birkaç soru yöneltmek istiyorum.

Abuk Sabuk Sorular Listesi

Pistlerin ve çizgilerin yaratıcıları neyi amaçlamışlardı? Takvim tezi çoktan terk edildi; kazınmış şekillerde yıldızların durumunu sözde gösteren astronomik ilişkiler bulunduğu görüşü ise, doğru olsa dahi, yine de pistlerin yapılış nedenini açıklamaz. Bunları yapanların geometri bilgileri nereden kaynaklanıyordu? Kullandıkları aletler nelerdi? Sabit noktaları belirleyen ölçüm rahipleri kimdi ve niye bu noktaları seçmişlerdi? Daha sonra dev boyutlu kazılmış şekilleri yapabilmek için hazırladıkları taslakları hangi malzeme üstüne tatbik etmişler, hesaplamalarını hangi haritalara geçirmişlerdi?

Çalışmalar nasıl örgütlenmişti? Aynı zamanda birçok yerde mi çalışılmıştı, yoksa sadece bir yerde mi? Başlangıçta bu işte çöl toprağı üstünden gerçekten sadece küçük taşlar mı kaldırıldı; yoksa başka bir işaretleme maddesi mi kullanıldı? Bir boya mıydı bu? Ufalanmış mika parçaları mıydı? Suda eritilmiş kireç miydi? Bir pisti yapmak için ille de küçük taşların kazılıp

çıkarılması gereği varsa, zikzak çizgiler ve öteki şekiller pistlerin altında niye kaybolmuyor? Yüzey eşelenince bu şekiller yok olmalıydı. Oysa durum hiç de öyle değil.

Pistlerle yamuk alanların farklı uzunluk ve genişlikte olmalarının anlamı nedir? Bunun nasıl bir anlamı olabilir? Ya o 20 kilometre kadar uzunluğu bulunan çizgiler? Bunların birkaç pistin üstünden geçmesi neye yarıyor? Böyle çizgilerden biri, ne demeye bir dağın platosunda birdenbire sona erip sonra da kollara ayrılmaktadır?

Belirli bir mekân bölünümü var mıydı? Bir zaman planlaması var mıydı ya da her grup neşe ve istekle rastgele işe mi koyuluyordu? İşi bütünüyle örgütleyen kimdi ve her çalışma grubunu kim yönetiyordu? Kızgın çölde insanlar için su nasıl sağlanıyordu? Bir ekip üç kilometre uzunlukta bir alanda üç ay çalışmışsa, her akşam çalışma yerinden ayrılıp uyumaya gitmiş ve ertesi gün tekrar aynı yere dönmüştür. Peki, nerde bunca insanın ayak-ayakkabı-sandalet izleri? İnsanların gidip gelmesine yarayan patikalara pek az yerde rastlanıyor; hepsi de dağlarda bulunmaktadır; bunların yakınında da yerleşim yerlerinin izleri görülmektedir. Buna karşın koskoca pistler, arazi içinde tümüyle soyutlanmış haldedir; üzerlerinde tek bir patikanın dahi kalıntısı yoktur. Çöl toprağında bir çakıl taşı bile yerinden oynatılsa bunun izi kalır. İşe gidip gelmiş yüzlerce insan, ayaklarının altındaki taşları yerlerinden oynatmış olmalıdır. Bu izler nerde? Bugün otomobiller ve motosikletler ortalığı berbat eden izlerini çöl yüzeyine bırakmış bulunuyor; sarımtrak beyaz izler bunu gösteriyor. Pistleri ve şekilleri yapanların izleri nerde peki? Tek bir araba kullanmamış olsalar dahi, bir yerlerde bir ayak izinin bulunması gerekmez mi? Ya şu geniş arazi üstünde dört bir yandan gelen kilometrelerce uzunluktaki çizgilerin ışın şeritleri gibi toplaştığı noktalar? Bunların ardında ya da altında bir şeyler mi saklı acaba? Dümdüz doğruların üzerine tırmandığı tepelerin gizlediği bir sır mı var? **(Resim 21)**

Modern fiziksel aygıtlarla buralarda niye ölçümler yapılmaz? Niye bir kimse çıkıp da bir pistin tabanını kazıyarak altın-

daki zikzak tabakasına ulaşmak istemez? Ortadaki bu malzemeye niye hiçbir kimyasal analiz uygulanmaz?

Çok uzun zaman önce pampada az da olsa bazı akarsuların bulunduğu kabul ediliyor. Nitekim havadan çekilen fotoğraflarda bunların yatakları açıkça görülmektedir. Burada bir soru karşımıza çıkıyor: Akarsu yatakları, neden uzunlukları 3,6 kilometreye kadar varan pistlerle yamuk alanların hep her iki yanında bulunmaktadır? Başka deyişle: Bu zemin işaretleri niye hiç sular altında kalmamıştır? **(Resim 22-26)** Akarsuların yer işaretlerinin yapılmasından önce var olduğunu ve çizgileri çekenlerin pistlerini daha sonraları su yataklarının aralarına yaptıklarını düşünmek yanlış yola sapmaktır. Her ne kadar su izleri uzun pistlere genellikle değmiyorlarsa da, yine de bunu yaptıkları birkaç yer vardır. İşte buralarda yer işaretlerinin akarsular kurumazdan önce yapıldığını söyleyebiliriz. Bugün modern zaman ölçme yöntemlerimiz sayesinde bu pistlerden hangisinin en eski pist olduğu çok çabuk saptanabilir. Niye kimse ilgilenmez bununla?

O zamanlar insanın içdürtüsü neye dayanıyordu? İnsanlarda kuşaklar boyu böylesine bir çalışma hırsını ateşlendirmiş olan kült nasıl bir şeydi?

Bu satırlara şöyle bir göz gezdiren okuyucu şu soruları soracaktır: Soruları sıralayıp duran Erich von Däniken niçin bunlardan birkaçına kendisi cevap vermiyor? Zikzak çizgilerden birinin altındaki tabakaya ulaşmak için niye kendisi hiçbir pisti kazımıyor? Kimyasal analizlerden hiç değilse birini yaptırma işini neden kendisi üstlenmiyor?

Bunları seve seve yapardım; eğer iznim olsaydı!

Altmışlı ve yetmişli yıllarda bir sürü beyinsiz insan buraya üşüşüp motorlu taşıtlarıyla yerdeki şekillerin bir kısmını mahvettikten sonra Peru hükümeti sonunda bütün girişleri durdurdu. Tam zamanında konulmuş bir yasaktı bu. Maria Reiche'nin önayak olmasıyla da Nazca pampası resmen "arkeolojik park" ilan edildi. Caddelere ve taşıtların geçtiği yollara herkesin görebileceği şekilde konulmuş kocaman levhalarda "Bölgeye girişin kesinlikle yasak olduğu" bildirilmektedir. Bu yasağa uymayan-

lar hem bir milyon Amerikan doları tutarında ceza ödeyecek, hem de beş yıla kadar hapis cezasına çarptırılacaktır.

Bir Peru hapishanesinde yatmaktan çok daha güzel şeyler tasarlayabilirim. Çölde gizlice dolaşmaya kalmak ise pratikte mümkün değildir. Bölge çok geniştir; belirlenecek bir yere mutlaka bir taşıtla gitmek gerekir. Buralarda yayan dolaşmaya başlayacak biri, görüş alanı çok geniş olan çöllük arazide, bir gün kazılmış işaretleri turistlere göstermek için uçan küçük uçaklar tarafından hemen görülecektir. Stratejik noktalarda, örneğin seyir kulesinde motosikletli nöbetçiler beklemektedir. İki adam hemen harekete geçecek ve yasağa karşı geleni yakalayacaktır.

Resmi bir izin alınamaz mı? Bu konuda Lima'da bulunan Peru Kültür Enstitüsü yetkili. Bu kurumun alt bölümleri, bir de Nazca'yı koruma komisyonu vardır. Nazca'nın korunması bu işin iyi yanı, resmi izin işleminin yıllarca sürüncemede bırakılması da kötü yanı. Dilekçe sahibi sayısız denilecek kadar çok sayıda soruya cevap vermek zorundadır. Aynca izin dileğinde bulunanın kurumca benimsenmiş öğretiden yana olması ve bu konuda hiçbir eleştiride bulunmamış olması da gerekmektedir. Bu durumda da, öyleyse yeni araştırmalara ne gerek var sorusu çıkıyor ortaya. Değişik görüşlerin ileri sürülmesi insanı gerçeklere götürür; oysa belirli doktrinler her zaman pek "akıllı uslu" ve fantezilerden yoksun olur. Her zaman da güncel teorilerce tutsak edilmiş düşüncelerle aynı saftadır. Amerikalı arkeolog ve aynı zamanda antropoloji yardımcı profesörü Bayan Helaine Silverman'ın da bu nitelikte bir tezi var; ona göre, 2000 yıl önce Nazca dolayındaki çeşitli aile klanları, ticaret yollarına egemen olmak için birleşmişler. Her klan da aile arması olarak geometrik şekilleri kullanmış. Bu klanlar hak iddia ettikleri egemenlik bölgelerini belirtmek için de taşlık çöle bu dev boyutlu resimleri kazımışlar/[1] '

Buyrun işte! Böylece Nazca muamması bir çırpıda çözülmüş oluyor. Bilim basını bu tezi güvenilir sağlam bilgi diye de yayımladı. "Aile armalari'na karşı bir itiraz olmaz; fakat "ticaret yolları" ve "hak iddia edilen egemenlik bölgesi" kavramları tar-

tışma götürür. Nazca dolayındaki çöl düzlüklerinin neresi için, "egemenlik bölgesi" diye hak iddia edilmiş olabilir? "Aile armaları" denilen şekiller ise çoğu kez yan yanadır, tamamlanmamıştır ve kesinlikle "üzerinde hak iddia edilen bir egemenlik bölgesi" olabilecek halde değildir. Bu bölgede bir tutam bile ot yetişmez; ne bir ağaç vardır ne de bir çalı; hiçbir hasat yapılmamıştır, dolayısıyla yiyecek diye hiçbir şey yoktur. 2000 yıl önceleri buranın bambaşka bir durumda olduğunu kanıtlamaya kalkışan akıl kumkumalarının bulunduğunu biliyorum. Bambaşka bir durum ha? Yani bu pampa bir zamanlar yemyeşil bir bitki örtüsüyle mi kaplıydı? O halde nasıl olmuş da rengi daha açık tabakayı meydana çıkarmak için çorak toprak yüzeyinden küçük taşları eşelemek olanağı bulunabilmiş? Ya o doğrudur, ya da bu! Şu "aile armaları" tezi de pistleri pek açıklayamıyor. Böylesine çok "akıllıca" açıklamaların mantıksızlığını saptamak için şu soruları soralım: Kızılderili oymaklar "aile arması" denilen bu işaretlere nasıl ve nerden bakıyorlarmış? Çünkü ancak havadan seyredilirse görülebiliyorlar.

Nazca muammasına ilişkin bilimsel açıdan sağlam bilgiler derlenip bir disiplin içinde analiz edilemez mi? Nazca'nın emektarı Maria Reiche bu doğrultuda nasıl bir rol oynamıştır?

Maria Reiche'den Sonra

Maria Reiche Peru'da yapılabilecek birçok büyük hizmeti başarmıştır. Bugün ülkede Maria Reiche okulları, Maria Reiche caddeleri, Maria Reiche Müzesi, Maria Reiche Gözlem Kulesi vardır; Nazca'daki havaalanına da bu araştırmacı bayanın adı verilmiştir. Bayan Reiche Peru onur vatandaşı olmuş ve Devlet Başkanı Alberto Fujimori tarafından en yüksek nişanla, Güneş Nişanı'yla ödüllendirilmiştir.

Parasal açıdan da durum bugün, Bayan Reiche'nin araştırmalarını yalnız başına yürütmek zorunda kaldığı önceki onyılla-

ra oranla çok daha iyidir. Bugün Nazca muammasını araştırmak için kurulmuş bir (ya da birkaç?) vakıf vardır. Her an çalışmalara başlanabilir; her şeyi köstekleyen kişisel ya da kamusal engeller de olmasa...

Bu arada Bayan Dr. Maria Reiche 90 yaşını geçmiş bulunuyor. Çöl rüzgârı ve aşırı sıcaklar, bu büyük araştırmacının bedeninde izlerini bırakmıştır. Kendisi yıllardan beri kör, kulakları da çok ağır işitir. Daha önceki onyıllarda Nazca'da "Turistas" otelinde (şimdi adı Lineas de Nazca'dır) toplananlara her akşam kısa konferanslar veriyordu. Kendisini kollamak üzere kız kardeşi Renata Reiche de Stuttgart'tan gelmişti. Sonunda o da Nazca'da kaldı ve hasta kardeşi yerine akşam konferanslarını vermeye başladı. O günlerde Renata Reiche, ablasının teorilerine karşı çıkmaya kalkan birisi oldu mu, buna çok kızar ve öfkesini de kamuoyuna duyururdu. Maria'nın narin biri olmasına karşın Renata iri yapılı ve güçlüydü. Daha dayanıklıymış gibi görünüyordu. Ne var ki kısa bir süre önce Lima'da karaciğer yetmezliğinden öldü.

Maria Reiche yalnız kaldı; zihni de bugün eskiye oranla hayli karışık. Kendisine Nazca'nın kuzeyinde bulunan Palpa bölgesindeki ilginç yer resimlerinin, Maria Reiche'nin kalın baş yapıtında niçin yer almadığını sordum.'[13]' Bana 1993'te yayımlanan kitabın sadece bir kısmının Maria Reiche'nin kaleminden çıktığı cevabı verildi. Maria Reiche'yi biraz yakından tanıyan kimseler, onun bir kızı evlat edinme kararını da pek anlayamadılar. Bu kararla Perulu yoksul bir çocuk, yaşlı bir annenin kucağına gelmiş değildir; hayır, evlat edinilen yetişkin bir kadındır.

Maria Reiche'nin böylesine sevgisini kazanmış mutlu kadının adı Anna Cogorno'dur. Bu işte hangi etkenlerin rolü bulunduğunu kesinlikle söyleyemem; ama Maria Reiche'nin parasıyla ilgili olduğunu biliyorum.

Nazca ovasında ise şu sırada hiçbir hareket yok. Bir şeyler yapabilecek olanlar ve -ben de dahil- yapmak isteyenlerin eli kolu bağlıdır. Reiche Vakfı da, Nazca'yı Koruma Komisyonu

da konuyla pek ilgili görünmüyor. Son zamanlarda Maria Reiche'nin evlat edindiği kadın da Reiche Vakfı'nı Nazca düzlüğü ve civarıyla birlikte kendi malı sayan bir tutum göstermektedir. Bu durumda araştırmacılar nasıl ilerleyebilir?

Hiç kuşkusuz Nazca dolayındaki vadilerde, özellikle de İngenio vadisinde, bin yıldan uzun bir zaman dilimi içinde, çeşitli kültürler birbiri ardından yaşamıştır. Arkeoloji *Nazca 1'den Nazca 7'ye* uzanan bir oluşumdan söz etmektedir. Bu doğrultuda 500 kadar yerleşim yerinin kalıntıları biliniyor. Zamanlaması da 800 yılından 1400 başlarına uzanmaktadır. O halde Nazca yöresi uzun bir süre meskûndu; *Nazca 1'den Nazca 7'ye* kadar insanlar pampalarda yaşadılar. Günümüzde de sulak İngenio vadisi pistler, dar şeritler ve yamuk alanlarla doludur. Uçaktan bir göz atmak bunu kanıtlamaya yeter; gözlemci arazi üzerinde dar şeritler görecektir; bunlar ya nadasa bırakılmıştır ya da sulanmamıştır. Sonra da çizgiler çıkacaktır karşısına; bunlar dağınık durumdadır; ama hemen göze çarpan özellikleri vardır. Bu çizgiler yüz metre kadar sonra yeşillik tarafından yutulmaktadır. Bu olgunun bizi çok şaşırtması gerekir; ama hiç de böyle bir etki yapmıyor. İnsanın bir an için, İngenio vadisinde bunca yıldan beri neler cereyan etmiş olabileceğini gözünün önüne getirmesi gerekiyor. Tarlalar yapay yoldan sulanmış ve işlenmiştir. Traktörler bu arazide gidip gelmiş, izlerini bırakmıştır. Birkaç yıl sonra belirli topraklara su verilmemiş, dinlenmeye bırakılmıştır. Tarlalar kurur kurumaz —bakın şu işe— bazı çizgilerin kenarları tekrar ortaya çıkmaktadır. Bu da, açık renkli tabakayı ortaya çıkarmak için küçük taşların eşelenmesi sayesinde pistlerin meydana geldiğini ileri süren teoriye ters düşmektedir. Üstelik İngenio vadisinin kurakça yerlerinde birkaç paralel doğru ve labirent şekilleri de bulunmaktadır. **(Resim 29)** Bu arada traktörler, kimbilir bunlardan kaçının üstünden geçerek onları yok etmiş, sonra da hiçbir şey olmamış gibi de işine devam etmiştir.

Binlerce yıl önceleri insanlar kilden yapılma kaplar kullanıyorlardı; bunlarla zaman belirlenmesi yapılabiliyor. Haydi öy-

leyse! Bu yöntemle pistlerin ne zaman yapıldıkları öğrenilemez mi?

Yeni Tarih Belirlemeleri

ABD'de, Urbana'daki Illinois Üniversitesi'nin arkeologları pistlerin tarihini gerçekten belirlediler. Denildiğine göre, pistleri yapanlar mutlaka su gibi sıvı bir şeyler içmek zorundaydı; dolayısıyla bir yerlerde yere düşmüş seramik bir testinin bulunması gerekirdi. O halde seramik kalıntılarını aramak için hemen işe koyulmalıydı. Öyle de yapıldı ve arananlar çok geçmeden bulundu. Taşların arasında kırılmış testilerden kalma pek çok parçacıklar vardı. Büyük tarih belirlemesi yüzden fazla sondajla başladı; çok zahmetli ve çok zaman alan bir uğraştı bu. Bir pistin üstünde *Nazca* i'den kalma birçok iz keşfedildi; buna göre pistteki seramiklerin de *Nazca 1* döneminden kalmış olması gerekirdi. Aksiliğe bakın ki, ikide bir, farklı dönemlere ait seramik kırıkları bulunuyordu. Ne olacaktı şimdi? Yani *Nazca* 4'ün insanları söz konusu pistin üstünde tökezlemiş de su testilerini elinden mi düşürmüştü? Ya da *Nazca* 5'in halkı atalarından kalma testileri ve kapları kullanıyorlardı da, pistin üstünde yürürken bunları ellerinden mi düşürmüşlerdi? Daha sonra yaşamışlar, daha önce yaşamışların öte berisini mi kullanıyordu? Her dönemden yeterince kalıntı vardı. Öte yandan pistlerle çizgilerin dörtte biri kadarında hiçbir tarih belirlemesi çalışması yapılamadı; çünkü buralarda ya "seramik kalıntısı hiç yoktu" ya da "seramik kırıkları hiçbir döneme mal edilemeyecek derecede aşınmıştı."[12]

Bana göre çok büyük çaba harcanmasına rağmen bu tarih belirleme çalışması pek az şey kanıtlamıştır. En eski pistler, taklitçileri gelip aynı oyun tekrarlanıncaya kadar uzun süre var olmuşlardı. Nazca o zamanlar hac ziyaretleri yapılan yerler gibi

kutsal bir merkez olmuş olabilir. Herhalde pek büyük ve benzersiz bir yerdi. O halde yüzlerce yıl boyunca insanlar bu düzlüklerde ağır ağır yürümüş, hava da dayanılmayacak kadar sıcak olduğuna göre yanlarında hep içi su dolu testiler taşımışlardı. Kimi zaman yorgun yayalardan biri boşalmış testisini fırlatıp yere atmıştı; bunların günümüzdeki maden suyu şişelerinden daha fazla değeri yoktu. Bizse şimdi bunun kalıntısını buluyor ve bundan kesin bir tarih belirlemesi yapmaya kalkıyoruz. Burada kastettiğim, özellikle üstünde ötekilerden daha fazla toprak kap kırığı bulunmuş, dolayısıyla da çok daha eski olmaları gereken pistlerdir; çünkü yüzyıllar boyunca çok daha fazla sayıda insan, böylesine eski pistleri görüp onları hayranlıkla seyretmek fırsatını bulmuştur. Ne var ki bütün bunlar, 23 kilometreye kadar uzunlukları bulunan doğruların neden çizilmiş olduğunu, üçlü çizgilerin bir dağın tepesinde birdenbire neden kesiliverdiğini ya da zikzak şeritlerin, belirli alanların altında, başka bir pist tarafından örtüldüğü halde neden kaybolmadığını açıklayamıyor.

Başka bir nahoş durum da, Nazca'yla yakından ilgilenen birçok arkeolog ve amatör araştırmacının çalışmalarını yalnızca Nazca üzerinde yoğunlaştırmasıdır. Oysa Nazca Ovası geniş bir bölgedir ve burası aslında Palpa bölgesine de uzanmış çok daha eski bir "Pist Kültürü'nün" taklitlerini de içermektedir. Palpa'yla karşılaştırılınca Nazca düzlüğü, yere kazınmış resimlerle birkaç pist grubu hesaba katılmazsa sadece kötü bir taklit alanıdır. Nazca'nın hiç de dümdüz olmayan çöl arazisi üstünde küçük taşların başka yere taşınmasıyla meydana getirilmiş pistler, öteki çirkin pistlerin arasında hemen göze çarpmaktadır. Bu taşlar bugün pistlerin kenarlarını süslemektedir. Hiçbir muammalı tarafları da yoktur; herhangi bir amatör araştırmacı dahi, bunların nasıl yapılmış olduğunu bir bakışta anlayabilir.

Buna karşın -uçuş süresiyle- Nazca'dan on dakika uzakta bulunan Palpa yöresinde toprak üstündeki işaretler, gökyüzüne öylesine meydan okurcasına bakmaktadır ki, bu halleriyle sanki bizleri budala yerine koyuyor gibidirler. Her ne kadar Palpa ovasından söz ediliyorsa da, aslında buranın çok küçük bir kesi-

mi gerçek bir ovadır. Palpa dağlar üzerindedir; pistler de yapay olarak düzleştirilmiş tepelerin üstünde bulunmaktadır. Bu *pist tepeler* arasında da birkaç vadi yer almaktadır. Nazca'da olduğu gibi burada da, bir zamanlar insanların karıncalar gibi üstünden gidip gelmiş olmaları gereken yaya patikaları yoktur.

Palpa pistlerinden birinin sağında ve solunda bir çift paralel doğru uzanmaktadır. İki dar çizginin de alttan dik bir açıyla piste yaklaştığı açıkça görülür. Bu dar çizgilerden biri kısa bir kavisle paralel doğrulardan birine kavuşmaktadır. Sonra da adeta insanın kafasını karıştırmak istercesine bir oluşumla karşılaşılmaktadır: Pistin başlangıcı merdiven gibi dört basamakla başlamaktadır. Burada artık bunlardan hangisi, pist mi, dar paralel çizgiler mi, yoksa basamaklar mı en önce vardı diye bir sorunun yeri yoktur. Bunların hepsi aynı zamanda ortaya çıkmış olmalıdır; çünkü buradaki oluşumun homojen olarak bütün öğeleri tamamdır. Merdiven basamakları da, tıpkı altta bulunan çizgiler gibi piste aittir; aksi halde bunlar sağ taraftaki paralel doğruyla böylesine zarif bir biçimde kaynaşamazdı. **(Resim 30,31)**

Şimdi burada pistler, çizgiler ve basamakların, yollardan küçük taşların eşelenmesiyle meydana getirildiğini ve tüm oluşumun da Kızılderili oymaklarından birinin arma işareti olduğunu kim ciddi olarak ileri sürebilir?

Daha ötedeki birkaç vadi, bu "eşeleme teorisini" büsbütün anlamsız kılıyor. 60 metre genişliği ve 70 metre uzunluğu bulunan pist birkaç dağın tepesinden geçmektedir. Pistlere düz alanlar hazırlamak için ilkin bu dağ doruklarını tıraş etmek zorunda kalmışlardır. **(Resim 32)** O halde birileri, kimbilir nasıl bir nedenle, asıl pisti altında yatan zikzak çizgilerle birlikte inşa etmezden önce, hayli zahmetli hazırlık çalışmasını yaptırmak için Kızılderili öncüleri işe koşmuş olmalıdır. Bu iş de küçük taşları kazıyarak çıkarma değildi.

Şimdiye kadar Nazca hakkında okuduğumuz yığınla yazının ancak yarısının doğru olabileceği, ya da yarısının yanlış olduğu yavaş yavaş anlaşılmaktadır.

Nazca dolaylarında tepeleri dümdüz edilmiş dağlar vardır; buraları sanki bir dev tarafından kemirilmiş gibidir. **(Resim 33)** Fakat yine buralarda "normal" dağlar da vardır; bunların görünümü ise hiç de ötekiler gibi değildir. **(Resim 34)**

Nazca ovası ile Palpa dağları arasında bulunan İngenio vadisindeki iki pist çağımızı çağrıştıran görünümleriyle dikkat çeker. Pistlerden birinin sonundan çıkan bir şose yol, sağa doğru dirsek yaparak ayrılır, sonra da piste paralel olarak dümdüz uzanır. **(Resim 35)** İkinci pistin geniş olan bitim kesiminde de, her iki yanda buna benzer yollar yer almıştır. **(Resim 36)** Bunlar ister istemez insanda modern bir havaalanının kalkış ve iniş pistlerinin görüntüsü izlenimini uyandırıyor. Kendime giderek daha sık sorup duruyorum, taş çağının Kızılderililerine bunlar sadece model ya da süs hizmeti mi görüyorlardı diye.

Resimlerde görülen taşıt izleri çağımızın otomobil ve motosikletlerinden kalmadır. Pistlerin ve çizgilerin üstünde hoplaya zıplaya dolaşarak bu izleri bırakmayı sıradan geri zekâlılar başaramazdı. Ne var ki bu doğrultuda şaşılacak bir olgu, buralarda pist yapımcılarının ayak izlerinin hâlâ boş yere aranmasıdır. Konuya ilişkin uzmanlara ait yazılar incelenirse, pistlerin çizilmesinin hep bir çocuk oyunu olduğunun vurgulandığı görülür. Daha açık renkli alt tabanı meydana çıkarmak için, sadece demir oksitten rengi kahverengiye dönüşmüş küçük taşları yüzeyden uzaklaştırmak yeterlidir denmektedir. *Daha açık renkli yerleri hazırlamak ve geride sürekli bir iz bırakmak için bir ayak darbesi yeterlidir}*[1] Pist yapımcılarının ayak izlerinin yüzyıllar (ya da bin yıllar) boyunca rüzgârın üfürmesiyle kaybolacağı kanıtı, ciddi bir eleştiriye direnemez. Eğer yaya yolları rüzgâr etkisiyle dağılmışsa, pistlerin yanında görülen, çoğu çok daha dar çizgilerin de artık görülmez olması gerekirdi. Bunlar yaya patikalarından daha geniş değildir. Rüzgâr da bir seçim yaparak sadece gidile geline aşınmış patikaları ortadan kaybettirmiş de, daha dar çizgileri bağışlamış olamaz. Yapım işinde çalışanların sadece pistlerle çizgilerin iç tarafında gidip geldiği elbette söylenemez. Onlara kuşkusuz herhangi bir yerde pistlere ve çizgilere bağlanan, hiç değilse bir yaya yolundan gitmeleri için izin

verilmiş olmalıdır. Pistleri çizenler ve işaretleyenler, herhalde uçacak değildiler.

Nazca düzlüğü, kısmen yeşil İngenio vadisi ve Palpa dağları, çetin cevizleriyle karşımıza çıkmaktadır. Bunlar tüm betimlemelerle adeta alay etmekte ve bugüne kadar ileri sürülmüş teorilerin hiçbirine de uyum göstermemektedir. Bunlardan biri, pistler karmaşası içinde simetrik açılmış delikleriyle göze çarpan bir pisttir; bunun açıklanması nasıl yapılabilir? **(Resim 37, 38)** Bugün pistin delikleri içlerinden yer yer yaban otları çıkmış, küçük taş yığınları gibi bir görünümdedir. Ama bir zamanlar mutlaka bir işlevi olmuş olmalı; zira pist on bir delikle başlamaktadır. Sonra delik bulunmayan bir aralık gelmekte, ardından da belirli bir düzen içinde *delikli şeritler bandı* yer almaktadır. Besbelli ki sevgili Tanrı bizlere cevizleri ikram etmiş. Ceviz kıracağını bizim bulmamız gerekiyordu.

Bu çetin cevizlerden çok daha acayip bir diğeri, dev boyutlu *Y (epsilon)* pistidir. **(Resim 39)** Burada 90 metre enindeki ana pist, iki eğimli piste ayrılmakta, böylece de bir *Y* harfi oluşmaktadır. Bunların altında daha dar çizgiler vardır; sanat eseri diyebileceğimiz büyük oluşuma ait olmaları gerekir; çünkü bu çizgiler geometrik bir doğru halinde epsilonla birleşmektedir.

Yine böyle açıklanması çok güç yerlerden biri de ikizkenar bir üçgene verevleme toslamış olan yamuk alandır. **(Bak: Resim 22)** Üçgenin tepesinden çıkan daracık bir çizgi, büklümler yaparak 2 kilometre kadar uzağa gitmektedir. Bu yerüstü şeklinin her iki yanında su izleri görülüyor; Nazca ovasının küçük bir kesimi, kırk yılda bir sular altında kalmaktadır. Garip olan, yerüstü şeklinin bu sulardan etkilenmemesidir.

Hele şu garip şeritler, havadan bakıldığında bir *genetik haritayı* çağrıştırmakta, böylesine bir benzetme ne denli saçma olursa olsun. (Elbette ki şeritlerin böyle bir şeyle kesinlikle ilgisi yoktur - yoksa birileri hemen çıkar, benim Nazca çizgilerinde *gen haritası* gördüğümü söyler.) Bu şeritler küçük küçük siyah bölmelere bölünmüştür **(Resim 40)**. Şeritlerin kendileri 1,30

metre enindedir ve bunlardan sağda olanlar, çok garip bir şekilde bayırdan aşağıya uzanmaktadır.

Ya şu günümüz pilotlarının *ET Havalimanı* diye nitelendirdiği pist... Geniş bir düzlük halinde başlayıp daralarak tam 3,2 kilometrelik bir mesafeye uzanmaktadır. Pilotlar bu pistin üzerine gösteri inişleri yapıyor. 1000 metre yükseklikten uçağı pistin başlangıç kesimine doğru alçaltıyor ve pistin 3 metre kadar üstünden uçup gidiyorlar. Bu sırada turistler, bir uzay gemisinin inişini yaşıyorlarmış gibi olağanüstü bir heyecana kapılıyorlar.

Nazca yöresinde anlatılacak çok daha gizemli, çok daha akıl sır ermez şeyler vardır. Bunlardan biri de, geometrik bir anahtardır; bunu bilge bir matematikçi binlerce yıl önce toprağın üstüne kazdırmış. Bu konuyu ele almazdan önce şimdi bir ara bölüme yer vermek istiyorum; kimbilir belki de Nazca'yı yaratmış olanlarla böylece birçok bağlantı kurulabilir.

SAHTECİLER ÇETESİ

Mahkemeler hiçbir söylentiyi susturamaz.
Johann Nestroy, 1801-1862

Nazca kasabasının 150 kilometre kuzeyinde il merkezi İca vardır. Burada, şehrin ortasındaki Plaza de Armas'ta Dr. Janvier Cabrera ailesiyle birlikte yaşar. Dr. Cabrera, üzerleri oymalı binlerce taştan oluşan bir koleksiyona sahiptir; bunlar hakkında *Kanıtlar*[U] adlı kitabımda ayrıntılı bilgi vermiştim. Bu taşlar arasında yenisi de, eskisi de vardır; sahicisi de vardır, sahte olanı da. Sahte olanları yapan birini görmeye gitmiş ve onun çalışma metodu hakkında yazmıştım. Öte yandan jeolojik ekspertiz raporlarını kaydetmiş ve sahici gravürlerin yaşını kanıtlayan mikroskopik fotoğrafları da yayınlatmıştım.

O zamandan bu yana 20 yıl geçti. Bu arada ne zaman Peru'ya gittiysem, her seferinde Dr. Cabrera'yı ziyaret ettim; böylece aramızda yıllar geçtikçe daha da gelişen bir dostluk kuruldu. Bir defasında da, on dört yıl önce olmalı, Cabrera ailesi benim gezi ekibimi evinde ağırlamıştı. Bize ikram edilen yerel *Pisco sour* içkisini içtiğimiz sırada Dr. Cabrera birden beni bir kenara çekti. Bana bir şey göstermek istediğini söyledi; göstereceklerini şimdiye kadar sadece birkaç yakın dostundan başkasının görmediğini de vurguladı. Evinin iç avlusunda pantolon cebinden büyük bir anahtar çıkardı ve bununla karanlık bir odanın kapısını açtı. Düğmeye basıp elektriği yaktıktan sonra beni içeri buyur etti.

Birden ağzım açık kaldı. Dar bir koridor boyunca, sağlı sollu tahta raflar tavana kadar yükseliyordu ve bu rafların üstünde yan yana, ayrıca art arda sıralar halinde yüzlerce ve yüzlerce heykel vardı. **(Resim 42,43)**

"Nedir bunlar?" diye sordum Cabrera'ya.

"Pişmemiş kil heykellerden bir koleksiyon. 20.000 yıl, belki 50.000 yıl ya da hatta 100.000 yıl önce yaşamış bir kültüre ait."

"Nerden çıkmış bunlar?" sorusunu yönelttim bu sefer derin bir hayretle.

"Depodan!" diye kısacık bir cevap aldım.

Koridorun loşluğunda gözüme ilk çarpan, boyu 80 santim kadar bir heykel oldu. Yerde duruyor ve bana bakıp sırıtıyordu. **(Resim 44)** Baykuşu çağrıştıran kocaman göz çukurlarında bir çift yuvarlak göz vardı. Hemen onun yanında bir başka heykelcik vardı; bu da kucağında ne olduğu anlaşılmayan küçük bir hayvan tutuyordu. **(Resim 45)** Hemen bir çağrışım yaptı bu; Kolombiya'da, San Agustin'de, arkeoloji parkında buna benzer tasvirler görmüştüm. Fakat onlar çok daha büyüktü ve taştandı. Ardından gözümün tam hizasında duran bir heykel dikkatimi çekti; bunun birbiri üstünde duran iki kafası vardı. **(Resim 46, 47)** Bunu da San Agustin'den tanıyordum. Kaplumbağaya benzer bir hayvan heykelini uzun boynundan tutmuştum ki rafın üstünde koca bir hamamböceğinin telaşla kaçtığını gördüm. Çok geçmeden buranın bu haşaratla kaynadığını anladım.

Döşemenin üstünde, birbiri üzerine istif edilmiş bir yığın karton kutu vardı. Bunların içi gazete kâğıtlarına sarılı acayip görünümlü heykellerle doluydu. Bir delilik sergisi!

"Look, Eric!"[1] diye seslenen Cabrera daldığım düşüncelerden ayırdı beni. Elinde bir insanı tartıp duruyordu, yüzü maymunu andıran bir insandı bu. Bu heykel iki eliyle tuttuğu bir dürbünle yukarıya doğru bakıyordu. Harika! dedim kendi kendime; buna çok benzeyen yine dürbünlü bir heykel üzerleri gravürlü taşların da bir öğesiydi. **(Resim 48, 49)** Cabrera sol eliyle de bu sefer bana bir uçan keler[+] uzatmıştı; kelerin sırtına kuş kafalı bir insan ata biner gibi binmişti. Taş gravürler koleksiyonunda bu da vardı, hem de birkaç taneydi. Bu heykeller galerisini terk etmezden önce, sağ tarafta gözümün hizasındaki rafın

[1] **Bak, Eric!**

[+] **Burada milyonlarca yıl önce yaşamış ve soyu tükenmiş kimi dev, kimi küçük sürüngenler ailesinden biri söz konusudur.**

üstünde, kilden yapılmış tenis raketlerine benzer bir şeyler gördüm. Bu raketlerin üstü garip tasvirlerle süslenmişti. Raketlerin on ikisi de birbirine yapışık haldeydi. **(Resim 50)** Bunca sahte şeyi kim yapmış olabilirdi?

Tekrar gezi ekibimin yanına döndüğümde Cabrera'nın kızlarından biri bana yaklaştı. Cabreralar bereketli bir çiftti, aile sekiz kişiydi. Genç bayan: "Eric!" dedi ve beni çok ciddi bakışlarla süzdü. "Babama inanın lütfen. Söyledikleri hep doğrudur. Heykeller yer altındaki bir depodan çıkmıştır ve marnlamayacak kadar eskidir." Bunları söyledikten sonra genç bayanın gözlerinde yaşlar belirdi. Ben de duygulanmıştım, tasasını öğrenmek istedim.

"Peru arkeologları babamı ciddiye almıyorlar. Ciddiye alınmaması da gerekiyor."

"O da niye?"

"Babamı ciddiye alırlarsa, taş ve kilden heykeller koleksiyonuna ilgi göstermeleri gerekecektir. Bu da olmaz; çünkü koleksiyonun ciddiye alınması, arkeolojik bir dünya kavramının çökmesine yol açacaktır. Düşünsene bir an: Uygarlığımızdan çok önce var olmuş bir uygarlık! Ayrıca babamın heykelleri sahici kabul edilirse, hepsine el konulması gerekir. Hükümet babamın burada büyük bir hazineyi istif ettiğini çok çabuk öğrenir. Peru hukukuna göre özel kişiler hiçbir şekilde sahici arkeolojik bulgulara sahip olamazlar. Böyle şeyler devlete aittir."

Doğruydu bu ve her şeyi daha da içinden çıkılmaz hale sokuyordu. Bu koleksiyonla ne yapacaktım? Onun hakkında yazarak kendimi gülünç duruma mı düşürmeliyim? Cabrera'yı sahteci diye mi tanıtmalıyım? Herhangi bir Kızılderili aile onun siparişi üzerine böyle kil heykeller imal etmişse, bunu yapmanın amacı ne olabilir? Cabrera böyle şeyleri asla alıp satmıyordu; aksine heykellerini saklıyor ve onları bir hazine gibi koruyordu. Tek bir tanesi bile satılmış değildi.

Cabrera'nın kızı beni düşüncelerimden kopardı:

"Erich, ne olur bu koleksiyon hakkında bir şeyler yaz. Babam bunu hak etmiştir. Nasıl acı çektiğini bilmiyorsun. Arkeoloji ile devlet arasında bocalayıp duruyor; onlara göre bu hey-

kellerin asla sahici olmaması gerekiyor; kendisi ise bunların sahici olduklarını biliyor."

Genç bayana bu garip nesneler koleksiyonunu yakından incelemek üzere tekrar geleceğime dair söz verdim. Dört yıl sonra yine İca'daydım. Fakat Cabrera koleksiyonunu incelemeyi daha sonraki bir zamana ertelemek zorunda kaldım; çünkü kapı aralığından bakmakla yetinilecek bir koleksiyon olmadığını düşünüyordum. Etraflıca bir inceleme için bol zamanım olsun istiyordum. Daracık bir aralığa sıkışmış tahta rafların hiç değilse bir kısmının boşaltılması gerekiyordu. Heykelcikleri ölçmek, karşılaştırmak ve olabildiğince de çok fotoğraflarını çekmek niyetindeydim. Sahici veya sahte, gelecekte Dr. Cabrera ile koleksiyonunun ne olacağını kim bilebilirdi? Sahihliğin bir kıstası da heykellerin eskiliğini saptamaktı. Bu nedenle Cabrera'yı ziyaret ettiğimde, heykelciklerin birkaçını Zürih Üniversitesi'nde analiz ettirmek ricasında bulundum. Çok kibar bir davranışla bana anahtarı uzattı. Hiç değilse bir heykelin örneğini almış olmak ve yerdeki herhangi bir kil parçasını eve götürmemek için, insana benzer bir figürün kolunu koparıp yanımda getirdiğim plastik bir torbanın içine attım. Janvier Cabrera ve Peru'nun bütün antik tanrıları beni bağışlasın!

Dr. Cabrera Kimdir?

Bu Dr. Cabrera kimdi ve üzerlerinde hakkedilmiş şekiller bulunan taşlarla kil heykellerden oluşan koleksiyonunu nasıl elde etmişti?

Cabreralar, kökü İspanyol göçmenlerin birinci kuşağına kadar uzanan eski bir aileden geliyor. Janvier Cabrera, 13 Mayıs 1924'te İca'da doğmuş. Liseyi bitirdikten sonra Lima'da tıp öğrenimi yapmış. Uzun yıllar İca'da *Hospital de Seguros Soci*fl/'da hekim olarak çalışmış. 1961'de yerel üniversitenin kurucu-

larından biri olmuş. Bu arada cerrahlık alanında uzmanlaşmış ve yeni üniversiteden de profesör unvanını almıştı.

Operatör olarak Cabrera sık sık yoksul Kızılderilileri ameliyat etmekteydi. Bu insanların ameliyat karşılığında verebilecekleri paraları olmuyordu. Para yerine doktora tozlu heykelcikler ve üzerlerine şekiller hakkedilmiş taşlar veriyorlardı. Cabrera bunları ilkin sahte şeyler olarak nitelendirmişti. 1966 yılma kadar da arkeolojiyle hiç ilgilenmemişti.

Bu arada İca yakınlarında bir şaraphane işleten Carlos ve Pablo Soldi kardeşler, tıpkı doktor gibi Kızılderililerden gravürlü taşlar aldıklarından, bu taşlardan küçük bir koleksiyon yapmaya başlamışlardı. Cabrera bu şarapçılarla tanıştı, koleksiyonlarını gördü ve onların "sahte sanat eserlerine" gülüp geçemedi. Çünkü şarapçılar bu eserlere başka bir gözle bakıyorlardı. Bunları getirmiş olan Kızılderililere inanıyorlardı. O nedenle de koleksiyonlarını vasiyetnameyle İca'daki yerel müzeye bağışladılar. Bunun üzerine taşları incelemek üzere Lima'dan ilk uzmanlar geldi. Bu uzmanlar hiçbir bilimsel analiz yapmamalarına rağmen taşlar üzerindeki gravürlerin çağımızda yapılmış sahte çalışmalar olduğunu bildirdiler. Uzmanlara gösterilen resimler onlara pek ters gelmişti ve yaygın öğretilere de hiçbir şekilde uyum göstermiyordu. Ne var ki ilk gravürlü taşlar yine de İca müzesinde sergilendi. 1970'ten beri ise bu nesneler kaldırılmış bulunmaktadır.

Aynı yıl mayısın 13'ünde Cabrera, fotoğrafçı Felix Llosa Romero'dan hediye olarak çok acayip motifli bir taş aldı. Sırtına bir Kızılderilinin ata biner gibi binmiş olduğu uçan bir çeşit keler vardı üstünde, süvarisi bu masal yaratığını bir sopayla yönetiyordu. (**Resim** si) Cabrera taşı kâğıtlarının üstüne baskılık diye koyarak kullandı; ona baktıkça her seferinde daha derinlemesine düşüncelere dalıyordu. Böylesine bir motif nereden geliyordu acaba? Okul bilgisi sayesinde Cabrera, hiçbir insanın bu kelerlerden herhangi birini görmüş olamayacağını çok iyi biliyordu. Bu sürüngenlerin soyu 60 milyon yıl önce tükenmişti; yani dünyada henüz tek insan dahi yokken.

Bir sonraki görüşmesinde Cabrera, ağırlık olarak kullandığı taşın kökenini Romero'ya sordu. Romero da bu konuyla hiç ilgilenmemesi tavsiyesinde bulundu; tehlikeli olabilirdi. Böyle gravürlü taşlardan on binlerce, kil heykelciklerden de binlerce vardı. Basit Kızılderililer hiç de aptal değildi. Bunları atalarının mirası olarak saklıyor ve bulunduğu yer öğrenilirse, taşların da, kil heykellerin de bir anda paramparça olacaklarını çok iyi biliyorlardı.

Bu sözlere o zaman 42 yaşında olan Cabrera inanmamıştı; ama aynı yıl Carlos ve Pablo Soldi Kardeşler bu taşlardan birkaçını satın alıp alamayacağını sordular; çünkü taşları koyacak yerleri artık kalmamış ve onları dışarda açığa bırakmak zorunda kalmışlardı. Cabrera taş koleksiyonunu kafasını sallayarak seyrediyor ve bunları *modem sanat eseri* diye sergileyecek olursa, Kızılderililere belki bir yardımı dokunacağını düşünüyordu. **(Resim 52)** Böylece Cabrera 341 adet taşı, 7000 eski soles gibi gülünç bir bedel karşılığında satın alır ve onları büyük evinin bir yan odasında derme çatma bir dolaba koyar. (7000 eski soles, o zamanlar 140 Alman markı kadar bir değerdeydi.) Daha sonraki aylarda Cabrera acayip koleksiyonuyla giderek daha çok ilgilenir. Bu ilgisi yoğunlaştıkça hayreti de artar. Tasvirler içinde cerrahlıkla ilgili olanları da vardır ve Cabrera mesleği gereği bunların birçoğunun neyi gösterdiğini anlar. Ne var ki taşlarda gösterilen cerrahlık uygulamaları, bu alanda kendi uzmanlık bilgilerine pek uymamaktadır. Taşların üstünde bir kalp nakli gösterilmişti. Fakat böyle bir işlemde bulunması zorunlu olan kalp-akciğer makinesi yoktu. Damarlardan kan aktarımı da yoktu. Doğruca ağıza giden birkaç hortumun işlevi ne olabilirdi? **(Resim 53)** Bunları çizen Kızılderili sahteci bu işlerden hiç anlamadığı için sadece hayal gücünü mü kullanmıştı? Taşlara kazınmış çeşit çeşit soyu tükenmiş sürüngenlerin biçimleri nereden biliniyor ve bir Kızılderili elindeki dürbünle ne diye gökyüzüne bakıyordu? **(Resim 54, 55)** Üzerlerinde haritalar ve hiçbir yerde var olmayan koca kıtaların krokileri bulunan taşların anlamı neydi? **(Resim 56)**

Taşlar yavaş yavaş Cabrera'yı etkilemeye başlamıştı. Bunun etkisiyle bir zamanlar kendilerine hekim olarak yardım ettiği ve hâlâ ona gelip danışmak gereğini duyan yaşlı köylülere sorular sormaya başladı. Ölüme iyice yaklaşmış bir adam, ona bir *depodan* söz etti; bu depoda gravürlü taşlarla kil heykelciklerden binlercesi vardı. Cabrera buna inanmadı; böyle sahte eserlerin turistlere satılmak üzere ortaya çıkarıldığını düşünmekteydi. Kızılderili yerliler aptal değildi. Çok düşük gelirlerini hangi yoldan iyice artıracaklarını biliyorlardı. Öte yandan ölümün eşiğindeki köylü de bu gizemli *deponun* tam yerini ona söylememişti. Peru'ya gelen turistler arttıkça, sahte gravürlerin üretimi de artmaktaydı. Böyle sahte gravür yapanlardan biri olan Basilo Uşuya ile ben 1973'te görüşmüştüm. Bana her şeyi açıkça itiraf etmiş ve Cabrera'nın koleksiyonundakilerle birlikte bütün taşlan kendisinin yaptığını söylemişti. **(Resim** 57) (Ben de o zaman *Kanıtlar* kitabımda bu konuya -resimlerle birlikte- üç sayfa ayırmıştım.) Aynı sahteci Basilo Uşuya, Andreas Faberkaiser adlı bir gazeteciye bir sır vererek, turistlere satmak için taklitlerini yaptığı birkaç yüz taş dışında diğerlerinin sahici olduğunu söylemiştir. Fakat kendisine sorulduğu takdirde taşların hepsinin sahte olduğunu söyleyecektir. Böylesine iki yüzlü davranışının nedeni sorulduğunda da Uşuya şu cevabı veriyor: "Eğer üzerlerinde sahici, eski oymalar bulunan taşları satarsam, buralı Kızılderüileriyle başım derde girer; çünkü onlar, atalarından kalma kültürel miras söz konusu olduğunda hiç şakaya gelmezler. Üstelik ben de hemen hapishaneyi boylarım." Böylece bu işlerin hep üstü örtülü olarak sürdürülmesi gerekmektedir.

Hangi taşın eski ve hangisinin çok yeni olduğunu kestiremeyen Cabrera, eski olduğunu tahmin ettiği dört taşı alıp iki uzmana incelettirdi ve birer rapor yazmalarını istedi. Raporlardan birincisi, Lima'da *Mauricio Hochschild* madencilik şirketinden jeolog Dr. Eric Wolf tarafından verildi. İkincisi de Lima Teknik Yüksek Okulu'nca düzenlenerek Dr. Fernando de la Casa ile Dr. César Sotillo tarafından imzalandı. Her iki rapor da gravürlerin çok eski olduğunu onayladı. Raporlarda gravür-

lerin, çok ince fakat doğal bir oksitlenme tabakasıyla kaplı bulunduklarından, birkaç bin yıl eski olmaları gerektiği belirtiliyordu/[15]* 1976 yılında NASA 'nın o zamanki baş tasarımcısı Joseph Blumrich'le birlikte Dr. Cabrera'yı ziyaret ettim. Cabrera bize incelenmek üzere eski ve yeni gravürler verdi. Mikroskop altında çekilen fotoğraflar, sahte gravür **(Resim** 58) ve sahici gravür **(Resim** 59) arasındaki belirgin farkı açıkça göstermektedir/[14]'

Yıllar geçtikçe eski ve yeni şekiller karşısında kuşkularla bocalayan Cabrera, koleksiyonuna bilimsel analizler uygulanmasından geçtik, tek bir arkeologun gelip göz bile atmamasına karşın, Peru arkeolojisinin taşlarını ayrım gözetmeksizin toptan reddetmesi yüzünden iyice küstü, giderek içine kapandı. Bu sefer de tekin yer olmadığı söylenen mahut *depoyu* kendi başına aramaya kalktı ve bu amaçla yaşlı Kızılderililerle geceleri uzun uzadıya görüşmeler yaptı. Şimdi artık kendisini başka bir dünyanın büyüsüne kaptırmıştı; dediğine göre, en az 100.000 yıl geçmişe ait bir dünyaydı bu. Tıp fakültesindeki öğretim üyeliğini savsakladı, bunalımlar geçirdi, sonunda da karısından ayrıldı. "Delice düşünceleri" ile çevrenin kaçık diye nitelendirdiği biri oldu; gen teknolojisi üzerine karmakarışık tahminler yürüterek tüyler ürperten bir teori tasarladı; ona göre bu teknoloji binlerce yıl önce uygulanmaktaydı. "Çok önceki insanlık da, dünya dışılarla temas halindeydi." Cabrera böyle biri işte!

Depolar Nerde?

Yetmişli yılların başında Cabrera'nın elinde büyükçe birkaç kaya parçası vardı. *Büyükçe* ile bir buçuk metre kadar yüksekliği bulunan parçaları kastediyorum; bunların üstünde gökte uçan aygıtların resimleri açıkça görülüyordu. Bunlar bildiğimiz tipte uçaklar değildi, garip yapılı uçan nesnelerdi. Benzerlerini eski Hint metinlerinde görmüştüm ve bu konuda Hintolog Lutz Gentes'in kamuoyunda heyecan uyandırmış değerli bir eseri de

vardı. —Aynı doğrultuda tanımlamalar, Veda/dini perspektifle yazılmış Armin Risi'nin eserinde de bulunmaktadır. - Bu kaya parçalarını gözlerimle görmek olanağını elde etmiştim. Sonra bunlar askeri makamlarca Lima'ya taşıtıldı. Peru hava kuvvetleri, hava yolculuklarının tarihine ilişkin bir müze kurmayı planlamıştı ve Cabrera'nın kaya parçaları çok eski çağların gizemli uçan makinelerini göstermekteydi. *Museo aeronautica* adlı bu müze bugün Lima havaalanının askeri bölgesindedir ve herkesin ziyaretine açık bir yer değildir. Geçen yıllar zarfında Cabrera'nın taş üstüne oyulmuş uçan makinelerinin bu müzenin salonlarında sergilenip sergilenmediğini saptamak olanağını bulamadım. Ben sergilendiğini sanıyorum; çünkü kaya parçaları müzeye götürülmezden önce, o zaman görevlendirilmiş bulunan subay bunları analiz ettirmişti.

Gravürlü taşların yanında ayrıca kil heykeller de vardı; şimdi bunlardan söz etmek istiyorum. Dr. Cabrera bugün 73 yaşında ve başkaları karşısında çok dikkatli davranan bir insan; artık kime güvenebileceğini kestiremez biridir. Tek tek ya da grup halinde turistleri evine alıp onlara taş koleksiyonunu göstermekte ve kendisine özgü görüşlerle yorumlar yapmaktadır. Ne var ki benim gibi Cabrera'yı birkaç onyıldan beri tanıyan biri bile, onun anlattıklarını izlemekte zorlanmaktadır. Anlattıkları öykülerdir sadece. Bilimsel şemaların hiçbirine uymamaktadır. Üstelik bu keyfî yorumlarını, şimdi de, aslında sahte eserler olduğunu bilmesi gereken gravürlere dayandırmaya başlamıştır. Neden yapıyor bunu? Bu arada kendi teorisine iyice saplandı da, taklit eserler aracılığıyla mı onu inandırıcı kılmak istiyor? Dr. Cabrera'yla çok sakin ve uygun bir atmosferde konuşmak fırsatını buldum. İçinde binlerce heykelciğin bulunduğu gizemli *deponun* yerini bildiğini iddia etti.

"Janvier!" dedim, "Bu deponun nerde bulunduğunu söylemezsen kimse inanmaz sana. Depoyu hiç değilse bana gösteremez misin?"

Janvier Cabrera cevap vermezden önce bana uzun uzun baktı. "Sana ne yararı olacak?" dedi. "Deponun durumunu tam olarak anlatmak zorunda kalırsın. Fakat bunu yapman doğru

olmaz. Benim güvenimi kötüye kullanmış olacağın gibi Kızılderilileri de kendine düşman edersin. Peru'da artık ortalıkta görünemezsin. Ya senin bilimin? O ne yapacak? Sadece gülüp geçecektir. Bütün bunları muazzam bir sahtekârlık diye nitelendirecek ve ciddiye alınmak isteyen herkes hemen konuyu unutacaktır. Böylesine bir sahtekârlıkta heykellerin paramparça edilmesi de hiç önem taşımayacaktır."

Janvier Cabrera acı bakışlarla süzdü beni. Birçok bakımdan haklıydı. Kendi deneyimlerimden insanın, eğer çok sağlam kanıtlar ortaya koyamazsa, çok kolayca şarlatan damgasını yiyebileceğini biliyordum.

Yine de aynı konuda konuşmayı sürdürdüm; Cabrera'dan şu "depo" hakkında biraz daha bilgi sızdırmak istiyordum. Sonunda İca ırmağının geçen bin yıllar içinde değişik yer tabakalarını aşındırmış olduğunu öğrendim. Bunun sonucu olarak gravürlü ilk taşlar gün ışığına çıkmış. Ya "depolar"? Cabrera'ya göre, Perulu arkeologların bu depolardan mutlaka haberdar olması gerekiyor; çünkü bunların ilki, aksiliğe bakın ki, Peru arkeolojisinin kurucusu Julio Cäsar Tello tarafından keşfedilmişti. And dağlarının bir kolu olan Serro Corrado'da Tello, içinde Kızılderililerin dokuma öteberileri bulunan birçok granit mağarayla karşılaşıyor. Bu mağaralara ancak altı metre uzunluğunda dikey galerilerden girilebiliyordu. Bulunan mağaralar 5 x 7 metre büyüklükte, 3 metre yükseklikteydi.

"Sen de böyle bir mağarada mı buldun kil heykelleri?"

Cabrera, evet dercesine başını sallayarak orada daha on bin heykel bulunduğunu söyledi. Yalnızca bir mağarada değil, birçok granit mağarada da onlardan varmış. Sözleri bende kuşku uyandırmıştı. Granit ha? Burada, bu yörede? İca kentinin etrafı bir kum ve taş çölüyle çevriliydi; bu kıraç arazi Nazca'ya, hatta çok daha ötelere kadar uzanıyordu. Kuşkusuz doğuda And dağlarının kolları vardı, oralarda granit kesimlere de rastlanabilirdi. Bu konuda kesin yargılar öne süremezdim. Jeolog değildim. Cabrera kuşkulandığımı fark etti.

"Kum çölü altında granitten yapılma dev boyutlu tesisler olacağına inanmıyorsun, değil mi?

"Gözümün önüne getirmekte hayli zorlanıyorum," dedim biraz üzülerek.

"O halde gitsene yine Nazca'ya; orayı çok iyi bilen birisin. Tırman bir *'puquios'al"*

"Bir neye?"

"PuquiosV diye tekrarladı Cabrera. "Bunlar çok eski zamanlardan kalma yeraltı su şebekesidir. Ne kadar eski olduklarını kimse bilmiyor; ama bugün dahi iş görüyorlar. Bunlar kısmen granitten oyulmuştur, kısmen de yine granitten büyük yekpare taşlarla desteklenmişlerdir. O zaman burada da granitten yeterince galeri, kuyu ve kilometrelerce uzunlukta *puquios* bulunduğunu gözlerinle göreceksin."

Cabrera'nın bu söylediklerini gidip yerinde kontrol ettim. Fakat bu konuda şimdilik sizlerden biraz sabır göstermenizi rica ediyorum. Çünkü daha önce kil heykeller koleksiyonuna değinmem gerekiyor. Bunlar antik çağdan kalma ve sahici miydi? Çok önceki bir uygarlığın kalıntıları mıydı?

Bilimden Sorular

Yine İsviçre'de, Zürih-Irchel Üniversitesi Coğrafya Enstitüsü'nden Dr. Waldemar A. Keller'den, bir kil heykelden koparıp aldığım parça üzerinde yaş analizi yapmasını rica etmiştim. Birkaç hafta sonra sonucu aldım. Ne var ki bu sonuç umut kırıcıydı.

"Sayın Bay von Däniken,

Aşağıdaki numuneyi radyokarbon zaman saptaması yapılmak üzere bize bırakmıştınız.

Yer: İca, Peru.

Şifre: -

Malzeme: Pişmemiş kil

Bu numune bizde UZ-3937 / ETH - 16012 diye kaydedilmiş ve C14 - yaşı olarak 'modern' sonucunu vermiştir.

Dostça selamlarımla.

Dr. W.A.Keller."

Yaşlılık belirlenmesi için gereken hazırlık ve numune malzemenin işlenmesi, Zürih Üniversitesi Coğrafya Enstitüsü'nün radyokarbon laboratuarında yapılmıştı. Bunun devamı olarak da Hönggerberg'de Federal Teknik Yüksekokulu'nun (ETH) Parçacık Enstitüsü AMS tekniğiyle (Accelerator Mass Spectrometry) tarihi saptamıştı.

Yani Cabrera'nın koleksiyonu sahtekârlık olarak nitelendirilmişti. Pişmemiş kil moderndi, yani zamanımıza aitti. Zürih ETH bilim adamlarının çok parlak bir ünü vardı. Özellikle de yaptıkları C 14 analizleri dünyaca ün kazanmıştı. Cabrera'nın neden böylesine toptan bir sahtecilikle suçlandığını düşünüp dururken gözüm Dr. Keller'in raporla birlikte göndermiş olduğu mektuba takıldı. Birden duraladım. Demek ki doğabilimcisi Dr. Keller için de cevapsız kalmış sorular vardı. Şöyle yazıyordu:

"Hazırlık araştırması elektron-mikroskopik, röntgen spektrometrik analizlerle diğer element-özgül analizleri kapsıyordu. Tipik element oranı, beklenildiği gibi bir seramik-kil bileşimini gösterdi; yani burada esas madde olarak magnezyum-alüminyum silikatlarının yüksek oranda demirle karışmış olması söz konusuydu. Katkı maddesi olarak da kuarz, kalsiyum ve fosfor (kalsiyum fosfat parçacıkları halinde) bulunmaktaydı.

Elementer analiz, deney materyalinin bir radyokarbon tarih belirlemesi için yeterince karbon elementi içerdiğini gösterdi; böylece de AMS metoduna göre yaş belirlemesi işlemi uygulanabileceği anlaşıldı. Önümüzdeki malzeme, mektubunuzda belirttiğiniz üzere, pişmemiş kil olduğuna göre, *bu karbon maddesinin nerden geldiği, ne zaman ve nasıl bir ilişkiyle deney malzemesine katıldığı soruları cevapsız kalmış bulunmaktadır.* Belki

siz, bilginiz ve deneyiminize dayanarak bu sorulara inandırıcı cevaplar verebilirsiniz."*[18)]

Burada gerçekten düşündürücü bir durum vardı. Bir yandan zaman saptama işlemi için yeterli kömür maddesinin var olduğundan söz edilirken, öte yandan bu maddenin nereden geldiği soruluyordu. Sırası gelmişken C 14 zaman saptama yöntemine ilişkin bilgi verelim. Bu yöntem, atom ağırlığı 14 olan radyoaktif karbon (kömür) C izotopunun Dünya atmosferinde her zaman aynı miktarda bulunması ilkesine dayanır. Bu karbon (C) izotopu bütün bitkiler tarafından emilir. Dolayısıyla da ağaçlar, kökler, yapraklarda; öte yandan hayvanlar ve insanlar gibi bütün diğer canlı organizmalarda değişmez miktarlarda bulunur. Bütün radyoaktif maddelerin belirli bir çürüme ve yok olma süresi vardır. Bu süre insan ve hayvanda ölümle, bitkilerde hasat ya da yanmayla başlar. C 14 kömür izotopu için yarı ömür 5600 yıldır. Bu da, bir canlının ölümünden 5600 yıl sonra dahi ondaki asıl C 14 miktarının yarısı bulunabilir demektir. 11.200 yıl sonra **Vrt,** 22.400 yıl sonra da '/s'i kalacaktır. Bugünkü hassasiyetle, ölçüm sınırı 36.000 yıla kadar ulaşmaktadır.

Zürih Üniversitesi'nin ölçümü "modern" karbon sonucunu vermişti; demek ki madde, C 14 izotoplarının tamamına sahipti. Peki, bu karbon maddesi nereden çıkmıştı? Zürih Üniversitesi'nden Dr. Keller'le telefonda görüşürken birden aklıma hamamböcekleri geldi, Cabrera'nın heykelcikleri arasında kaynaşan hamamböcekleri. Evet, onlar! Onların dışkıları çağımızın karbon maddesini içeriyordu. Peki, bu dışkılar zaman belirlemenin sonucunu etkilemiş miydi?

Fakat bir şey daha vardı: Tarih öncesi çağlarda dünyadışı yaratıkların yeryüzünde olası konaklamalarını araştıran "Ancient Astronaut Society", kamu yararına uluslararası bir kuruluştur. Bu kurumun aracılığıyla Cabrera'nın kil heykellerine ilişkin ikinci bir rapor düzenlenmiştir. Jeolog Dr. Johannes Fiebag, İca'da Dr. Cabrera'dan iki numune alıyor ve bunları test yapılmak üzere Dr. Ernst Freyburg'a bırakıyor. Dr. Freyburg da, Weimar Üniversitesi'nde ayrıntılı analizler yapıyor. Raporu da şöyle:

"(UF 6 ve UF 7) diye işaretlenen her iki numune, birbirleriyle uyum halinde kuarz, potasyum ve natron feldispatları, illit-müskovit kil minerali içermektedir. UF 6'da ayrıca kaolinit ve montmorillonit bulunduğu saptanmıştır. Bütünüyle numuneler bir kil mineralleri karışımıdır. Kabuk kesiminde yukarda zikredilenlerden başka kalsit de bulunmaktadır. Röntgen diyagramı, röntgen ışınlarına direnen (cama benzer) bir maddenin kanıtı olarak, tek eğri halinde dalgalı bir çizgi göstermiştir.

Diferensiyal termo analizde (DTA), 20 ve 1000 santigrat dereceleri arasında, bir numune kütle kaybına uğramıştır. Söz konusu malzemede, 200 santigrat dereceye kadar olan düşük ısı alanında yüzde 1,4 oranında kütle kaybı ölçülmüştür, bu da kısmen kil mineralin hidrat suyuyla tutucu suyundan kaynaklanmaktadır.

424 santigrat derece ile 534 santigrat derecede yanabilir organik maddenin varlığını kanıtlayan iki ısıveren reaksiyon ortaya çıkmıştır. Bu limitler arasında linyit kömürünün tutuşma derecesi yer alır.

800 santigrat derecenin üzerinde DTA eğrisi, cama benzer bir maddenin varlığını göstermiş, böylece de röntgen bulgusu doğrulanmıştır. Elektron mikroskopu altında camsı alanın daha çok "Si 0_2"den oluştuğu saptanmıştır; fakat yapılarının silisik asit meydana getiren organizmalardan oluştuğu kesin değildir."[09]

Analizin özetinde de rengi açık kabuğun kireçli kumdan oluştuğu saptanmaktadır.

Peki, ya maddenin yaşı? "Bu konuda hiçbir saptama yapılamamıştır. Bununla birlikte çok az miktarda olsa da tutulan suyun varlığı, görece hayli genç bir yaşı göstermektedir. Karbon elementi bulunması gerçi C 14'le yaş saptama olanağı veriyorsa, bu şekilde sadece karbonun yaşı belirlenmiş olacaktır."

Durum tam da Goethe'nin dediği gibiydi: "Şimdi yine burada durmaktayım, ben zavallı budala, yine ancak eskisi kadar akıllıyım!" Zürih Üniversitesi "modern" diye nitelendirdiği yaş saptanmıştı, ama bunun dayanağı büyük olasılıkla hamamböceklerinin kakalarıydı. Weimar Üniversitesi bir tarih belirle-

mekten kaçınmış; ama "çok az miktarda" maddenin içinde hapsolmuş suyun varlığından söz etmişti. Ne var ki bu su, tutulmuş su değil de, pekâlâ Cabrera'nın deposundaki koşullardan kaynaklanan nem de olabilir.

Yem ve sahte mı, Yoksa Eski ve Sahici mi?

Şahsen ben Cabrera'nın heykelciklerinin çok, çok eski olduklarına artık pek inanmak istemiyorum. Ne var ki kesin bir yargıya varmak da, göründüğünden çok daha karmaşık, çok daha kafa yorucu bir iştir. Bu değerlendirmemde acaba yanılıyor muyum? Bilindiği üzere en yaygın hastalıklardan biri de hemen teşhis yapmaktır. Cabrera koleksiyonunun tümünün sahteliği için neler söylenmektedir?

- Cabrera'nın inatçılığı ihtiyarlara özgü dikkafalılıkla birleşmiştir. Çok özel bir bilgiye sahip olduğunu dünyaya kanıtlamak istemektedir.

- Arkeolojiye, özellikle de Peru arkeolojisine öfke duymaktadır.

- Ülkesinin Nuh zamanında olağanüstü durumda olduğuna inanması onun ulusal bilincini göstermektedir.

- Bizden önce çok eski bir uygarlığın var olduğu kanısındadır.

- Heykellerle ilgili olarak: Daha önceki bir uygarlık, bilgilerini ne diye pişmemiş kil heykeller halinde granit mağaraların içine saklasın?

- Bugün gerek kil heykeller koleksiyonunda gerekse gravürlü taşlarda sahteliği kesinlikle saptanabilenler vardır. Bununla asla 30.000 yıl ya da daha eski olamayacak motifleri kastediyorum; örneğin, Nazca ovası üstünde yere kazılmış tasvirler ya da elinde iki "yasa levhası" tutan Musa'ya benzer bir kil heykel gibi.

Cabrera'nın aleyhinde ileri sürülen bu sert iddialarda, heykellerin sahihliği için bir umut pırıltısı da var mıdır?

Evet, vardır! Karşı hesapta bazı şeyler tam oturmuyor. Bazı noktalar da, iyi niyetle ele alınırsa, pekâlâ açıklanabilir nitelikte. Örneğin, "Musa'ya benzer" tasvir konusunu ele alalım; nasıl olur da böyle bir tasvir, Cabrera'nın heykel koleksiyonuna girebilir?

Amerika Birleşik Devletleri'nde yaşayan dinsel bir topluluk olan Mormonların kutsal kitaplarına "Mormon Kitabı" denir. Kitabın 24 levhadan oluşan "Ether" bölümü, "Jared" halkının tarihini anlatır. Bu Jaredler, Babil Kulesi'nin yapıldığı zamanda, Mezopotamya'yı terk ediyorlar. İçinde gece gündüz etrafa aydınlık yayan 16 "ışıyan taşın" bulunduğu gizemli iki gemi sayesinde Güney Amerika'ya varıyorlar. Bu yolculuk sırasında hep "bulutlardan gelmiş yüce bir efendinin" buyruklarına uyuyorlar. Bu yüce kişi onlara yalnızca gemi yapımını öğretmekle kalmıyor, ayrıca pusula da armağan ediyor.

Bu Jaredler, Mormonların atalarıdır. Göçleri bugünkü Şili kıyılarından Orta Amerika'ya, oradan da Kuzey Amerika'ya birkaç bin yıl sürüyor. Bu göçmenlerin Musa öyküsünü bilmeleri çok mantıklı. Uzak geçmişe ait bu öyküden başka şeyler de biliyorlardı. Bir Musa heykelini ve daha başka heykelleri yaparak bunları saklayabilirlerdi. Burada benim akıl erdiremediğim nokta, bunların on binlerce yıl öncesine ait olması gerektiğinin söylenmesi.

Heykellerin sahihliği lehinde, kişisel kanıtların yanı sıra, bazı yeni bilgilerden de söz ediliyor:

- Nesnelerin sayısı: Yalnız Cabrera koleksiyonu kesinlikle 2500'den fazla parçayı kapsamaktadır.

- Aynı ya da çok benzer tasvirlerin tekrarı: Tek bir rafın üstünde yan yana duran, birbirinin aynı on iki "tenis raketi" buldum. Bir başka rafta otuz kadar "kulplu kazan kapağı" vardı. Cabrera'nın sahte heykeller siparişi verdiğini varsayarsak, bu durumda aynı motifi otuz defa kullandırmasını nasıl açıklarız? Böyle bir iş yaptırmanın yararı ya da çıkarı ne olabilir?

- Cabrera heykelcikleriyle asla ticaret yapmamıştır. Onları kıskançlıkla muhafaza etmektedir.

- Bir dizi fotoğraflarını çektiğim ameliyat tasvirleri, bugünkü cerrahî bilgilerimize uymamaktadır. Özellikle de bugün emekliye ayrılmış eski bir cerrahî profesörü olan Cabrera'nın bir ameliyatın baştan sona mantıklı seyrini çok iyi bilmesi gerekir. Eğer bir sahteciyse ameliyatları ne demeye bambaşka biçimde göstermiştir?

- Eşcinsel sahneler. Gerek gravürlü taşlar arasında, gerekse heykelcikler koleksiyonunda tek tük eşcinsel tasvirlere rastlanmaktadır. Cabrera gibi bir adam, bırakın bunlar için para ödemeyi, böyle sahnelerin tasvirini bile asla ve asla istemez! **(Resim 60)**

- Cabrera'nın karısına karşı açtığı boşanma davası. Karısı taş gravürler ile kil heykeller koleksiyonunun yarısını istemişti. Cabrera eski karısına koleksiyonundan tek bir parça vermemek için direndi; bu amaçla Peru'nun en yüksek mahkemesine bile başvurdu. Koleksiyonu sadece sahte eserlerden oluşmuş olsaydı, böylesine inatçı bir direnme gösterir miydi? Ya karısının, sahte eserlerden oluşan değersiz bir koleksiyonun yarısını almak için bunca uğraşa girmesine ne demeli?

- Başka koleksiyonlarda da benzer motifler görülmektedir; fakat bu koleksiyonların bulundukları yerler İca'dan binlerce kilometre uzaktadır. Bu koleksiyonlar şunlardır:

a) Meksiko'da Acambaro koleksiyonu. Cabrera koleksiyonundaki gibi motifleri olan yüzlerce kil heykelcik vardır; aralarında çeşitli kelerler de bulunmaktadır.

b) Ekvator'da Cuenca'da artık hayatta olmayan Peder Crespi'nin koleksiyonu. Burada odalar dolusu tahta ve kil heykelcikler vardır. **(Resim 6i, 62)** Ayrıca üzerleri gravürlü metal levhalar da bulunmaktadır. Aynı motifler görülür, çok eski çağların kelerleri burada da vardır.

c) "Burrows Cave" heykelleri: 1982'de Illinois'da Russel Burrows tarafından bir mağara keşfedildi. Bu mağaranın tam yeri pek az kimsece bilinmektedir.[20] Burada bulunan küçük heykellerin resimleri iki kitapta yayımlanmıştır.[21, 22] Bunlar

arasında da Cabrera koleksiyonundakilere benzer pek çok heykel vardır.

d) Japonya'nın pek çok yerinde bulunmuş olan "insana benzer" taş ve kil heykelcikler; aralarında yarı insan yarı hayvan kompozisyonları da vardır. Bugün bunlar Japonya'da birçok müzeye dağılmış durumdadır. Bu konuda fotoğraflı bir kitap yayımlanmıştır. Birçok tasvir Cabrera koleksiyonundakilere benzemektedir/ '

e) Ekvator'un birçok kentinde (Valdivia, Agua Bianca, Chirije, San Isidora, La Tolita'da) geçen yıllarda kil heykeller bulunmuştur. Bunlar da Cabrera koleksiyonundakilere benzemektedir. Aralarında hayvan-insan tasvirleri de vardır.

f) Soyu tükendiği kabul edilen keler ile insan ayak izleri aynı yerde bulunmuştur. Bulunduğu yer, Teksas'ta Glen Rose kasabasının yakınında Paluxy ırmağıdır.

*

Güney ve Orta Amerika'da şahsen görmüş olduğum bir dizi özel koleksiyonun hep benzer motifler içermesi, ister istemez insanda biraz kuşkular uyandırıyor. Bu özel koleksiyonların bir bir elden geçirilmesi olanaksız görünüyor; çünkü -nerde bulunduğu hiç fark etmiyor- koleksiyon sahipleri eserlerinin sahiciliğinden emin oldukları gibi, Cabrera örneğinde görüldüğü gibi de, resmi makamların sorup soruşturmaya başlamasını istemiyorlar. O halde dünyada bir yerlerde, bir sahteci sürüsü yola koyulmuş olmalı ki hep benzer motifleri işleyip durmaktadırlar. Öte yandan bu sahteciler çetesinin Peru, Ekvator, Meksika, ABD'nin Kızılderilileri ve birçok özel koleksiyoncuyla gizli sözleşmeleri bulunması da gerekir; ancak bu sayede sahte eserlerde böylesine bir motif uyumu sağlanabilir; buna soyu tükenmiş sürüngenler ile insan-hayvan karışımı kompozisyonları da katabiliriz.

Çeşitli koleksiyonların yaşı hakkında tartışmak şu sırada pek bir şey ortaya koyamıyor. Beni aslı şaşırtan ise, son dört yıl içinde gün ışığına çıkartılan çeşitli bulguların, çağımızda pek

benimsenmiş olan, insanın sürekli bir gelişme gösterdiği öğretisini tartışılır hale getirmesidir.

Bin Yıllar için Kanıtlar

1. Yaşlı bir Hopi-Kızılderilisi olan White Bear (Beyaz Ayı), halkının geçmişinin yüz bin yıl gerilere uzandığını söylemiştir/[26]' Buna benzer bir savı Sioux-Kizilderililerinin reisi White Wolf (Beyaz Kurt) ileri sürmüştür. Ona göre Kuzey Amerika'nın en eski halkının tarihi dört milyon yıl geçmişe kadar uzanmaktadır.[27]

2. Dr. Richard L. Thompson ve Dr. Michael Cremo birçok şeyin foyasını meydana çıkaran iki kalın ciltlik kitaplarıyla Amerika Birleşik Devletleri'nde sansasyon yarattılar. *Forbidden Archeology* adlı bu eserde, insanlığın kültürel mirasının 100.000 yıldan fazla bir geçmişe uzandığını kanıtlamaktadırlar/[28]'

3. 1994'te Fransa'da Rhône Vadisi'nde "Chauvet" mağaraları keşfedildi. Bunun içinde bir Taş Devri resim galerisi vardı; hayvan resimleri yanında "gerçeküstü canavar" da resmedilmişti. "Dinozorları hatırlatan kafalar" ve de "kuş-insanlar" vardı.[29] Bu sanat eserleri için günümüzden 32.000 yıl öncesi diye bir zaman saptandı. Bu konuda Fransız arkeologu Michel Lorblancèt: "Chauvet buzdağının ucudur yalnızca. Bizlerin henüz bilemediği bir süreç yaşanmış olmalıdır," diyor.

4. Rumen Mağara Araştırıcısı Christian Laseu, Bittor dağlarında, bir damlataş mağarasının içinde bir kült yerinin kalıntısını keşfetti. Buranın 70.000 ilâ 85.000 yıl önceden kaldığı tahmin ediliyor/[29]' Burada haç biçiminde dizilmiş insan kemikleri de vardı.

5. Nevada'da, Carson City'nin 60 kilometre doğusundaki "Spirit Cave" de, Kuzey Amerika'nın en eski mumyası olduğu söylenen bir mumya bulundu. 10.000 yıllık geçmişi vardı. Bir

mumyanın bulunduğu yerde, onunla ilgili bir kült yerinin de olması gerekirdi.[32]

6. Brezilya'da, Santarem yakınlarında "Caverna de Pedra Pintada"da mağara resimleri bulundu; 12.000 yıl önce yapılmışlardı. Resimler arasında böcek kafalı bir insan görüntüsü de vardı. Benzeri Cabrera koleksiyonunda da bulunmaktadır.

7. 1996 Eylülü'nde Wollongong Üniversitesi'nden (Avustralya'da, Sydney'in 150 km. güneyinde) Dr. Lesley Head, 176 yıl öncesine ait aletler, taş üzerine hakkedilmiş işaretler ve resimler bulduğunu bildirdi. Bunların bulunduğu yer Avustralya'nın kuzeybatısında, Kununurra'nın doğusundaki Kimberley yaylasıydı. *Sydney Morning Herald* gazetesinin bildirdiğine göre dev boyutlu taş heykeller keşfedilmiş ve bunlar İngiltere'deki Stonehenge taşlarını hatırlatıyormuş. Ayrıca 75.000 yıl öncesine ait olduğu tahmin edilen birkaç bin yazılı taş bulunmuş. Kimberley dağlarında tarih öncesi döneme ait pek çok kaya resimleri bulunmaktadır. Bunların arasında "mitolojik yaratıklar" ve başlarının etrafında azizlere özgü "hâleler" bulunan heykeller de vardır.

8. Şili'de, San-Pedro-de-Atacama'da "Padre le Peige" müzesindeki kil heykelciklerin, Janvier Cabrera'nın koleksiyonundan alınmış gibi olmaları karşısında insan afallıyor. Bunların yaşları belirlenmiş değildir, en azından birkaç bakımdan tartışmalıdır. (Bu arada ölmüş bulunan Peder Le Peige hayatını Şili arkeolojisine adamış bir insandı. Ölümünden altı ay önce, kendisiyle yapılan bir röportajda, 100.000 yıldan daha eski zamandan kalma mezarlar ve bunların içinde iskeletlerle heykeller bulduğunu söylemişti: "Bu mezarlara dünyadışı yaratıkların da defnedildiği kanısındayım. Bulduğum mumyalardan birkaçının, bizlerin yeryüzünde gördüklerimizden çok farklı yüz biçimleri vardı. Bu mezarlarda öyle şeyler buldum ki onları anlatmaya kakarsam, kimse inanmaz bana."[32])

Bunlar geçen yıllar boyunca arşivime kattığım haberlerden yaptığım küçük bir derleme. Burada kafamızı karıştıran sadece şimdiye kadar hiç söz konusu edilmemiş, çok uzak bir geçmişe uzanan tarihler değildir, motifler de birer muamma halinde

karşımıza çıkmaktadır. Hiçbir insan herhangi bir dinozoru ya da başka bir keleri görmemiş olduğu halde, nasıl oluyor da birbirinden on binlerce kilometre uzaklıktaki yerlerde bunların tasvirlerine rastlanıyor? Aynı uzaklıklarda "kuş-insan" ve "yarı insan - yarı hayvan" nasıl bulunabiliyor? Taşçağındaki atalarımızı böyle şeyler yapmaya iten dürtü neydi? Bu soruya arkeologların çoğu kez budalaca cevap vermesi, benim gibi birini artık şaşırtmıyor. Onlar hâlâ Samanlardan söz edip psikolojinin bakir ormanları içine dalmayı yeğliyor; böylece de kendilerini avutuyorlar; ama bunlar doyurmuyor beni. Örneğin Chauvet resimlerini inceleyen Fransız arkeolog Michel Lorblanchet, taşçağı sanatçısının bu tür "fantastik görüntüleri ancak bir trans (cezbe) halinde" icat edebileceğini söylemektedir.'[29]' Bu tasvirlerin kaynağı "doğrudan doğruya bilinçaltıdır."

Cabrera'nın kil heykelleri sahte olabilir veya çok eski sahici motiflilerle sahtelerin bir karışımı da olabilir. Bu konuda bir yargıya varmak istemiyorum. Buna karşın bir soru açıkta kalmaktadır: Yakın zamanlarda ortaya çıkmış pek çok heykel koleksiyonu var; nasıl oluyor da bunların hepsinde birbirinin aynı motifler bulunuyor? Sahte heykeller yapanların aklına bu motifler nerden geliyor? Peru'daki Kızılderili, Fransa'da on binlerce yıl önceden kalma mağara duvarlarından esinlenmiş olamaz. Keza taşçağı sanatçısının da motif aramak için Fransa'dan Avustralya'ya gitmiş olması düşünülemez.

Cabrera koleksiyonu için bunların bir okulun üretimi olduğunu düşünebilirim. Çocuklara bazı öyküler belletilmiş olabilir ve onlar da kendilerine öğretilenleri kil heykeller halinde şekillendirmişlerdir. Aynı şekillerin ufak farklılıklarla, sayısız denilecek kadar çok tekrarlanması bu yüzdendir. Tarih öncesi çağlarda Peru'da kil heykelciliğinden başka sanat kolları da var olmuş olabilir. Örneğin, tekstil ya da Mayaların Orta Amerika'da kullandıkları bir çeşit "kâğıt" gibi. Binlerce yıllık uzak bir geçmişten günümüze kadar gelebilmiş tekstil ürünlerinde de heykellerdekine benzer motifler görülmektedir. "Kâğıt" ipoteziyse uzun ömürlü olamamıştır. Arta kalan, birkaç mağarayı doldu-

ran kil eserlerdir; okullu bir grup çocuk ve gencin yaptığı varsayılmaktadır.

Bu kitaba eklenmiş resimlerin, Cabrera koleksiyonuyla ilgili tartışmaları alevlendirmesi gerekir. Böylece bundan, belki de, benim görmediğim öteki koleksiyonlarla karşılaştırma olanağı ortaya çıkar.

*

Gelelim *puquios* denilen, Nazca dolayındaki yeraltı su kaynaklarına. Bunlar gerçekten var mı? Çok eski oldukları kesinlikle söylenebilir mi? Eğer gerçekten eskiyseler, onları hangi yeraltı inşaat mühendisleri yapmıştır?

Nazca'da *puquioslan* sorduğum ilk kişi, "Aero Condor" uçak işletmesinin baş pilotu Eduardo Herran oldu. Kendisini 30 yıldan uzun bir zamandır tanıyordum; Nazca dolayındaki her şeyi bildiğinden de emindim.

"Demek *puquios* görmek istiyorsun, öyle mi? Gel, atla uçağa!"

Nazca vadisi üzerinde dolaştık. Burada And dağlarından aşağı akıp gelmiş birkaç küçük akarsu şırıldıyordu. Eduardo, iki yönden birbirine bağlı halka biçiminde çukurları gösterdi. Bunlar bana yerden spiral biçiminde çıkmış kocaman gözleri hatırlattı. **(Resim 63)**

"İşte senin puquioslar!" diye güldü Eduardo. "Bunlardan Nazca vadisinde 29 tane var; iki tane de Taruga Vadisi'nde, dört de Las Trancas Vadisi'nde. Şaşılacak olan hepsinin işe yaraması; yüzyıllardan beri hiçbir şey değişmemiş gibi taze su gönderir dururlar."

"Bu su delikleri, bir çeşit derin kuyu mu yani?"

"Çok daha fazla bir şey " diye açıkladı Eduardo. "Yukarıdan gördüğün bu delikler taze suyun sadece girişidir. Bunun altında taştan borular vardır, su bu borulardan akar. Boruların yerin altında kaç kilometre uzandığını kimse bilmiyor."

"Ne zamandan kalmış olabilir?" diye sordum.

Eduardo, bu konuda yazılmış eserlere başvurmamın daha

iyi olacağını söyledi. Onun bildiğine göre, bunların ne zaman yapıldığı konusunda tartışmalar sürüp gidiyor; her araştırmacı, kendi tarihinin doğruluğunda ısrar ediyormuş. Kızılderililer ise uzmanlar dünyasından çok farklı düşünüyorlarmış. Buranın halkı Cerro Blanco'nun altında büyük bir gölün bulunduğuna inanıyormuş. (Nazca'ya pek uzak olmayan bu dağ 2500 metre yüksekliktedir, dev boyutlu kumuluyla ünlüdür, bu kumul dağın üst kısmını baştan başa kaplamaktadır.) *Puquioslann* suyu bu gölden geliyormuş. Bir de *puquioslann* doğuşunu yaratıcı tanrı Viracocha'ya dayandıran bir efsane var. Çok eski zamanlarda bu yörede hiç su kalmamış ve halk açlıktan kırılmaya başlayınca Kızılderililer içtenlikle Viracocha'ya dua etmişler. Ağlaşıp "Nana" diye bağırmışlar. Keçua Kızılderilileri dilinde "acı" demekmiş bu söz. Nana sözcüğü, Nazca'nın ilk şekliymiş. Bütün halk dua etmek için Cerro Blanco'nun eteklerinde toplanmış; çünkü burası kutsal bir dağmış, tanrılara dua her zaman burada yapılırmış. Duaları duyan Viracocha, ateş ve duman saçarak dağın tepesine inmiş. Halkının çektiği acılar karşısında o da ağlamaya başlamış. Gözyaşları Cerro Blanco'nun altında kocaman bir göl oluşturmuş; yeraltı su kanalları ve *puquioslai* burdan meydana gelmiş.

Bir efsane sadece. Bize hemen İsrailoğullarını ve onların Sina çölünde gökten inen tanrısını hatırlattı. Bir de ben yeryüzünün en büyük kumulunun neden Cerro Blanco'nun tepesini taçlandırdığını sorduğumda kimse buna akıl erdiremiyor. Böylesine büyük kum kütlesine, normalde yüksek dağların üstünde rastlanmaz. Varsa bile ya rüzgârla savrulur gider ya da karın ve suyun etkisiyle kabuk bağlayıp sertleşir. Kum, kumtaşına dönüşür veya üstü yeşillenir. Nazca yakınlarındaki Cerro Blanco'da bunların hiçbiri görülmüyor. Yoksa sahiden orada, Cerro Blanco'nun çiğ suyunu yeraltında bir mağaraya götüren küçük akarsular mı var?

Mühendisler Kimdi?

Başka bir gün -arkadaşlarım Uli Dopatka ve Valentin Nussbaumer'le birlikte- bir cip kiralayıp *puquios* aramaya gittik. Güneş, her zamanki gibi çorak toprakları acımasızca kavuruyordu ve arazide yol diye de bir şey yoktu. Birkaç defa yolu şaşırıp yürümek zorunda da kaldıktan sonra yorgunluktan bitkin bir halde ilk *puquios'un* önünde durduk! Tertemiz düzlenmiş bir spiral döne döne aşağıya iniyordu. En geniş yerinde çapı 12,70 metreydi. Değişik büyüklüklerde taş parçalarıyla temiz bir duvar örülmüştü; bu duvarın önünde bir yaya yolu daha aşağıdaki spirali oluşturuyordu. Yukardaki düz kısmın 5,30 metre altında, en derin yerde, yapay bir su yolunun içinde bir derecik sırıklıyordu; su yolunun üstü granitten yekpare bir taşla kapatılmıştı. **(Resim 64-66)**

Birbirimizin ardından hepimiz ellerimizi dereciğe daldırdık. Su hem soğuk, hem de temizdi -oysa yörenin ırmağı Rio de Nazca, içindeki her çeşit pislik yüzünden insanın burun direğini kırıyordu.

Yine bunun gibi yerin içine giren bir sonraki spiral 70 metre ötedeydi. Birkaç yüz metrelik bir mesafe içinde bu spirallerden beş tane daha vardı. Bütün kuyuların suyu tertemizdi ve hepsi bilinmeyen bir kaynaktan besleniyordu. Bu şebeke, özellikle bu yörede serin suyun ne kadar olağanüstü önem taşıdığını kavramış bir halk tarafından kurulmuştu. Bu söz belki kulağa biraz basit gelebilir; ama Nazca'yla ilişkisi göz önüne alınırsa, durumun önemi daha iyi anlaşılır. Nazca'ya komşu vadiler ingenio ve Palpa'dır. Buralarda And dağlarından inen suların miktarı, Rio de Nazca'nın suyundan kat kat fazladır. Mütevazi ölçülerde tarımla geçinen küçük bir Kızılderili topluluğunun gidip komşu vadilere yerleşmesini ne önlemiştir? Ya da başka bir olasılıkla, doğu yönünde 50 kilometre gidilerek And dağlarının suyu bol vadilerinden biri niye aranmamıştır? Hiçbir çekici yanı bulunmayan bu ıssız Nazca yöresinde kalmaya neden böylesine önem verilmiştir? Göç eden insan toplulukları kullanımı kolay

olmayan, başka deyişle pratik sayılmayan şeylerle asla ilgilenmezler. Bir yere yerleşmek için en başta gelen yaşamsal önkoşul, orada suyun bulunmasıdır. Gelgelelim bu yörede su yoktur, ya da çok azdır; sonuçta yetersizdir. Bunun kanıtı da Nazca'nın çevresindeki yeraltı su boruları şebekesidir. Bunlar su kıtlığına karşı önlem olarak inşa edilmiştir. O halde bu çorak çöl arazisinde, özellikle çok önem verilen bir noktanın olması gerekir. Bu önemli noktada, mutlaka, kendine özgü bir olağanüstülüğün de bulunması gerekir. Onun içindir ki bu yöreye yerleşilmiş; daha doğrusu ille de buraya yerleşmekten başka bir seçenek bulunamamıştır. Yeterli su olmadığı için de *puquios* inşa etmek zorunda kalınmıştır. Bu durum bana Orta Amerika'da Mayaların en eski kenti "TikaF'i hatırlattı. Orada da su kıttı; ama buna rağmen binlerce binası ve 70'ten fazla piramit anıtıyla koca bir metropol kurulmuştu. Peki, Mayalar 40 kilometre ötede bulunan Peten-İtza gölünün kıyısına niye yerleşmemişlerdi? Çünkü Tikal toprağı kutsal bir yerdi. Çünkü "Gök ailesi" bir zamanlar burada yeryüzüne inmişti. Böylece bir coğrafi nokta, hac ziyareti yapılan bir yer olmuştu. O halde halk mutlaka burada kalmalıydı, başka bir yere yerleşmek asla söz konusu olamazdı. Yörede su yoktu; bunun üzerine kilometrelerce uzunlukta su taşıma boruları döşendi ve dev bir yeraltı su deposu yapıldı.

Büyük olasılıkla Nazca'da olanlar da bundan farklı değildi. Bir Kızılderili oymağının böylesine verimsiz bir yöreyi kendisine yurt olarak seçmesi için mantıklı hiçbir neden yoktu - bu neden ancak dinsel bir güç olabilir. Nasıl bir din? Nazca'nın piste benzeyen alanlarıyla ilgisi bulunan bir din mi? Yeraltı kanallar sistemi -uzmanların literatürü de bunu vurguluyor- "sadece Nazca yöresinde" bulunmaktadır.

Yeraltı kanalları nasıl inşa edilmiş olabilir?

Uli, Valentin ve ben, kanalların içinde olabildiğince ileriye sürünebilmek için birbirimize destek olduk. Su boruları da, giriş delikleri de farklı tarzda inşa edilmişti. Taş spiralden kuyunun dibine iniliyordu; borular burada granit kapaklarla örtülü, taştan tertemiz oyulmuş yapay bir yatağın içindeydi. Daha son-

ra bir giriş deliği, bu sefer toprağa kazılmış bir maden kuyusu halinde karşımıza çıktı; destek levhalar yukardan aşağıya bir şey düşmesini önlüyordu. **(Resim 67,68)** Su şebekesinin üzerindeki toprağın kalınlığı hep 6 metreye kadardı. Asıl su kanalları yapay olarak yapılmış borular halindeydi. Konuya ilişkin literatür, bu kanallar için farklı ölçüler bildirmektedir: Ya 50 santim genişlik, 70 santim yükseklik veriliyor, ya da 70 x 70 santim deniliyor.[15] Yani ölçüler, eğilmiş duran bir adama uygundu. Bu borulardan en az ikisinin, Rio de Nazca'nın yatağının altından geçtiği de kesinlikle biliniyor.'[36]' Suyun daha sonraki yolunu ise bilen yok. Burada karşımıza hemen "niçin ve nasıl?" soruları çıkıyor. Bu şebekeyi yapanlar bir su borusunu "bir ırmak yatağının altından" niçin geçirmişlerdir? Irmağın hem karşı hem de beri yakasında birkaç *puquios* vardır. Peki, tarih öncesi çağın Kızılderilileri, o basit aletleri ve yalıtım yöntemleriyle bu harikayı nasıl gerçekleştirebilmişlerdi? Akarsuyu kurutmuşlar mıydı? Hiç sanmam. Maden açma yöntemiyle, tünel kazmış olmalılardı. Üstte akan bir ırmağın suları varken, onun altından su boruları geçirmeyi nasıl başarmışlardı? Irmaktan sızacak suların, tünel açma işini olanaksız kılması gerekmez mi?

Garip olan bir şey daha var: İspanyol fatihlerin ne Nazca düzlüğündeki şekillerden ve çizgilerden haberi oldu, ne de yeraltındaki bu su şebekesinden. O halde yeraltındaki bu dünyanın çok daha eski zamana ait olması gerekiyor. Uzmanlardan birçoğu tarih saptamayı denedi - sonuçlar hep farklı oldu: Tarihler, milattan sonra 1400 yılından karanlık geçmişin gizemli zamanlarına kadar uzanmaktadır. Hatta yerin altındaki tesislerin, yerin üstündeki girişlerden çok daha eski olması dahi söz konusudur/[37,38]'

Kesin olan şu: Nazca yöresinde çok büyük bir yeraltı su kanalları ağı vardır (una verdadera red subterranea'[35]'). Bu ağın inşasında kullanılan teknik bilinmiyor; fakat "Peru'da, belki de tüm Amerika'da eşi yoktur."'[34]' Bu kanallar ağının işlevi, *sadece* Kızılderililere temiz su sağlamak değildi de, pistlerle *de* ilişkili miydi? Hayır diye kestirip katmak olmaz. Kırklı yılların başında Alberto Rossel Castro, Rio Grande ile "Carretera Panamerica-

na" denilen Kuzey-Güney ana yolu arasında üç *puquios* keşfetmişti. Bunların adları Achako, Anklia ve San Marcelo idi. San Marcelo *puquiosu,* Aja ve Tierra Bianca dereleri arasında, yer yüzeyinin de on metre altındaydı. Buradaki küçük akarsular ancak geçici olarak su akıtmaktaydı. İşte tam bu noktada Nazca'nın ilk çizgileri başlamaktadır. Zaman zaman meydana gelmiş kısa taşkınlar, pistlerin en fazla kenarlarına kadar gelebilmiştir. Acaba sular, yer altındaki bir su toplama havzasına mı sızıyorlardı? Yolun doğu tarafında "Kurpe" denilen bir su şebekesi daha vardır. Bu Kurpe bir dağ uzantısının önündedir; ama yine de Nazca çizgileri bölgesindedir. Burada giriş deliğinin çapı 20 metredir. **(Resim 69-70)**

Nazca çöl düzlüğü üstünde iki yer vardır -belki bu yerler daha da çoktur; ama ben sadece ikisini biliyorum - burada bütün yönlerden gelen birçok çizgi birleşmektedir. Birleşme yerinin tam ortasında da yerde açılmış bir delik vardır. Burası bir *puquio'mxn* girişi midir? **(Resim 71-73)** Çizgilerin tam birleşme noktasındaki bu deliği yakından incelemek için, helikopterden aşağıya bir iple sarkıtılmayı çok isterdim. Ne var ki bunu yapmam olanaksız. Böyle bir iş için izin alınamıyor.

Nazca muammasının önemi nedir? Bir yığın Nazca teorisinden doğru olanı var mı? Yoksa hepimizin gözünden çok önemli bazı şeyler mi kaçıyor?

NAZCA'DA NELER OLMUŞTU?

Tanrı ile tarihçi arasındaki en önemli fark,
Tann 'nın geçmişi artık değiştirememesidir.
Samuel Butler, 1835-1902

Büromda, tam da görüş açımın içindeki kırmızı rafın üstünde Nazca'yla ilgili 102 kitap, dergi ve broşür yığılı durur. Bunların hepsini dikkatle okudum, bazı yerlerini renkli kalemle işaretledim ve sayfa kenarlarına da el yazımla notlar yazdım. Nazca, sonu gelmeyen Nazca! Teoriler ve teoriler, yine teoriler! Bunlarda bazen bir yazarın bir başkasından sadece bir alıntı yaptığı görülüyor; ne var ki konunun uzmanı da, bu yazar bozuntusunun hiçbir zaman Nazca'da bulunmuş olamayacağını derhal anlıyor. Ya da bu kişi, değerli zamanını kısa bir turistik gezinti için harcamış biri oluyor. Bilimin aslında bilmesi gereken nokta, Nazca hakkında kesin bilgi denilecek bir şeyin henüz ortaya konulamamış olmasıdır. Ama uzmanlarımızın aynı kalıp içinde kaleme aldıkları bilimsel yazılar okununca, insanda bu muammanın çoktan çözümlendiği sanısı uyanmaktadır.

Nitekim bu havada bir yazıyı bilim dergisi *Nature'da* okudum; tarih saptamasının nasıl yapılacağını açıklıyordu.[39] Nazca'da şiddetli sıcağın etkisiyle küçük taşların üstünde, manganoksit, demir zerreleri ve kil minerali içeren bir 'patina', yani çok ince bir tabaka oluşuyor. Buna karşın taşların "altında" liken, mantar ve Cyano bakterilerinin geliştiği görülüyor. Şimdi de Nazca çizgilerini bir zamanlar yapmış olanların, yerlerinden uzaklaştırdıkları taşların bulunması gerekiyor. Bunlar da bulundu mu, altındaki organik maddelere hemen C14 yöntemi uygulanacak, böylece de kesin tarih belirlenecektir. Likenler ve mantarlar kızgın sıcakta değil, taşın altındaki gölgede yetişmektedir. Nazca'da pistlerin kenarlarında bulunan taşların, pistleri

yapanlar tarafından yerlerinden taşınmış taşlar olmaları gerekir. (Bilimsel açıdan demek ki böyle bir gereklilik (?) varmış.) Bu taşlar o zamandan beri de yerlerinde kımıldatılmadan durmakta, bu da liken ve mantarın büyümesini olanaklı kılmaktadır. Böylece Nazca'da bir pist veya çizginin kenarında "dokuz" adet taş toplanıyor. Yapılan işlem sonunda, milattan önce 190 ilâ milattan sonra 600 arası bir tarih belirleniyor. Bundan sonrasını *Neue Zürcher* gazetesi tamamlıyor: "Bu şekilde elde edilen değerler, Nazca seramiklerinin salt stiline dayalı zaman saptamasıyla hayli çakışmaktadır."[40]

Bu yöntemin kendine göre değeri olabilir. Fakat incelenen dokuz küçük taşın, gerçekten bir zamanlar pistleri yapanlarca yerlerinden başka tarafa taşınmış taşlar olduğu ve bunların onca zamandır asla yerlerini değiştirmediği nasıl bir kesinlikle ileri sürülebilir? Belki 1800 yıl önce, İnka-öncesi dönemde, bu düzlükten geçen turistler olmuştu; belki de bunlardan bazıları, sandaletleriyle küçük taşları çizgilerin kenarından başka bir yere itivermişti? Ne var ki bildirilen tarihlere pek az itiraz edildi - o da sadece bu tarih ilk ve en eski pistleri de kapsıyor mu, diye oldu.

ABD'de Colgate Üniversitesi'nden astronom ve antropolog Profesör Dr. Anthony Aveni, Nazca'da neler olduğunu çok iyi biliyordu. "We now know the identity of the line markers" (Şimdi çizgileri çizenlerin kimliğini biliyoruz) diye yazmıştı; amacı Maria Reiche'nin düşüncelerini ilk kez tartışmaya açmaktı.[41] Bayan Reiche büyük hayvan şekillerinin birçoğunu gök haritası olarak tanımlamıştı. Örneğin maymunu Aslan ve Büyük Ayı takımyıldızlarının ana yıldızlarıyla; örümceği de Orion takımyıldızıyla özdeşleştirmişti. Fakat Reiche'nin önermeleri, Profesör Aveni'ye göre, bu şekilleri yapmış olan halk hakkında pek fazla bir şey açıklamıyordu.

Bu halkı Profesör Aveni, bugünkü Cuzco'da buluyor. Orada, And dağlarının yüksek yaylalarında gerçekten de İnka-öncesi dönemden kalma bir çizgi sistemi vardır. Cuzco dolayındaki Kızılderililer buna *"Ceques"* demektedir. Burada bir görünen, bir de görünmeyen çizgilerden meydana gelmiş bir ağ

söz konusudur; görünmeyenler ışın biçiminde Cuzco'ya doğru uzanan çizgilerdir. Cuzco dolayındaki *Ceques* sistemi takvimle, sularla ve dağ tanrılarıyla ilişkilidir. Bugün de hâlâ, belirli çizgilerin üstünde, her yıl törenler düzenlenmektedir. Bu durumu Profesör Aveni Nazca'ya uyarlıyor: Ona göre çizgiler arasında hem geometrik ilişkiler bulunuyordu, hem de yeraltı ve su yollarıyla ilişkiliydiler. Günümüzde Cuzco'nun yukarı kesimindeki eşeylerde görüldüğü gibi, Nazca Kızılderilileri de dinsel törenlerini suyu ululamak için yapmış, çizgilerini de yine aynı amaçla döşemiş olmalıydılar. Profesör Aveni, Nazca çizgilerinin bir yandan dinsel amaçla, bir yandan da bir çeşit yol olarak kullanılıp kullanılmadıklarını soruyor. Yani çizgiler hem tören alayları için yoldu, hem de dinsel amaçlı dansların yapıldığı alandı diyor. Hatta Aveni Nazca'daki çizgilerin ve geometrik şekillerin, belki de belirli zamanlarda, derin huşu içinde bir çalışmanın yapıldığı bir bölgeyi gösterdiğini öne sürüyor. Ancak ondan sonra, diyor Aveni tam bir güvenle: "Nazca halkı Nazca çizgilerini yaratmıştır" diye onaylayabiliriz.

Bravo! Ya başka kim olacaktı? Bu yoruma göre Nazca dolayında belirli bölgelerdeki Kızılderili oymaklarının taranıp oralarda törensel dansların yapılıp yapılmadığını araştırmak gerekiyor. Düz, dar çizgiler yeraltı ve yerüstü kutsal suları gösteriyormuş, geometrik şekiller de tanrılardan herhangi birine duyulan çok ateşli inancın dürtüsüyle meydana getirilmiş. Aveni'nin makalesine katkıda bulunmuş olan Bayan Profesör Helaine Silverman'ı, daha önceki bilimsel bir yazısında, Nazca düzlüğündeki kazılmış işaretleri Kızılderili klanlarının armaları diye nitelendirmesinden tanıyoruz.[13] Böyle bir görüşe itiraz edecek değilim; yalnız bir soruya cevap verilmesi gerekmektedir: Nasıl oluyordu da çeşitli Kızılderili toplulukları kendi oymaklarının ve de rakip ailelerin armalarını yukardan görebiliyorlardı? Zira bu işaretler yalnızca havadan görülebiliyor ve -ikide bir okuduğumuz gibi- asla tepelerin birinden görülemiyordu. Bu sadece pampadaki işaretler için geçerlidir, pistler ve uzun çizgiler için değil.

Amerikalı Profesör Dr. Aldon Mason, çalışma alanı olarak özellikle Güney Amerika'yı seçmiş bir arkeologtur. Paracas ile Nazca arasında bulunmuş seramikler ve tekstiller hakkında sayfalarca yazı yazmıştır. Birkaç çizgi, değişik bir renk ve insan karşısında yepyeni bir üslup özelliği buluverir. "Burada yeşil ve mavinin bulunmayışı dikkate değer bir durumdur," diyor Aldon Mason. "Motifler iki ana kategoriye ayrılmıştır: Biri, doğal hayvan şekilleri, diğeri mitolojik tasvirlerdir."') Nazca mezarlarının şişe biçiminde yapılmış oldukları öğrenilmiştir; üstte bir delik, altta da beş metreye kadar varan bir çukur bulunmaktadır. (Bu betimleme bana hemen Cabrera'nın "depo"sunu hatırlattı.) Profesör Mason'un belirttiğine göre, Nazca'da bulunmuş kafataslarının birçoğunda uzunlamasına bir biçim değişimi, deformasyon görülmüş.

Bu kafatası deformasyonu saptaması ilgilenmeye değer. (İca kent müzesinde bu kafataslarından ikisi sergilenmektedir.) Yıllardan beri hep kendime sormaktayım; insanlar neden küçük çocuklarına adeta işkence uygulayıp kafa kemikleri henüz yumuşakken onlara uzunlamasına bir biçim verdirmek istesinler? Bu olay sadece Peru'yla sınırlı kalsa, bunu yöresel bir acayiplik diye nitelendirip geçebilirdik. Fakat deforme edilmiş kafatasları Kuzey Amerika'da, Meksika'da, Ekvator'da, Bolivya'da, Şili'de, Patagonya'da, Okyanusya'da, Avrasya bozkır kuşağında, Orta ve Batı Afrika'da, Atlas ülkelerinde, Brötanya'da ve tabii eski Mısır'da bulunmuştur. Şimdi de Profesör Mason bunların Nazca'da da bulunduğunu vurguluyor. Atalarımız nasıl bir sapıklığa kapılmışlar ki kendi çocuklarının yumuşacık kafalarını uzunlaştırmak için böyle sıkıştırtmışlardır? Arkeologlar bir "yararcı düşüncesinden", alın bantlarının uzunlamasına deforme edilmiş kafalarda daha kolay durduğundan söz ediyorlar. Bunun tek harfine bile inanmıyorum. Normal alınlı normal bir kafa, bir alın kemeriyle, geriye doğru uzunlamasına deforme bir kafayla taşınabileceğinden çok daha fazla yükü taşıyabilir. Arkeolojik literatürde bu konuda bir "güzellik idealinden" ve "bir sosyal grubun farklı görünmek isteğinden" de söz edilmektedir.

İznizle benim başka bir görüşüm var - insanoğlu oldum olası büyük bir taklitçidir. Değişik alanlarda hep bir şeyleri kendisine model olarak almış ve bu hal günümüze kadar sürüp gelmiştir. Kafatasına değişik biçim vermek de, insanın doğaya aykırı bir güzelleşme isteğinden başka şey değildir. İnsanın süs düşkünlüğünün çok rüküş bir örneği olarak da, tarih öncesi çağda ülkelerarası "enternasyonal" bir nitelik almış; böylece de insanlar arasında zahmetsizce bir ortak payda oluşturmuştur.

Peki, bunu yaparken "kim" model alınmıştı? Yani kim taklit edilmişti? İnsanlar yeryüzünün her tarafında saygı telkin eden tanrılarla karşılaşmaktaydı. Hemen her yerde de taklitçi işgüzarlar, bu olağanüstü saygın varlıklara hiç değilse dış görünüşlerinde benzemek çabasına giriştiler. Bunun önemini hemen kavrayan rahipler oldu ve arkaya doğru uzunlaştırılmış kafalar aracılığıyla tanrılarınkine benzer bir izlenim uyandırdılar. Böylece de öteki insanları çok daha çarpıcı biçimde etkilediler.

Nazca mezarlarında deforme kafatasların bulunması beni hiç şaşırtmadı. Eğer bunlardan biri bile bulunmamış olsaydı, asıl buna hayret ederdim. Çünkü bu kafalar, bölgenin genel durumuna, tıpkı hayvan şekilli heykelcikler ya efsane tasvirleri olan halılar gibi uyum göstermekteydi. Bu konuda iki nörologun, yani sinir ve beyin uzmanı hekimlerin bana söylediğine göre, bir süt bebesinin yumuşak kafatası kemiklerini, her gün, iki tahta arasında uzunlamasına sıkıştırarak sonunda normal bir kafanın iki hatta üç katı bir çevre genişliğine ulaşma olanağı vardır. Bu yüzden beyin hacminde bir santimetre küp dahi büyüme olmamaktadır. Beyin maddesinin büyüklüğü, kafatasının şekil değiştirmesinden etkilenmiyor. Kafatasının geri kalan kesimi sadece sıvıyla doluyor. Sonuçta ya hayatta kalma yeteneği olmuyor, ya da hidrosefal denilen hastalık oluşuyor.

Şimdiye kadar yeryüzünde meydana çıkarılmış bütün deforme kafataslarının katalogu yapılmıştır. Fakat yeni sorulara dayanılarak titiz bir araştırmaya asla girişilmemiştir. Her şey çok apaçık, çok doğalmış gibi görünmektedir. Peki, ya bu kafalardan birkaçı dünyalıların değilse, o zaman ne olacak?

Nazca ovasında yere kazılmış işaretler hakkında Profesör Aldon Mason şöyle diyor: "Hiç şüphesiz bunlar gökteki Tanrılar için yapılmıştı." Sonunda ilk kez akıllıca bir düşünce işte!

Boş Laf Kültü

Güzel düzenlenmiş, derli toplu ve bol resimli kitapları ancak büyük yayınevleri yayımlayabilir. Amaçladıkları okuyucu kitlesi de özellikle gençlerdir. Nazca çizgileri konusunda yayımlanmış böyle resimli kitapların birinde okuyucular, bazı yazarların -yani, benim gibilerinin- bu çizgileri dünya dışından gelenlere mal ettiğini öğrenecektir. Ve yine öğrenecektir ki, böyle bir ipotezin (varsayımın) destek görmesi için "mutlaka belirli olgulara dayandırılması" ve zekâ düzeyi daha yüksek canlıların "ışık hızıyla hareket ettiğinin ve Nazca çölünü de uzay limanı olarak"[4] kullandıklarının kabulü gerekmekteymiş.

İşte bilimsel literatürün yarısından fazlasını işgal eden kafasızlık bu işte: Biri ötekine bulaştırıyor. Birincisi, uzay uçuşu ışık hızının onda birine bile ihtiyaç göstermez; yüzde 1-2'siyle bile gerçekleşebilir. Uzmanlar, bunu yakın gelecekte tamamen mümkün görüyor/[44, 45] İkincisi, hiçbir zaman ve yerde, Nazca'nın uzay limanı olduğunu iddia etmedim.

Bunları yazan Arkeolog Bayan Simone Waisbard, Perulu uzmanların çoğunun görüşüne katılarak "Nazca işaretlerinin gökbilimsel (astronomik) bir takvim olduğunu"[43] söylüyor. Off! Nazca'nın insanları zorlu bir varolma savaşımı vermiş ve başarmak için büyük sulama tesisleri kurmuşlar. Genel görüşe göre, Nazca'nın dev boyutlu resimli kitabı, "beklenen yağışın miktarını belirlemeye" yarıyormuş. Nitekim bugün hâlâ birçok köylü yıldızlara bakarak "yağmurun ne zaman boşanacağını" kestiriyormuş. Son olarak söylenen de şu: Nazca Kızılderilileri, Nazca resimlerine benzeyen "göl kuşlarının uçuşundan" hava tahminleri yapıyorlarmış.

Bilim mutfağında pişirildi diye böyle görüşler, ilk anda gerçekten pek akla yakın gibi geliyor. Ama hiç de öyle değil. Ne zamandan beri yıldızlara bakılarak umulan bir yağışın ne kadar olacağı kestirilebiliyor? Üstelik aksiliğe bakın ki Nazca'da yağmur hiç yağmaz; binlerce yıl önce de durum yine böyleydi. Başka türlü olsaydı, yani "yağmurlar boşansaydı", bugün yerdeki işaretlerin biri bile orada olmazdı. İnsanlar yaşamlarını sürdürmek için yeraltı su şebekesini kurdular. Nazca Kızılderililerinin yaşamaları için su elbette zorunluydu. Peki ama bu insanlar, ne demeye böylesine çorak bir yeri seçip oraya yerleştiler? Bir noktaya daha parmak basalım: "Göl kuşları", ne önden benzer Nazca şekillerine, ne de arkadan! Böyle harika resimli kitaplarda genç okuyuculara ne diye bu tür alıkça bilgiler aktarıldığını anlamak doğrusu çok güç.

Söylene söylene artık sakız haline gelmiş takvim teorileri için de durum aynı; arkeolojik literatürde bunlar öylesine çoğalmıştır ki artık can sıkıcı olmuşlardır. Aynı değerlendirme, Nazca'da, Stonehenge ya da yeryüzünün başka bir yerinde yaşamış atalarımız için de geçerlidir. Taş Devri insanı için mevsimler hayatının en basit, en sıradan konusuydu. Her yıl bahar, yaz, güz ve kış birbiri ardından gelip geçerdi; bu durum atalarının zamanında da böyleydi. Tarih öncesi çağın özellikle avcı ve toplayıcı olan insanları, doğanın mevsimlerini çok iyi bilirdi. Toprağın ne zaman yumuşayacağını, belirli böceklerin ne zaman görüneceğini ya da ilk otlarla bitkilerin ne zaman yerden fışkıracağını görüp anlaması için ona rahiplerin gizli bilgileri hiç mi hiç gerekli değildi. Herhangi bir yıldız sihri olmaksızın böğürtlenlerin ne zaman olgunlaşacağını da bilirdi, öteki bütün meyvelerin de. Yıldan yıla hep aynı zamanda gökte görünen yıldızların durumuna bakarak baharın ne zaman geleceğini de elbette kestiriyordu. Ne var ki yaşamı açısından hiç de zorunlu bir iş değildi bu.

Ya o pistler ve yamuğu andırır düz alanlar? Onlar neye yarıyordu? Tanrılara kurban edilecek kutsal hayvanlar için ağıl mıydı bunlar? Süzgeç işlevi gören yeraltı galerileriyle bağlantılı

tarla parselleri mi? Yıldız gözlemevi miydiler? Oymakların dinsel törenler yapmak için toplandıkları alanlar mı?[4]

Hayal gücünü işletmenin sınırı yoktur; önemli olan insanın aklın zemini üstünde kalmasıdır. Yamuk düzlükler, sanıldığı gibi, "hayvanlar için ağıl" olmuş olsaydı, etraflarının da çitle çevrilmiş bulunması gerekirdi. Oysa böyle bir şeyden en küçük bir iz bile yok. Tarla parsellerinin de tarımla ilgisi söz konusu olamaz. Özellikle üzerlerinde hiçbir şey yetişmemiş olduğu içindir ki buraları yamuk ya da pist düzlükleri olarak görünebilir halde kalabilmişlerdir. Dinsel törenlerin yapıldığı alanları bugün kolayca saptıyoruz; çünkü buralarda bir zamanlar dans etmiş olanların ayak ya da sandal izleri bulunuyor.

Çoktan beridir bir düşünceyi, kırmızı bir bant gibi Nazca'ya ilişkin tüm görüşlerin üstünden geçirmek istiyorum: Eğer dinsel ritueller ve benzeri etkinlikler yapılmışsa, bunlar niçin özellikle burada olmuştur? Bunun için ne diye kızgın güneş altında kavrulup duran böylesine berbat bir yer seçilmiştir? Bir de zikzak çizgiler sorunu var. Şimdiye kadar ortaya atılmış "mantıklı çözümler"in hiçbiri, belirli pistlerin "altında" bulunan zikzak çizgilere ilişkin tek bir açıklama yapabilmiş değildir. Dağ yamaçlarındaki şekilleri görmezden gelmişler ve dağların tepelerini -dört şeritli bir otoyol genişliğinde bir piste yer açabilmek için- neden dümdüz hale getirmek zorunda kaldıklarına da bir gerekçe gösterememişlerdir. Kulağa nesnel gelen bilimsel yorumlar pek yarım yamalak olmuştur.

Eski Kültürlerin Dünya Atlası adlı bilimsel eserde okuyucu, Nazca çizgilerinden bazılarının "kutsal önemi bulunan ve belirli dinsel tören olayların geçtiği" patikalar olabileceğini öğreniyor. Öncelikle de bu çizgiler, "atalara ya da tarlaların işlenmesinde acele ihtiyaç duyulan suyu ihsan edecek gök ve dağ tanrılarına sunulan kurbanlar"[46] içinmiş.

Kökleşmiş bilimsel yazında Nazca hakkında neler neler söylenir de, sadece gözler önünde duran şeylere değinilmez. Bu son sözler de, düşünsel alanda insanın kendini gülünç denilecek derecede zora sokmasını görüyoruz; herhalde dünyayı düzen içinde tutmak için yapılmış olmalı. Bu düşünce şemasına

göre Nazca Kızılderililerinin süper şapşal olması gerekiyor. Çünkü Nazca'nın çölünde de, dağlık kesiminde de hiçbir zaman tarla sürülmemiştir. Tarım sadece -bugün de görüldüğü gibi- And dağlarından gelen sularla beslenen belirli vadilerde yapılmıştır. Bunlara eklenebilecek düzlüklerin yeraltı su şebekesinden yararlanılarak ne kapsamda yeşillendirilmiş olduğunu ise bilmiyoruz. Zaten böyle ek nitelikteki yeşil alanların Nazca'nın pistleri, çizgileri ve şekilleriyle de doğrudan bir ilişkisi yoktur. Buraları binlerce yıl varlıklarını, hiçbir zaman yeşil olamadıkları ve hiçbir zaman üzerlerinde tek çiçek açmadığı için sürdürebilmişlerdir.

Tümüyle farklı bir düşünme tarzıyla Albrecht Kottmann, Nazca muammasını çözmeyi deniyor. Şekilleri çeşitli ölçü birimlerine bölüyor. Örneğin, "kuş resmi 286 metre uzunluktadır. Bu uzunluğu 22 parçaya bölersek, üç parça gövdeye, beş parça boyuna, iki parça boynun geri kalanıyla kafaya ve on iki parça da gagaya düşer. Kuyruk tüyü ile gaga arasındaki uzunluğun, gaganın uzunluğuna oranı 5 : 6'dır." Bu yöntemle Kottmann, "geometrik şekillerin, aynı sözün bir defa dev işaretlerle, bir defa da minik harflerle yazıldığı bir resim-yazı olduğu sonucunu çıkarıyor."[47]

Belki de matematikle Nazca sorunlarının bir kısmı aydınlatılacaktır. Bu konuda bir yargıda bulunmak istemem. Ne var ki şekillerin böyle alt parçalara bölünmesi de ne pistleri açıklayabiliyor ne de onların altındaki zikzak çizgileri.

Nazca seramiklerini İngiliz Evan Hadingham çok daha pratik tarzda üretiyor. Nazca Kızılderililerinin bunları yapmalarının nedeninin içtikleri çok kuvvetli bitkisel uyuşturucular olabileceğini ileri sürüyor.[48] Oysa herkes bilir ki böyle dumanlanmış bir kafayla hiçbir geometrik problem çözülmez. Hadingham bir de çizgilerle dağ tanrılarının ululandığını ve Nazca muammasını çözecek tek anahtarın da bu olduğunu vurguluyor.

Akademik Ruhlar

Böyle esaslı teorilerle Nazca sorununun nasıl çözümlendiğini merak edenleri biraz daha eğlendirebiliriz. New York Eyalet Üniversitesi'nden Antropolog William H. Isbell, Nazca problemlerinin tümünü tek sözcükle çözümleyiveriyor: Meşguliyet tedavisi! Kızılderililerin, Isbell'e göre, tarım ürünlerini depolayacak ambarları yoktu. Bu yüzden ürünün iyi olduğu yıllarda, halkın çok çocuk yaparak aşırı ölçüde çoğalması ve kötü hasat yıllarında ise açlık çekmesi tehlikesiyle karşı karşıyaydılar. Ne yapmalıydılar? "Problemin çözümü, ekonomik refahın fazlalıklarını düzenli biçimde gidermek için halkı topluca yeterince enerji tüketebilecekleri törensel uğraşlara yöneltmekti." Ayrıca bu New Yorklu bilgin, Kızılderililerin meşguliyet tedavisiyle meydana getirdiklerini bizzat görüp görmemelerinin hiç önemli olmadığını da vurguluyor. Önemli olan sadece bir işin yapılmasıydı; amaç da "bu yolla nüfus artışını düzenlemekti."[49]

Bunun için de herhalde, kişi başına gereken kaloriyi ayarlayacak olan "Kalori Rahipleri", ellerinde listelerle oradan oraya koşuşmaktaydı.

Bilgin kişilerin görüşleri birbirleriyle rekabet etmektedir. Kiminde Kızılderililer daha fazla tarla sulayabilmek için yeraltı su yolları açıyor, kiminde yamuk alanlar üstünde zıplayarak dans ediyor, dağ tanrılarına kurban sunuyor ya da meşguliyet tedavisiyle doğum kontrolü sağlanıyor. Gelgelelim bunlarda insan aklını kurcalayacak ne bir parlak buluş var, ne de ciddi şekilde tartışmaya yöneltecek bir düşünce. Hiç mi yok?

Özgür Berlin Üniversitesi'nde fiziksel kimya profesörü olan Helmut Tributsch, Nazca muammasını evrensel bir açıklamayla çözüyor. Ona göre, tarih öncesi dönemin büyük kült merkezleri "hep serap olayının özellikle çok sık cereyan ettiği yerlerde kurulmuştur."[50] Örnek olarak da sayın profesör, Brötanya'da menhir alanlarını, İngiltere'de Stonehenge'i, Meksika körfezinde Ölmeklerin kutsal yerlerini, Mısır piramitlerini ve

de Nazca'yı gösteriyor. İnsanları buralarda gizemli eserler yapmaya iten neydi? Seraptı!

Gökte, Profesör Tributsch'a göre, "rengârenk gösteriler" oluyordu. Çok uzaklardaki adalar, ormanlar, binalar ve göller gökyüzüne yansıyordu. Bu serap kült merkezlerinin yansıyabilmesi için doğallıkla büyük yerler olması gerekiyordu. Nazca Kızılderilileri de bu serap olaylarına şaşıp kalmışlardı ve onlar gökte görünen serapları "öbür dünya" olarak algılamışlardı. Sayın Profesör Tributsch'un görüşüne göre bu, Nazca çizgileri için de geçerlidir. Bu değerlendirmeyi yaptıktan sonra Berlinli profesör bana da bir tokat atmayı unutmuyor: "Däniken ise Nazca-Palpa çölündeki dev boyutlu pistlerin, başka gezegenlerin astronotları için iniş alanları olarak yapıldığını açıkça söylemektedir." Hele bu arada, "Yolculukları sırasında uzayda çok uzun mesafeler aşması gereken astronotların, taşıyıcı kanatlı uçaklara güvenme olanağı da pek yoktur,"[50] demesi beni hiç rahatsız etmedi.

Bu konuda daha ne söylemeli? Yine bir bilim adamının Dâniken'i okuyamamış olduğu anlaşılıyor. Çünkü eğer okumuş olsaydı, böylesine bir zırvayı yazamazdı. Bir kere benim yazılarımın hiçbirinde dünya dışından gelenlerin Nazca'yı "iniş yeri" yaptığına ve zavallı ET'lerin[1] "kanatlı uçaklarına" ilişkin tek sözcük yoktur. Bu konuda belleğimizi canlandırmaya çalışalım: Eski Hindistan'ın kutsal metinlerinde uçan gök taşıtları pek çoktur; yapıları da birbirinden farklıdır. Bunlara Vimana adı verilmekte; özellikleri de öyle kaba hatlarla değil, ince ayrıntılarıyla anlatılmaktadır.'[1651] Bu uçan gemiler yıldızlararası yolculuklar yapmaktadır; bunların taşıma kanatlı uçaklarla bir benzerlikleri de yoktur. Uçaklar dünyayı inceleme uçuşları yapacakları zaman, istisnasız hep ana uzay gemisindeki hangarlarından havalanmaktadırlar. Taşıma kanatlı uçaklarla uzay yolculuğu yapılamayacağını bilmek için de profesör olmaya gerek yoktur. Sayın bilginin Nazca'da serap olayına ilişkin yanlış yorumuna ise söylenecek hiçbir sözüm olamaz. Serabın oluşması

[1] **Dünya dışından gelen.**

için mutlaka suyun varolması gerekir. Nazca düzlüğünde ise hiç su yoktur. Hem bu ne biçim bir serapmış ki Nazca'nın dünyadan habersiz Kızılderililerine kocaman pistler ve karmaşık geometrik şekiller yaptırtabilmiştir? Nazca'ya çok sık gittim ve uzun süre kaldım; günün her saatinde orada oldum. Bu çok geniş arazide bir serabın en küçük belirtisini dahi asla göremedim. Sorduğum pilotların hiçbiri de böyle bir şey görmemişti.

Belki de yurttaşım İsviçreli Profesör Henri Stierlin, Nazca labirentinden çıkmayı sağlayacak Ariadne[0)] ipliğini bulmuştur. Stierlin, Nazca çizgilerini "dev boyutlu bir dokuma zincirinden arta kalmış izler"[52] olarak nitelendiriyor. Bu şaşırtıcı görüşünü de Nazca Kızılderililerinin çok usta dokumacılar olması olgusuna dayandırıyor. Büyüleyici güzellikteki Nazca dokumaları bölgede birçok mezar ve mağarada bulunmuştur. Bu tekstil ürünlerinin çoğunda overlok yoktur ve gerçekten de kilometrelerce uzunlukta tek bir iplikten yapılmıştır. Böyle gösterişli dokumalardan biri, Paracas yakınında bir mağarada bulundu. 28 metre uzunlukta, 6 metre genişlikteydi ve boyu 50 kilometreyi bulan iplikten dokunmuştu.

Stierlin, Kolombus öncesi dönemde Kızılderililerin tekerleği ve çömlekçi çarkını bilmediklerine dayanarak bundan, çıkrığın ve benzeri çarklı aletlerin de bilinmediği sonucunu çıkarıyor. Sonra da pratik zekâlı bir İsviçreli olarak, bu çok renkli dokumalar, bunların upuzun iplikleri birbirine karıştırılıp kördüğüm edilmeden nasıl imal edilebilmiş, diye soruyor. Bunun cevabı Nazca'da apaçık görünmektedir, diyor. İplikler karıştırılmamaları için yere döşeniyordu. Bu işin böyle yapıldığına da —Stierlin'e göre— bugün uzun ve dosdoğru çizgiler hâlâ tanıklık etmektedir. Yani çizgiler, dev bir dokuma atölyesinin günümüze kalabilmiş bölümleridir.

Durumu gözümün önüne getirmeye çalıştım: Birbirinin ardında, doğru bir çizgi üstünde sıralanmış binlerce Kızılderili uygun adım yürüyor. Ellerinde renkli iplikler var. Birinin komut

[0)] **Eski Grek mitolojisinde Girit kralının kızıdır. Hapsolduğu labirentten çıkabilmek için sevgilisine bir yumak iplik vermiştir, (ç.n.)**

vermesiyle ipliği kupkuru yere bırakıyor, sonra yeniden eline alarak uzatıyor. Çalışkan dokumacı erkekler ve kadınlar, yapacakları işin taslağını kafalarında tutmak zorundalar; çünkü ne kâğıt diye bir nesnenin varlığından haberleri var, ne de papirüsten. Şimdi de dokuma için ipliklerin, düğüm noktasında birbirine kavuşması gerekmektedir. Uzunlamasına dizi oluşturmuş olanlar, çaprazlama dizi oluşturmuşlarla birleşiyor. Değişik renkli iplikler, şimdi habire, bir ileri bir geri çekilmektedir; çünkü tekstilin modeli sürekli renk değişimi istemektedir. 40 çizginin karşılaştığı noktalarda müthiştir iplikler salatası ortaya çıkıyor. Peki, çalışkan dokumacı gruplarının bunca taban teptiği patikalar nerde? Dokunması bitmiş tekstilin sürüklenerek taşınmasından kalmış izler nerede? Stierlin'in teorisi dağ yamaçlarındaki şekilleri nasıl açıklayacak? 23 kilometreye kadar varan uzunluklarda, cetvelle çizilmiş gibi dosdoğru dağlan ve vadileri aşan çizgilere ne diyecek? Ya zikzak çizgilerle öteki çizgiler ne olacak?

Aslında bunca beynin Nazca muamması üzerinde yorulup durması harika bir şey. Her yeni görüş mutlaka selamlanmaya değer - yeter ki bu görüş, kesin "bilimsel çözüm" diye etiketlenmesin.

Nazca muamması, bir zamanların demir perdesinin ardında da bilim adamlarının rahatını kaçırmıştı. Budapeşte'den Matematikçi Dr. Zoltan Zelko, olayı örten esrar perdesini nasıl kaldırabilirim diye yıllarca kafa patlattı. Sonunda da -nihayet!- problemin çözümü bir şimşek gibi çaktı zihninde: Çizgiler, Titicaca gölü bölgesinin 800 kilometre uzunluk ve 100 kilometre genişlikteki haritasına tam uyuyordu."[53] Sevgili kardeşim, bu sonuca nasıl vardın sen?

Titicaca gölü çevresinde İnka ve İnka-öncesi çağlarından kalma 40 kadar ören yeri vardır. Bu harabeler belirli yüksekliklerden Titicaca çukuruna bağlanırsa, ortaya Nazca sistemi çıkar. Gerçekten öyle mi? Bu çizgiler ağında Zoltan Zelko, bir haberleşme sistemi de görüyor: "Haberler ışık işaretleriyle verilebiliyordu; bunun için de ışığı yansıtan altın veya gümüş levhalar kullanılıyor, geceleri ise ateşle işaret iletiliyordu. Kayalık yö-

rede bu işaretler, vadilerde çalışanları yönetmek ve herhangi bir saldırıdan önce onları uyarabilmek için zorunluydu."'[53]'

Buraya kadar gayet kötü bir açıklama. Titicaca gölü ile Nazca düzlüğü arasında, yükseklikleri beş ve altı bin metre arasında değişen heybetli bir dağ silsilesi yükselir. Titicaca gölünün hafif havasından gelen işaretler pek öteye gidemez. Nazca Kızılderililerini tehdit eden sözde saldırganların da, yukarda yüksek Titicaca gölü dolayındaki oymaklar için hiçbir zaman bir önemi olamaz. Çünkü Bolivya'nın suları 4000 metre yüksektedir; Nazca'dan bakıldığında da And dağlarının ardında, adeta dünyanın öbür ucundadır.

Sigfried Waxmann, Nazca'daki çizgiler karmaşasına, Dr. Zelko'dan biraz daha pürüzsüz bakıyor. Onlarda "insanlık tarihinin bir kültür atlasını" görüyor.'[54]'

Her aklına bir şey esen, ortaya çıkıp yeni bir açıklama yapıyor. Kanada'dan Wolf Galicki de, Nazca'daki çizgiler salatasında açıkça "Dünya dışından bir zekânın işaretlerini" görüyor. Ve şöyle diyor: "Ancak böyle bir bakış açısıyla bu uçsuz bucaksız planlamayı ve akıl sır ermez iş gücünü anlayabiliriz."'[55]'

Tarih Öncesi Bir Tanrılar Dağı mı?(t)

Bir an için yeniden yeryüzüne dönüyorum. Münihli patent avukatı Georg A. von Breunig de ayağını yere sağlam basanlardan. Kazınmış resimlerde İnka-öncesi dönemin spor alanlarını görüyor. Tanrıların şerefine ya da onlarla ilişkili dinsel içerikli yarışmalarda Kızılderili koşucular bu şekilleri ve çizgileri izlemek zorundaydılar.'[56,57)] Bu görüşü -niye olmasın?- Alman televizyon profesörü Hoimar von Ditfurth ekran aracılığıyla desteklemeye çalışmış ve ciddi bir dergiyle de onu ebedileştirmiştir.'[58]' Ditfurth'a göre atletler dönemeçleri koşarak geçer-

(t) **Eski Yunan mitolojisinde tanrıların Olimpos dağında oturduğuna inanılırdı, (ç.n.)**

ken orada düz yolara oranla daha fazla taş ve kum yığılmasına neden olmuşlar. Yerinde -iki dönemeçte- yapılan ölçümler istenilen sonucu vermiş.

Varsayılan koşucuları 1000 km^2den daha geniş ovada en keskin gözlerin dahi görebilmeleri, seyircilerin onları bir karınca minikliğinde olsun seçebilmeleri olanaksızdı. Ayrıca hangi sporcunun hangi şeklin çevresinde dolandığını da hiçbir hakem saptayamazdı; çünkü şekiller ancak ve ancak havadan bakılınca görülebilmektedir. Evet, böyle işte! Ya su gereksinmesi? Yorgun koşucular ile sıcaktan pelteye dönmüş seyirciler için içme suyu da, herhalde *puquioslarm* su servis istasyonlarınca sağlanıyordu. Gerçi hiçbir şey olanaksız değildir; sayın von Breunig'in görüşleri de öyle -ne var ki bu görüşler de dağlardaki pistleri ve pistlerin altındaki şekilleri açıklayamıyor. Ayrıca televizyonda von Breunig'in varsayımları olarak sunulanlar da aldatmacaydı. Nazca şekillerinin birçoğu -bu konuya bir defa daha değiniyorum- dağ yamaçlarına yapışmış durumdadır. Kimse bunların üstünde dolaşamaz. Bu büyük şekiller düpedüz halktan saklanmıştır. Zaten onları göstermek pek nahoş olacaktı. Bir teorinin kendisini yıkması demekti bu.

Ya Maria Reiche'nin takvim teorisi ne oldu?

Cambridge (Massachusetts)'te Smithsonian astrofizik gözlemevinden astronomi profesörü Gerald Hawkins birkaç yardımcısıyla birlikte Nazca'ya geldi. Araştırma ekibinin eşyaları arasında en modern ölçüm aygıtları ile belleğinde önemli yıldız kümelerinin hepsi bulunan bir bilgisayar vardı. Bilgisayar programı, yıldız kümelerinin son 6900 yıl içindeki mevkilerini gösteren bir zaman çizelgesini de içeriyordu. Nazca yöresinde gerçekleştiren birkaç haftalık ölçüm çalışmasından sonra bilgisayar, beklenilenlere çok ters düşen cevaplar verdi. Bunun üzerine Profesör Hawkins'in değerlendirmesi şöyle oldu: "Hayır, Nazca çizgileri yıldızlara göre düzenlenmemiştir... Hayal kırıklığı içinde buranın astronomik bir takvim olduğu teorisinden vazgeçmek zorundayız"[59]

Böyle bir kesin bilimsel açıklamaya rağmen, Nazca şekilleri ve çizgilerinin tümüyle dev boyutlu astronomik bir takvim ol-

duğu anlaşılmıştır sözleri, literatürde hâlâ görülmektedir. Bayan Reiche için bir ömür boyu savunduğu teorisinin bir bilgisayar tarafından mahvedildiğini görmek kuşkusuz çok üzücü olmuştur. Öte yandan Nazca'nın ölçümlenmesi ve kataloglanması için çığır açan çalışması ise hep anılacaktır.

Bu Nazca'nın her tür mantığı alt üst ettiği görülüyor. İleri sürülen bunca teori birbiri ardından çöktü. Herkesi ikna edebilecek bir şeyler yok mu?

Amerikalı Jim Woodmann pratik bir yol seçti. Peru'nun ince pamuklusundan üç köşeli bir sıcak hava balonu yaptırdı. Bu hava taşıtına "Akbaba" adı verildi. Uzak Titicaca gölünün Aymara Kızılderilileri hafif kamıştan bir gondol ördüler. Gondolün boyu 2,50 metre, yüksekliği 1,50 metreydi. Nazca Kızılderililerinin eski başkenti Cahuachi yakınlarında ilk deneme uçuşu yapıldı. Bir ateş yakılıp sıcak hava balonun içine dolduruldu. Jim Woodmann ile Julian Nott, gondola bindiler. "Akbaba" yavaş yavaş havalandı; fakat az sonra gondol devrildi ve iki balon yolcusu dışarı yuvarlandı. İki adamın ağırlığından kurtulan balon hızlı bir yükseliş yaparak berrak gökyüzünde bir çocuğun balonu gibi dans ede ede uzaklaştı. "Akbaba" birkaç kilometre ötede, çöl düzlüğünde bir yere iniş yaptı.

Yöneticisi olmadan yapılan bu balon uçuşu Jim Woodmann'ı yeni bir düşünceye götürdü: Peru'da nerdeyse her gün güneş parıldar ve Nazca bölgesi özellikle çok sıcaktır. O halde çok hafif maddeden yapılmış siyah bir balon gün boyunca kendi kendine ısınmaya bırakılamaz mı? Belki de İnkalar cenazelerini böyle hava yoluyla defnetmiş ya da hükümdarları balonla havada dolaşarak yerdeki şekilleri kuş bakışı hayranlıkla seyretmiştir.

Jim Woodmann'in düşünceleri aşağı yukarı bu nitelikteydi; lakin Nazca muammasını açıklayamıyordu. Bir kere konu İnkalarla, "Güneşin Oğulları" ile ilgili değildi. Nazca pistleri çok daha eski zamandan kalmaydı. Öte yandan Kızılderili oymaklarından herhangi birinin balonla uçuş tekniğini uygulayıp uygulamadığını da bilmiyoruz. Balonla yolculuk gibi çok yararlı ve çok kolay bir teknik nasıl olur da unutulmaya terk edilir? Daha

sonra buralarda yaşamış bulunan İnkaların sıcak hava balonu kullanmadıklarını kesinlikle biliyoruz. Nazca Kızılderililerinin ölen hükümdarlarının cenazesini bir sıcak hava balonuyla "Güneşe doğru yolladıkları" düşüncesi de desteklenecek nitelikte değil. Balon eninde sonunda bir yere inecek ya da sepeti dağlarda parçalanacaktır. Böylece de bu pek güzel uçuşun sihri sona erecektir. Hem söyler misiniz bana, ne zamandan beri bir sıcak hava balonu, kalkış ve iniş için geniş pistleri kullanıyor? Bu balon teorisi, pistlerin altındaki zikzak çizgiler için de hiçbir şey söylemiyor. Keza Nazca insanlarının ne çeşit ölçüm tekniği araçları kullanarak dev boyutlu şekilleri meydana getirebildiklerine de değinmiyor.

Pratisyen İş Başında

1977 yılında, Nazca'da oturan arkeolog Josué Lancho bir deneye girişti. Aslında düşünce, BBC'den bir gazeteciye aitti. Acaba bugün de basit aletlerle Nazca çizgilerini yapmak olası mıydı? Josué Lancho 30 genç Kızılderiliden yardım rica etti. Üç tahta kazık ve ipler kullanarak, birkaç gün içinde, pampada 150 metre uzunluğunda düz ve dar bir çizgiyi kazmayı başardılar.'[61] Dümdüz çizgilerde ölçüme ilişkin hiçbir sorun çıkmamıştı; ayrıca Nazca çöl düzlüğünde birkaç da kazık kalıntısı bulunmuştu. Profesör Anthony Aveni ile "Earthwatch" örgütünden birkaç gönüllü bunun üzerine bir spiralin ilk yuvarlağını yapmaya giriştiler. Üst yüzeydeki küçük taşları elleriyle ve ayaklarıyla kazıyıp bunları küçük yığınlar halinde topladılar. Kıvrıntılar için basit şekilde ipler döşediler; bunu da göz kararıyla yaptılar. Sonuçta küçük, pek de düzgün olmayan, üç metre çapında bir yuvarlak ortaya çıktı. Her iki deney, en geniş yerinde dahi ancak bir metre eninde olan "dar" çizgilerin benzerlerinin gerçekten kolayca yapılabileceğini göstermişti. Fakat büyük şekillerde

-örümcek maymun ve sinekkuşunda— durum nasıl olacaktı? Ya çok geniş ve kilometrelerce uzunluktaki pistlerle yamuk alanlarda?

Dresden Teknik ve Ekonomi Yüksek Okulunun Arazi Ölçümü ve Haritacılık bölümü, şu sırada çok büyük bir projeyi gerçekleştirmeye çalışıyor. Öncüleri de Gunter Reppchen ve Bernd Teichert adlarında iki profesör. Yapmak istedikleri de, Nazca düzlüğündeki bütün çizgileri ve şekilleri, büyük çaplı dijital bir arazi şeması içinde göstermekten başka bir şey değil. Dresden, Maria Reiche'nin doğduğu kenttir ve onun bir ömür boyu çalıştığı konuyu şimdi yerel üniversitenin kaldığı yerden devam ettirmesi yerinde bir harekettir. Zürih Teknik Yüksek Okulunda 10 Ekim 1996'da yapılan bir bilimsel toplantıdan sonra Nazca'da ne miktar molozun kaldırılmış olabileceği de konuşulmaya başlandı. Nazca Kızılderilileri acaba kaç metreküp taşı başka yere taşımıştı? Bu konuda Profesör Reppchen, taş miktarının 10.000 metreküp olması gerektiği görüşünde. Bense bu miktarı çok daha fazla tahmin ediyorum; çünkü Nazca bölgesinde, pistlerin yanı sıra bir piste yer açmak için bir zamanlar tepeleri traş edilmiş dağ dorukları da vardır. Orada yapılmış olanlar göz önüne getirilince, Nazca'da uygulanmış bulunan her iki minik deney tüm önemini yitiriyor.

Nazca'yla ilişkili kaynak malzemesi olarak elimin altında bulunan 102 kitap, broşür ve makale hep tekrarlar, uydurmalar, kasten yapılmış saptırmalar ve kötü niyetle doludur. Bunların hepsini zikretmeye kalkmak, yalnızca can sıkıcı değil aynı zamanda uygunsuz bir davranış da olacaktır. Bir yüksek okul hocasının *kendi* okuyucularına, ilk kitabım *Tanrıların Arabalarında* Fransız yazarları Louis Pauwels ile Jacques Bergier'i kaynak diye göstermediğimi anlatmasının *benim* okuyucuma ne yararı olacaktır?[62] Tabii ki bu iddia yanlıştır. Ya da Nazca'daki resimlerin şekillerinin "dünyadışı laser ışınlarının sert kayaları yakması" ve keza "başka bir dünyadan bilinmeyen bir madde kullanılmasıyla" yapılmadığını öğretmesi de öyle. Böyle şeyler yazarak -güya- ben okuyucularımın inanmasını sağlamak is-

temişim. Bunlar hem saçmadır, hem de aşağıdaki örnekte görüleceği gibi kitaplarımda söylenmiş olanları pek az içermektedir:

"Von Däniken'in tercih ettiği ipoteze göre, dünyadışı zeki canlıların varlığını kabul etmeliyiz (kanıtlanmamıştır). Sonra da bu dünyadışıların uzak bir geçmişte dünyamızı ziyaret ettiklerini varsaymalıyız (kanıtlanmamıştır ve olasılık dışıdır) ve de bu dünyadışıların son derecede acayip uçuş pistleri yapmak gereğini duyduklarını benimsemeliyiz (bu kadarını sindirmek pek zor). Sonra da bu dünyadışılar, eğlence olsun diye, oradaki Kızılderililere toprağın üstünde dev boyutlu kuş, örümcek, maymun ve yılan resimleri çizdirmişler."[6] *

Güya gençliği ve medyayı bilimsel yayın yoluyla aydınlatması gereken bir yazı bu. Cevap vermeye değmez. Benzeri mavallara bilimsel televizyon yayınlarında da yer verildi; böylece bunlar tüm dünyaya yayıldı, özel direktiflerle de gençlere ve okullara götürüldü. Artık bu saptırmalarla uğraşmak istemiyorum. Peki, düşünce doğrultusunda bir değişiklik nasıl basardır? Ancak kanıtlama gücü bulunan resimler ve ikna edici tartışmalarla olur bu.

Bir sav, ispatlanmamış bir varsayımdır. Ben aşağıdaki savları ileri sürüyorum:

1) Nazca dağlarında yerin eşelenmesiyle yapılmış büyük bir dörtgen vardır; içinde iki daire bulunmaktadır. Dairelerin içinde de birbiri üstüne konulmuş iki dikdörtgen ve tam merkezde de çizgilerden bir ışın çelengi görülmektedir.

2) Bu muammalı resim, ayrıca iki geometrik şekille de bağlantılıdır: Sağ ve solda, biraz arkaya eğik durumda yine geometrik alt bölümleriyle daireler yer alır. Bunlar dev bir kanat meydan getirir. Önde ortada ana bölüm vardır; arkaya doğru da çırpılan kanatlar uzanır.

3) Nazca bölgesinde, bir dağ yamacında, kocaman bir satranç tahtası modeli vardır. 1000'den fazla nokta ve çizgiden oluşmuştur - çok özenle yapılmış bir süslemedir.

4) Nazca dolayında dağlarda 40 metreye kadar boyu olan şekiller yapışmış gibi durmaktadır. "Miğfere benzer" başlıkları vardır ve bunların çoğunda "anteni andırır" kocaman çıkıntılar

bulunmaktadır. Bunların bir kısmı son zamanlarda keşfedilmiştir.

5) Peru'nun dışında, yeryüzünün başka bölgelerinde de yere kazınmış insan resimleri vardı. Bunlar tanrıların tasvirleridir.

6) Şili'de, 2400 metre yükseklikte bir uçuş pisti keşfedilmiştir. O kadar eski zamanlardan kalmadır ki son bin yıl boyunca arazide meydana gelen oluşumlar tarafından üstü örtülmüştür.

7) Nazca bölgesi için homojen (tekdüze) bir sistem aranmamalıdır. Her şey değişik zamanlarda, çeşitli Kızılderili boylarınca, birbirinden farklı tasarımlarla meydana getirilmiştir.

Bundan sonraki bölümde, ileri sürdüğüm savlar için kanıtlar sunmaya çalışacağım.

OLANAKSIZ OLAN, OLABİLİR MI?

Kendinizi önce hele bir sevimsiz yapın, o zaman ciddiye de alınırsınız.
Konrad Adenauer, 1876-1967

"Eduardo!" dedim Aero Condor'un başpilotuna. "Biliyorsun, bu Nazca ovasını iyi tanırım. Gel, bu sefer değişik bir iş yapalım. Ben her gün biraz daha büyüterek daireler çizmek istiyorum. Nazca'dan çıkıp dağlara uçalım; ama bu sırada ben her tepeyi, her çukuru her yamacı gözden geçirmek olanağını da bulmalıyım."

1995 yılının güzüydü.

Eduardo sırıttı. "Ama bu iş çok uzun sürer. Çok da pahalıya patlar," dedi.

"Neye patlarsa patlasın. Ben her sabah saat altı buçukta havaalanında olacağım, akşamları da beşe doğru döneceğiz! İkinci pilot tarafındaki kapıyı sökeriz böylece görüş alanım genişler."

Dediklerimizi de yaptık. Değişik objektifli üç fotoğraf makinesini astım boynuma, ceplerimi de filmlerle doldurdum ve ikinci pilot koltuğuna yanlamasına oturdum. Sağ ayağımı uçak kabinin dışında bulunan küçük basamağa dayadım. Emniyet kemerini belime taktım, ayrıca küçük bir ipi de omuzlarımın üzerinden geçirdim. Böylece kendimi güvenceye aldıktan sonra havalandık — her gün böyle oldu.

İlk havalanışımızda Eduardo uçağı Nazca'nın küçük havaalanından 1300 metre yukarı çıkarttı. Bana da: "Şimdi sana çok kısa süre önce keşfettiğimiz bir şeyi göstermek istiyorum!" diye seslendi. Sonra da çorak bir dağ yamacının tepesine doğru çark etti.

"Bak, orada! Görüyor musun?"

İlkin hiçbir şey göremedim. Yamaç kahverengi ve kayalıktı; çepeçevre her taraf aynı renkteydi. Aynı yamaca doğru ikinci kez uçuşumuzda tepe kesimine yakın yerde dikdörtgen süslemeyi gördüm, sonra da robota benzer şekli. Robotun kafasında kukuleta gibi bir başlık vardı, başlıktan aşağıya da -eski saray soytarılarında görülen türden- bantlar sarkıyordu. **(Resim 74)** Daha sonra da 20 metre kadar boyu olan yaratığın kenar çizgileri gözüme çarptı; lakin her taraf kahverengi ve şekiller de kahverengi olduğundan görüntü güçlükle seçilebiliyordu ve fotoğrafının çekilmesine de olanak vermiyordu. Başın içini çok büyük iki yuvarlak göz doldurmuştu. Alın kısmı sivri biçimde uzanıyordu ve kafatasından dışarıda dokunaçlara benzer birkaç nesne çıkmıştı; bunlar vücudun tamamından daha büyüktü. Vücudun kendisi ise çelimsizdi. İncecik bacaklar ve sıska kollar, kafanın ancak iki katı kadar büyüklükte bir gövdeye takılıydı. Bu gövdenin de sağından ve solundan tırtıllı dokunaçlar uzanmıştı.

"Dağın adı ne?" diye sordum Eduardo'ya.

"Adı yok!" diye bağırdı kulağıma. "Ben ona 'Cerro de los Astronautas' (Astronot Tepesi) adını koydum!"

Konulan bu adı bilimsel eleştirmenler, eminim, onaylamayacaklardır.

1983 yılında da bir tepenin üstünde buna çok benzer bir şekil bulunmuştu. Bilimsel yayında adına "Özenle çizilmiş yakalama kolları bulunan esrarengiz yaratık."[81] dediler. Uzmanlar dünyası bu efsane yaratığını "sular tanrısı" diye nitelendirdi. (Söz konusu bu görüntüyü görmek isteyecekler için coğrafi konumunu bildiriyorum: Boylam: 14°, 42', 26"; Enlem: 75°, 6', 38".)

Bundan başka Nazca'da bir şekil daha vardır ki genellikle "el astronauta" diye anılır. San José pampasının güney ucundaki bir tepenin sarp yamacını süslemektedir ve 29 metre boyundadır. **(Resim 75)** Kafayı yine iki yuvarlak göz doldurmakta, vücut oranları uyum göstermekte ve ayaklarında kocaman pabuçlar bulunmaktadır. Asıl dikkate değer yeri kollarıdır: Bir kol gökyüzünü göstermektedir, öbür kol da yeri. Bununla bir gök-yer

bağlantısı mı işaret edilmektedir? Şekil iki dikey çizgiyle çerçevelenmiştir. Aynı yamaçta daha başka şekiller de varolmuş olmalıdır. Bunların kenar çizgileri parça parça bugün de görülebilmektedir. Burada şaşkınlık uyandıran bir durumu da üç boyutlu efekt sağlıyor. Güneşin gökteki hareketine göre, "el astro nauta" da aşağıdan yukarıya doğru belirginleşiyor. Öyle ki sanki dağdan dışarı yürümek istiyormuş gibi görünüyor.

Bir dağın yuvarlak tepesinde daha küçük resimlerden bir dizi sıralanmıştır. Bir resimli romanmış gibi yan yana yer almış hayvan tasvirleridir bunlar. Aralarında uzun kuyruklu, dinozorları andıran yaratıklar da vardır. Cabrera'nın koleksiyonunu hatırladınız mı? Ne yazık ki burada resimler dizisiyle ilgilenmemiz pek başarılı olmamıştır. O zaman Eduardo'ya söyleyip bu resimlerin önünde niye birkaç tur daha atmadık diye bugün hâlâ kendime kızarım. O yüzden de bu kitapta basılı resimlerin arasında "tablolar galerisi"nin ancak bir kısmı yer alabilmiştir. **(Resim 76)**

Işın Saçan Şekiller

"Antenli yaratık" fotoğrafları çok daha ilginçti. 20 metre boyundaki bu yaratık, bir bayırın eteğinden işaret eder gibidir. Kafasında şapkaya benzer geniş kenarlı bir başlık vardır ve bu kafa süsünden çıkan duyargalar göğe doğru uzanmıştır. **(Resim 77)** Kolları dans edercesine yanlara açılmıştır ve her iki eliyle ne olduğu saptanamayan bir nesneyi tutmaktadır. Benzeri şekillerden daha birçok vardır.

Özellikle etkileyici ve insanı derin düşüncelere sevk edici olan, 25 metreden fazla boyu ve 20 metre kadar da eni bulunan bir tasvirdir. Bu tasviri şimdiye kadar Nazca yazınında bulabilmiş değilim. Solunda öteden beri hep "esrarlı" sözüyle nitelendirilmek istenen türden, esrarengiz zariflikte bir yaratık yer al-

maktadır. Üçgen bir kafası, faltaşı gibi açılmış gözleri ve küçük, yuvarlak bir ağzı vardır. **(Resim 78)**

Kafası, zikzak çizgilerden oluşan bir çelenkle çevrilidir; bu çelenk bir çiçeğe ya da stilize edilmiş tüylere benzemektedir. Omuzlarından vücut boyunda, enli dokunaçlar sarkmakta; bunların ucunda da daireler ya da küçük kafatasları bulunmaktadır.

Bunun sağında bir robot görüntüsü vardır. Kafasından düz doğrular halinde dokuz "anten" çıkmıştır; üçü bir yöne, diğer üçü başka yöne çevrilidir. Vücudun alt kısmı etekliği ya da kanadı andırır biçimde açılmıştır. Burayla bir çocuğun kafası doğrudan bağlantılıdır ve onun da üzerinde başka bir "antenli figür"ün bulunduğu görülmektedir.

Bu resmin, Nazca kuramcılarının tümünün düşüncesinde özellikle önemli bir yer alması gerekir. Bunun bir kopyası da Şili'nin kuzeyinde, Taratacar çölündeki çorak bir dağın yamacını süslüyor. Şilili hava generali Eduardo Jensen tarafından keşfedildi. Görüntü "Cerro Unitas Devi" diye adlandırıldı; boyu 121 metredir. Taratacar yöresi, büyük Atacama çölünün bir bölümüdür. Ne yazık ki bölge, Şili hava kuvvetlerinin atış eğitim alanıdır. Pilotlar, ikide bir Cerro Unitas devinin üstüne roketlerle saldırıyor. Çok eski zamanlardan kalma bu tasviri hedef tahtası olarak kullanıyorlar. Nazca'daki kopyası gibi, Cerro Unitas devinin de kafasının her iki yanı "antenlerle" donatılmıştır. Şili'deki figürün gövdesi de dört köşelidir ve alt tarafının sonu, enlemesine bir taban kirişiyle kesilmiştir. Nazca'da olduğu gibi Şili'dekinde de kollar, kerpetene benzer, kaba bir "yakalayıcıda" son bulmaktadır. **(Resim 79)** Yalnız Şili'deki kopyada fazladan, sol kola asılı duran küçük bir maymun vardır. Nazca'daki "ikizinde" de, çok eskiden böyle bir maymun yer almış olabilir.

Bu iklzlik nerden geliyor? Bizleri düşündürmesi gereken bir durum; zira Nazca ile Taratacar atış alanı arası kuş uçuşu 1300 kilometredir.

"Dağ yamaçlarında" bulunan tasvir görüntülerin çoğu, benzer biçimlerde Nazca seramiklerinde de vardır. Seramik ve fi-

gürden hangisinin daha önce olduğu tartışma konusudur ve kesin bir karara da varılamamıştır. Bence, ilkin arazi üstünde şekiller ortaya çıkmıştır, seramiklerse ondan sonradır. Bu fikri, Kızılderililer dağ yamaçlarında şekilleri sürekli gördükleri için savunuyorum. Bu figürler gün ışımasıyla birlikte insanlara bakıp durmaktaydı. Bildirmek istediği de her zaman görülebilir durumdaydı -her zaman herkes için hâzır ve nazırdı. "Çöl düzlüğü üstündeki" şekillerde durum farklıdır. Dağ yamaçlarına yapılmış tasvirlerin aksine çöldekiler görünebilir değildir. Onları algılayabilmek için insanın üzerlerinden uçması gerekmektedir. Hiç şüphesiz çöl düzlüğündeki motiflere benzer -aynı değil- motifleri olan Nazca seramikleri de vardır. Burada hangisi daha önceydi: Seramikler mi, yerdeki şekiller mi? Seramikler daha önceyse, Kızılderililerin küçük motiflerini çölün dev boyutlu şekillerine nasıl dönüştürebildikleri sorusu çıkar ortaya. Şayet yer şekilleri daha önce var olmuştur dersek, bu sefer de Nazca insanları yer şekillerini nereden görebildiler de seramiklerin üzerine işlediler, sorusuyla karşılaşırız. Aynı soru tekstil ürünleri için de geçerli.

Dağ yamaçlarındaki figürler çoğu kez "anten", "dokunaç" veya ışın çelengi ile donatılmış haldedir. **(Resim** SO, 8i) Pampadakiler ise böyle değildir. "Işın çelenkleri" (hâleler) ile özellikle çok yüksek düzeyde ve de çok gizemli kişilikler mi tasvir edilmek istenmiştir? Bunlar normal halkın "üzerinde" var olan daha yüksek yaratıklar mıydı? Tanrılar mıydı?

Bu şüphenin doğrulanmasını Lima'nın kuzeyindeki Lambayeque yöresinde; Sican'da yapılan kazılarda buluyoruz. Orada Perulu ve Japon arkeologlar tam 16 yıl, çabaları olağanüstü bir sonuca ulaşıncaya kadar çalıştılar. 1991 yılında, on metreden fazla derinlikte insanı hayretlere düşüren mezarlar keşfedildi. Mezarlarda tekstil ürünleri, 50 kilo kadar değerli metalle değerli taşlar ve "Sican Tanrısı"nın altın maskesi bulundu. Sican sözcüğü Muchik eski dilinden geliyordu (Kolombiya ve Ekvator'da Mochica) Sican'ın anlamı "Ay Tapınağı"dır. Şekil her iki elinde gizemli "tören çubukları" taşımaktadır; çeşitli yerlerde bunlar "âsa" diye de tanımlanmıştır. Başının iki yanından dışarı

dört "anten" uzanmıştır. Nazca'da görülenlerden hiç de farklı değildir. **(Resim 82)**

Sadece Tanrdara Görünen

Güneyde -Şili'de- bulunan tasvirlerin, Nazca'dakiler ve Peru'nun kuzeyinde Sican'dakilerle benzerliği kuşkusuz yadsınamaz. Bu tasvirlerle su ya da dağ tanrıları kastedilmiş de olamaz.

Neden mi? Nazca'nın ışınlar saçan yaratıklarının ya da dağ yamacına yaslanmış "el Astronauta"nın suyla ne ilgisi olabilir? Keza arkeolojinin uydurduğu dağ tanrıları da bu görüntülere hiç uymuyor. Eğer dağ tanrılarıdır diyorsanız, o zaman buyrun, bu görüntülerle dağlar arasında şöyle ya da böyle bir bağlantı kurun ve de bir uyum, bir eşgüdüm sağlayın bakalım. Şekillerden böyle bir yakıştırma asla çıkarılamaz. Kuzey Şili'de Tarata-car robotu, bir çölün dağ yamacını süslemektedir. Suyla ise hiç mi hiç ilgisi yoktur. Burada, "Dağ Tanrısı" diye nitelendirilmesi söz konusu olamaz - tıpkı Atacama çölündeki "Pintados"ta söz konusu edilemeyeceği gibi. Bu "Pintados" da Şili'dedir; Antofagosta'nın kuzeyinde, San Pedro de Atacama kasabası civarında, mütefeveffa Peder Paige'nin müzesini kurmuş olduğu yerdir. (Peder Paige, içinde dünyadışıların iskeletleri olan mezarları bulduğunu söyleyen kişidir.)

Böyle bir bölgeyi insan ancak Mars'ta tasarlayabilir: Kuruyup kavrulmuş ve bir damla dahi su bulunmayan bir arazidir burası. Dağ yamaçları garip resimlerle süslenmiştir; bunlar tıpkı Nazca'dakilerin tarzında yapılmıştır. Bu şekiller ne pisttir, ne de çizgidir; oyun olsun diye yapılmış hiç değildir. Hayatlarını kızgın güneş altında geçiren yerliler için bu işaretlerin bildirmek istediği bir şeyler olması gerekir - örneğin, okuyla birlikte iki dörtgen ne anlatıyor? Dörtgenlerin her kenarı dört çember-

den oluşmuştur, alttaki dörtgenden ise çift şeritli bir ok çıkmış yeryüzünü göstermektedir. **(Resim 83)**

Orada donatılmış, ne su vardır ne de yeraltı su akıntısı. Ya şu "Tekerlekle donatılmış kanatlı tanrı"ya ne demeli? Şekil iki üçgenden oluşmuştur; üstteki üçgenin içinde iki göz ve koca bir ağız vardır. Sağa ve sola doğru kanatlar açılmıştır; bu resmi kimse başka türlü yorumlayamaz. Bu görüntünün tümünün üst kesiminde de birçok segmente bölünmüş bir tekerlek boşluktaymış gibi durmaktadır. **(Resim 84)** Sonra bir şekil daha, ilk bakışta yazı işaretlerini hatırlatıyor. Yukarda sağ satırda iki işaret var, yakınında bir çizgi üzerinde sekiz ve altta sağda tekrar iki işaret. Sağa doğru bakıldığında büyük bir daire ve birkaç "antenli" küçük adam görülüyor. **(Resim 85,86)** Bütünüyle ele alınırsa kaya resimleri gibi öyle küçücük bir görüntü değil bu; aksine boyu 20 metreye yakındır ve dağın eğik yamacında gökyüzüne yönelik durmaktadır.

Bundan çok daha garip olan "Oklu merdiven"dir. Şekil ilkin tepeden aşağıya kazınmış, çok geniş bir taban kirişiyle başlıyor; sonra bunu dikey bir merdiven kesiyor ve alttaki uçta da bir ok yer alıyor. Tasvirin tümü de ne oldukları kestirilmeyen şekiller, uzun boyunlu bir hayvan ve birçok dikdörtgen alanla çevrilmiş bulunuyor. **(Resim 87)**

Pintados, Şili'nin Atacama çölünde, tıpkı Nazca pampasındakiler gibi anlaşılmaz bir resimli kitaptır. Nazca çölündekiler kuş, balık, örümcek, maymun gibi az ya da çok bilinen şeyleri sundukları halde, Pintados muammalı bir geometriyi yansıtmaktadır. Burada 25 metre uzunlukta, dikey denilebilecek bir çizgi, en yüksek tepenin doruğuna doğru uzanır. Tepeye varınca da bu çizgi, bir çember tarafından kuşatılır. **(Resim 88)**

Yörede kaya resimleri de vardır. Bunlardan biri kolsuz bir şekildir; iki yanı türlü hayvanlarla çevrilidir ve kafasından da ışınlar fışkırmaktadır. **(Resim 89)** Buna benzer tasvirleri biliyorum; fakat onlar buradan on bin kilometre uzaktadır ve Avustralya'nın en eski yerli halkı olan Aborijinler tarafından yapılmıştır. Bu kaya resimleri, Kimberley dağlarında çok fazla miktarda bulunmaktadır.

Atacama çölünde sandalı andırır kaya resimleri de vardır. Sandalın içinde belli belirsiz görüntü halinde iki insan şekli seçilmektedir. Yine Atacama çölünde, ellerinde yine "tören çubukları" ya da asalar tutan tanrılar çizilmiştir. Peru'daki Sican tanrısıryla karşılaştırılabilir.

Nazca'yı incelemeye kalkan kimse burasını tek başına bir yer olarak görmemelidir. Sadece Nazca'nın hayli güneyinde değil, Şili'de de gökyüzüne yönelik işaretler vardır ve bu işaretler Şili'de yalnızca Atacama çölünde de bulunmamaktadır. Şimdi burada Nazca'ya ilişkin ufkunu genişletmek isteyen araştırmacılar için verimli olabilecek üç hedefi kaydediyorum:

1) Peru'nun Arequipa ilinde, Majes ve Sihuas çöllerinde yere kazılmış dev boyutlu şekiller gökyüzüne yöneliktir.

2) Güney Peru kenti Mollendo'dan başlayarak aşağılarda Şili'nin Antofagasta ilindeki dağlar ve çöllere kadar uzanan bölgede yere kazılı büyük şekiller vardır. Bunların hepsi de, tanrıların gözleri için oralara yapılmıştır. Yalnızca iç kesimlerdekiler için değil, çoğu kez sahildekiler için de geçerlidir bu.

3) Şili'de Cordillera de Chicauma'da, Lampa'dan birkaç kilometre ötede; fakat 2400 metre yükseklikte 140 işaret bulunmuştur. Bunlar toprağa kazınmamıştır. Gökyüzüne yönelik bu işaretler, küçük duvarlar ve taş yığınlarından oluşturulmuştur. Aralarında bir de pist bulunmaktadır —kimse tartışamaz bunu. Bu pist en az Nazca'daki en eski pist kadar yaşlı olmalıdır. Neden? Çünkü arazinin kaya oluşumları bu *pistin üzerinde* olmuştur. Şilili gazeteci Jaime Bascur'a teşekkür borçlu olduğum resim gerçi çok iyi kalitede değildir; ama yine de arazinin bu kesimini tanımamızı sağlamıştır. **(Resim 90)** Peki, buranın neden ille de bir pist olması gerekmektedir? Çünkü birdenbire başlamakta ve yine birdenbire bitivermektedir. Burası A'dan B'ye giden bir yol asla değildir. Burada dağ tanrılarına ilişkin işaretler aramaya kalkışacaklar, kendilerine yardımı dokunacak hiçbir şey bulamayacaktır. Su tanrılarıyla da bu pistin hiçbir ortak yanı yoktur. Çünkü yörede bir istisna olarak yeterince akarsu vardır.

Böyle gökyüzüne yönelik işaretler koyma geleneği sadece Nazca'nın güneyinde bulunan bölgeyle mi sınırlıdır? Asla!

Meksika'nın Sonora çölündeki geniş lav alanları, gökyüzüne yönelmiş işaretlerle doludur.

Biraz daha kuzeyde, Meksika-Kaliforniya sınırında Macahui çöl arazisi uzanır. Bu bölgede kuraklığa rağmen yine de birkaç çalı çeşidi yaşamaktadır. İşte bu çalılar, Macahui muammasının havadan ilk bakışta keşfedilmeyişinin nedenidir. Bölge Tijuana'dan Mexicali'ye giden yolun kuzeyinde yer alır, başka deyişle Tijuana yönünde Mexicali'den 25 kilometre ötedir. Burada 400 kilometrekare genişliğinde bir alanda yere kazınmış şekiller keşfedildi; bu şekilleri şimdiye kadar kimse açıklayamamıştır. Burada göz alabildiğince uzanan geniş bir bölge, sadece birbirinin yanında yer almış dairelerden oluşmuştur. Sonra dikdörtgenler, hilaller, çok parmaklı tekerlekler, birbirinin içine geçmiş halkalar ve damlaya benzer şekiller yer alır. Bazı şekillerin çapı 40 metreye kadar varmaktadır. Nazca'daki durumun tersine burada hayvan ya da insan tasvirleri yoktur. En azından sınırın Meksika tarafında bulunmamaktadır. Burada güzel fotoğraflar çekmek isteyen araştırmacılara uyarıda bulunalım. Bölge Meksika ile ABD arasındaki sınırın her iki tarafmdadır. Hiç değilse Amerika sınır makamlarından mutlaka bir izin alınmalıdır. İkinci bir uyarı daha: Yöredeki sıcak taşların altı zehirli yılanlarla doludur.

Kuzey yönünde gidilirse, Blythe kasabasının yakınında, tam Colorado ırmağının kıyısında boyları 100 metreyi bulan kocaman insan ve hayvan figürleri vardır. Bunlar ancak havadan görülebilir. **(Resim 9i, 92)** Bu şekiller de tıpkı Nazca'dakiler gibi toprağa kazınarak yapılmıştır.

Arizona'da, Sacaton kasabası civarında yeri, 46 metre uzunluğunda bir şekil kaplar.

Biraz daha kuzeyde, Kayalık Dağlar'dan Appalaşlar'a kadar uzanan bölgede 5000 kadar(!) resimli tümsek denen oluşum yer alır; bunlara ABD'de "Indian Mound" deniliyor. Bu tümseklerde kuşlar, ayılar, yılanlar, kelerler tasvir edilmiştir; ayrıca büyük kabile reislerinin mezarları vardır. Buradaki eserleri yapmış olanlar her ne kadar biliniyorsa da, bütünüyle motiflerin ancak havadan gözlenebilmesi dikkate değer bir nokta olarak kalıyor.

Zorlayıcı Bir Bakış

Gerek güney, gerek orta, gerekse Kuzey Amerika'da, birçok Kızılderili topluluğunun, çok güçlü bir yer işaretleri kültünü sürdüregeldiği açıkça belli olmuştur; bunu kimse artık tartışma konusu yapamaz. Yine tartışılamayacak bir olgu da, arazi üstüne yapılmış bu resimlerin çoğunun, ancak havadan bakılırsa görülebilir olmasıdır. Ortaya konulan bunca resimli veriler karşısında, hâlâ nasıl olur da yine dağ ve su tanrılarından söz edilebilir? Bilimsel çalışmalar Nazca'nın küçük ufkunu aşıp daha ötelere gitmemeli mi? Genel kural, bilimin ortaya konulan bütün görüşleri, bütün verileri dikkatle ele almasıdır. Bilim bir problemde de anlamlı, ortak bir payda arar. Bu nihai amaçtan Nazca olayında vazgeçilmiş galiba. Bu konuda üniversitenin kapısından içeri girmiş herkes kendini uzman sayıyor. Bir de akademik unvan varsa, daha da iyi.

Yer işaretlerinin hepsinde ortak payda nedir? *Hepsinin yalnızca havadan görülebilmesidir.* Değişik yörelerde, ister çölde, ister dağ yamacında, 2400 metre yüksekte, "Indian Mounds" gibi yeşil topraklarda ya da taşlık arazide bulunsunlar bir şey fark etmiyor; yine de hepsi ancak havadan görülebiliyor. Jim Woodmann'ın balon teorisi Nazca'da uygulandı. Peki, niye Şili'de ya da Meksika'da denenmedi? Oralarda da yerlere kazılmış kocaman şekiller vardı - ama hiç pist yoktur.

Profesör Aveni, teorisini günümüzün Cuzca Kızılderililerinin davranışlarına dayandırdı. Peki, Cuzco'nun yayla Kızılderilileri, Meksika'nın Sonora çölünde de çalıştılar mı? Arkeolog Bayan Simone Waisbard, Nazca "resimli kitabının" amacını, beklenen yağış miktarını belirlemek olarak gördü.[43] Bu durumda Şili'deki "Cerro Unitas Devi" ne olacak? Yoksa onun antenleri yağış miktarını kestirmede mi kullanıldı? Hangi yağış? Oradaki çölde asla yağış olmaz ki, ne yazın ne de kışın. Nazca'daki dikdörtgenlerin "tören alanları"[46] olduğunu okudum. Ya San Pedro de Atacama'da dağ yamacındakiler için ne diyeceğiz? Orada da yere kazılmış dikdörtgenler var; ancak hiç-

bir dindar ziyaretçi kafilesi burada toplanıp da tören yapamaz; çünkü yamacın sarplığı buna olanak vermez. **(Resim** 93) Bir de Profesör Isbell'in "Meşgaleyle tedavi" düşüncesi vardı.[49] Bu görüşü Macahui çölündeki Meksikalı Kızılderililer için de geçerli mi? Ya Profesör Tributsch'un "seraptan"'[52]' ne olacak? Nazca'da geçerli değildi, Atacama çölünde nasıl olsun?

Uzmanların yazdığında bunlar gibi daha pek çok sav var. Bir akademik saçmalıklar tufanıdır bu. Savların hiçbiri kanıtlanabilir nitelikte değil; ama herkes de kendi teorisini kanıtlanmış sayıyor. Ve hiçbirinin bakışı, Nazca'dan ötelere uzanamıyor. Nazca her türlü katkı maddesinin yer aldığı karışık bir salata oldu; ne var ki iyi niyetle konulan her katkı diğer olgularla çelişmektedir. Woodmann'in sıcak hava balonuna hiçbir pist gerekmez; dar çizgiler astronomik takvim değildir; pistlerin dağ tanrılarıyla hiçbir ilişkisi yoktur; şekilleri izlemeleri gereken Kızılderili atletler, dağ yamaçlarındaki şekillerin üzerinde koşamazlar...

Yalnız bir olgu var ki hepsi için geçerli: İşaretler, uçan yaratıklarca görülebilmektedir. Bu arada hemen kaydedelim, buna benzer şekiller İngiltere'de, Aral gölü yakınında Üstyurt'ta, Suudi Arabistan çölünde de vardır.

Tek ortak payda böyle olunca, bundan sevimli atalarımızın şu koca yer yuvarlağı üstünde yaptıkları resimlerden, hiç değilse birilerinin "oraya yukardan" baktığına inandıkları sonucunu çıkarabiliriz. Binlerce yıl önce yaşamış insanları pek zeki görmediğim söylenerek bana yöneltilmiş eleştirilerin aksine ben onları çok akıllı bulmaktayım. Herhalde bu işaretleri, gerçekten bazı tanrıların gözüne çarpabildiğini bilmeksizin, nesiller boyu bir yerlere koyup duracak kadar da ahmak değildiler. Hangi tanrılar? Psikolojik belirsizliklerden ortaya çıkarılmış tanrı önerileri hiçbir işe yaramaz; çünkü onlar ancak dar bir alanda geçerlidirler.

Nazca'nın dağ tanrılarını Nazca'da aramak varken, kimsenin Sonora çölünde aramasına gerek yoktur! Nazca yerlilerime dev boyutlu çizgileri su tanrıları için yapacak kadar zihin özürlü sayanlar, varsınlar, bu kadarıyla yetinsinler.

Aslında Nazca için söylenebilecek olan ne? Ortak bir payda var; o da yer işaretlerinin, yukardan baktığı kabul edilen varlıklar için yapılmış olması. Peki, "uçan tanrıları" gökte aramayı ilk defa düşünen kim oldu acaba? Tartışılmayan evrensel bir motiftir bu; çünkü tanrılar yıldız, ay, güneş olarak hep göktеydiler. Fakat bu kadarı yetmiyor, daha doyurucu gerekçeler olmalı. Bu göktanrılar herhalde sadece herhangi bir aptalca tasarımla birdenbire ortaya çıkıvermedi. Bu tanrılar, bir zamanlar gerçektiler. Bunu kesinlikle kabul etmeyen, eski Hint edebiyatından habersiz demektir/[16,51] Tufan öncesi peygamberlerinden Hanok'un[63] sözlerini bilmiyordur ve Kebra Negest[64] diye bir şeyi hiç mi hiç duymamıştır. Orada, "Kralların Görkemi" kitabında Hazreti Süleyman'ın yaptığı hava yolculukları, yaptığı hız da verilerek, anlatılmaktadır. Kitaptan bir alıntı:

"Kral ve onun buyruğunu dinlemiş olanların hepsi, hastalanıp acı çekmeden, açlık ve susuzluk duymadan, yorulup terlemeden 'üç aylık bir yolu bir günde' aştılar." Bir alıntı daha: "O (yani Süleyman) kraliçeye (Saba Melikesi'ne) çeşitli arabalarla birlikte bir de 'havada giden' bir araba armağan etti; bu arabayı o, tanrının kendisine bahşettiği bilgelik sayesinde yapmıştı." Bir tane daha: "Ve Mısır ülkesinin sakinleri onlara şöyle anlattılar: Çok uzun zaman önce Etiyopyalı insanlar burdan geçtiler, Melekler gibi bir arabanın içindeydiler ve gökteki kartaldan hızlıydılar."[64]

Ve şimdi de zihinlerini tarih öncesi dönemde yapılmış olması muhtemel uçuşlara hâlâ kapalı tutanlar için Hint bölgesinden iki örnek:

"Böylece kral (Rumanvat), haremdeki hizmetkârları, karıları, beyleriyle birlikte *"Gök Arabası'na bindi. Göğün engin derinliklerine ulaştıktan sonra rüzgârın rotasını izlediler. Gök arabası Dünya'nın çevresinde uçup okyanuslar aştı* ve Avantis kentine yöneldi. Bu kentte bir şenlik yapılıyordu. Kısa bir süre eğleştikten sonra kral, 'gök arabasına şaşkın şaşkın bakan' binlerce seyircinin gözleri önünde yeniden havalandı."[65]

İkinci örnek:

"Arjuna, İndra'nın göksel arabasına sahip olmak istedi. Ve Matali'nin yönettiği araba, birdenbire bir ışık parıltısı içinde, karanlığı dağıtarak, bulutları aydınlatarak, ortalığı gök gürültüsünü andırır çatırtılara boğarak geliverdi..."[66]

Kimse kalkıp da bana, bütün bunlar sadece psikolojik bakımdan açıklanabilir düşlerdir ya da biyografiler her zaman söz konusu ettikleri kralları böyle yazılarla övüp yüceltirler diye açıklamalar yapmasın. Zırva olur! Çünkü ben, içinde hem ayrımlı metal alaşım tekniğinin hem de silah sistemlerinin ayrıntısıyla anlatıldığı betimlemeler bulunan eski metinleri biliyorum.[67] Benimse siyah beyaz görmek gibi bir alışkanlığım yok.

Bir yerde uçulmuşsa, orada en azından ilkel de olsa bazı aletlerin ya da basit yer-yön belirleme işaretlerinin de bulunması gerekir. Bunlar Nazca'da nerede olabilir?

Olağanüstü Keşif!

Şekli ilk defa altımda gördüğümde bir göz aldanması olduğunu düşündüm. Pilot Eduardo'ya bir tur daha atmasını rica ettim. Uçak 800 metreye yükselince, bu sefer ikinci harikayı gördüm, birincisiyle bağlantılıydı. Mutad fotoğrafların yanı sıra Polaroid'le de iki resim çektim. Daha sonra gölgede oturmuş, soğuk içkimi yudumlarken fotoğrafları gözden geçirdim; bu sırada ertesi uçuş gününün bana çok daha büyük sürprizler hazırladığından henüz habersizdim.

İlkin büyük bir daire gördüm, dairenin çevresi üstünde 60'tan fazla nokta vardı. Sonra birinci dairenin içinde ikinci bir daireyi ve bunun da çevresi üstündeki, çok sayıda, daha küçük noktaları fark ettim. Ortasında birbiri üstünde yer almış iki dikdörtgen vardı, her biri sekiz dörtgene bölünmüştü. **(Resim 94)** Bu dörtgenler kendilerini kesen çizgilerle bölünmüştü ve merkezde 16 çizgiden bir ışınlar demeti bulunuyordu. Neydi bütün bunlar? İkinci fotoğrafta daha büyük bir çerçeve gördüm. Ge-

ometrik şekil tümüyle iki dev kareyle çerçevelenmişti, bir köşegen içinde üst üste duruyorlardı.

İlk düşüncem bir "Mandala" oldu; Tibetliler ve Hindular meditasyon kökenli mistik resimlere bu adı veriyorlar. Kuzey Amerikalı Kızılderililerde de buna benzer şeyler var. Onlar bunlara kum işaretleri diyor; bunlar da birçok geometrik şeklin ve rengin bir araya getirilmesinden oluşuyor. Eğer şimdi önümde duran karmaşık tasvir, mandala türünden bir oluşumsa, o zaman bunun son zamanlarda yapılmış bir sahte eser olması gerekir. Ya da öğrencileriyle birlikte Nazca'yı ziyaret eden bir öğretmenin yaptığı bir şakaydı bu. Fotoğrafı Nazca havaalanından uçakla 14 dakika uzakta bulunan Palpa dağlarında çekmiştim. Orada dağlar baştan başa çoraktı; yeryüzünde bir cehennem gibiydi. Geometrik şekil de öylesine karmaşık ve o kadar büyüktü ki -çapı 500 metreden fazlaydı- bu sahte eseri yapan ekibin, kızgın güneş altında, mutlaka çok uzun süre çalışmış olması gerekiyordu. Ayrıca burada ayak ve taşıt izleri de görülmeliydi. Kimse bu cehennemde taban teperek dolaşamazdı. Peru ordusu bile yapamazdı bunu. Buraya gelenlerin taşıtlarından mutlaka bazı izler kalırdı. Tekrar ve tekrar önümdeki resme baktım. Geometrik diyagrama ait olmayan tek tek çizgiler vardı. Ancak öteki kameralarla çekilmiş diaları da değerlendirdikten sonradır ki bu iyi seçilemeyen ekleme çizgilerin, Nazca çizgiler sisteminin tamamlayıcı öğesi olduğu anlaşıldı. Eduardo'dan, sonra da öteki pilotlardan yardım rica ettim. "Son zamanlarda yapılmış bu sahte eseri toprağa kazanların kim olduğunu öğrenmek istiyorum." dedim.

"Son zamanlarda yapılmış sahte eser filan değil o. Hep vardı orada."

"Nazca'ya ilişkin bir yığın rapor, kitap ve makale var; niye hiçbirinde bundan söz edilmiyor? Böyle bir resim gördüğümü ben de hiç hatırlamıyorum." diye cevap verdim kuşkulanarak.

O zaman beni uyardılar; birincisi, diyagram Nazca ovasında değildi, Palpa'daydı; ikincisi, kimse bu konuda söylenecek bir şey bilmiyordu. Bu yüzden sadece susuyorlardı.

Bu geometrik şekiller kümesi, bende rahat huzur bırakmamıştı. Bir gün sonra yeniden oraya uçtuk. İşte bu sefer, o da daha yükseğe çıktığımız için, birinci "Mandala"nın ikincisiyle bağlantısı bulunduğunu gördüm; sonra da -biraz daha yüksekten bakınca- bir üçüncüyle bağlantısını **(Resim 95,96)**. Müthiş bir şeydi bu! Yakın zamanlarda yapılmış sahte eser düşüncesini, yalnızca diyagramın bütününde gördüğüm orantı bile kafamdan silmeye yetti. Üçünün birden bir kilometreyi aşan bir çapı vardı. Ayrıca (bu da meseleyi biraz daha esrara buruyordu) görüntünün ortasını bir arazi yarığı kesiyordu. Kesik, içteki dikdörtgenin bir kenarından başlıyor, ilerleyip her iki daireden geçtikten sonra her şeyi içine alan dörtgenin çerçevesi üzerinden dışarı uzanıyordu. Burada asıl kafamı karıştıran, bütün daire noktaları ile çizgilerin de arazi yarığı üstünde yer almasıydı. Bu haliyle arazi yarığı, diyagramın yapımcısı açısından hiç önem taşımamış gibi görünmekteydi.

Soldaki uzantısında büyük karenin taban çizgisi, bir çift dairenin merkezi oluyordu. Aynı oyun sağ tarafta da oynanmıştı, bu defa da iç içe iki büyük halkada. Merkezden dışa doğru düz çizgiler dört ana yönde uzanıyordu. Çok yüksekten bakıldığında, bu üç diyagram harika bir görünüm oluşturmaktaydı. Dev boyutlu ana dairenin önü iki kareyle çevrilmişti; sonra sağ ve solda geriye doğru her iki refakatçi halka yer alıyordu. Ve bütün bunlar çizgilerle birbirlerine bağlıydı. Hepsinin üstüne kalın bir kalas konulsa, ortaya geometrik şekillere bölünmüş, kocaman bir ok görüntüsü çıkacaktı.

Şimdiye kadar hiç gözlemlenmemiş, bu heybetli diyagramın üzerinde, farklı yüksekliklerde, uzun uzadıya turlar attık. Bu sırada görüntünün tümüyle amacının ne olabileceği konusunda kafa patlatıyordum. Ok biçiminde bir geometrik düzendi bu. Acaba burada aranırsa bulunacak, böyle muammalı başka bir görüntü var mıydı? Bunu sorduğum Eduardo, hayır demek istercesine kafasını salladı. Kimi zaman burada bazı şeylerin görünüp sonra birden kaybolduğundan söz etti. Gün ışığına bağlı bir olaymış bu. Kendisinden komşu vadilere doğru uçma-

sını rica ettim; bu sırada ben de diyagramdan uzaklaşan ince bir çizgiyi sürekli gözümde tutmaya çalıştım.

Birden, "dur" diye bağırdım ve aynı anda saçmaladığımın farkına vardım. Uçaktaydık. Bir saniyenin kesiri kadar bir anda, aşağıda bir şeyin parıldadığını görmüştüm. Eduardo, "Neydi o?" diye sordu. "Hiç fikrim yok!" diye bağırdım. "Ama aşağıda bir şeyler var. Gökyüzüne doğru ışıldayan tuhaf noktalar fark ettim. Dönelim!"

Eduardo turlamaya başladı. Üçüncü turda, bu kez 500 metre yükseklikte, bağırmaya başladım: "Bak Eduardo, tam altında! İnanılacak gibi değil!" Eduardo uçağı sola yatırdı ve o zaman kendi de gördü. Bir dağın tepesinde beyaz çizgi ve noktalardan oluşan bir satranç tahtası yer alıyordu. Uzantısında, bir tane daha. Birlikte, dikdörtgen şeklinde dev bir satranç modeli meydana getiriyor ve ayrıca bir de iniş pistinin üstünden geçiyorlardı. Sola doğru, çifter çifter "Nazca çizgileri" uzanıyordu. "Satranç Tahtası" 36'sı enlemesine, 15'i boylamasına Mors işaretleri gibi düzenlenmiş çizgilerden meydana gelmişti: Nokta ve tireler. **(Resim 97,98)** Tüm model, engebeli bir dağ sırımdaydı. Sağa doğru dik bir yamaç ve aşağıdaki vadide kurumuş bir dere yatağı vardı. Gerek satranç modelinin gerekse büyük geometrik diyagramın Nazca'daki şekilleri yapan yerlilerin işi olmadığı hemen belli oluyordu. Burada, zemine kazılı resimler, Nazca tarzı pistler, hayvan veya insan şekilleri yoktu. Ne dağ tanrılarına adanmış resimler, ne de su tanrıları için yapılmış şeylerdi geometrik şekiller; "meşguliyet terapisi" için de yapılmış olduğu söylenemezdi.

Gerekçeli Bir Öneri

Burada -herkesin hayret edeceği- bir geometri ve matematik söz konusuydu. Peki ama ne için? Hemen anlaşılan bir nokta vardı: Gerek satranç tahtasını andıran şekil, gerekse dev

boyutlu geometrik şekiller kümesi, sadece ve sadece uçabilen bir topluluk için görülebilir nitelikteydi. Kızgın fırından farksız bu dağlarda dolaşmak gibi bir saçmalığa kalkışacak biri, rastlantı sonucu diyagramla karşılaşsa dahi, yine de onun farkına varamaz. Yakınından geçen hiçbir yol yok ve sihirli dağ tanrılarının da hiçbir yardımı olmayacaktır. Çünkü satranç tahtası da, diyagram da uçanlar için yapılmıştı. Ve her pilot benzer şekilleri tanımaktadır. Bu düşünceye beni yönelten de, Almanya'da Aurich'ten Peter Belting oldu, kendisi seçkin bir pilottu. Bana bu şekillere *Vasis* ya da *Papi* tesisleri denildiğini söyledi.

Vasis, "Visual Approach Side Indicator Systenï'in kısaltılmasıdır; pilota, uçarak iniş pistine yaklaşırken çok mu yüksek, çok mu alçak geldiğini ya da yaklaşma yolundan çok mu ayrı düştüğünü gösteren bir görsel sistemdir. Papi tesisinin de buna benzer bir işlevi vardır. Papi, "Precision Approach Path Indicator"un kısaltılmasıdır ve görsel bir yere iniş yardımıdır. Bu tür yere iniş yardımları ışıklar ve boyalarla yapılmaktadır. Pilot, ışık alanlarına bakarak ideal yaklaşma açısında meydana gelmiş herhangi bir sapmayı derhal anlar. Bugün Vasis ya da Papi tesisleri elektrik ışığıyla işletiliyor; ama bu hizmet gerektiğinde elektrik olmadan da yapılabilir. Geometrik çizgiler ya da belirli renklerden oluşturulacak şekillere bakarak pilot, doğru yaklaşma açısında mı inişe geçtiğini veya pozisyonunu değiştirmesi mi gerektiğini anlar. Kuşkusuz otomatik pilotlar için de geçerlidir bu.

Bu bilgilerin Nazca'yla bir ilgisi var mı? Ben şimdi sunacağım öneriye ek olarak bazı "iniş" yardımları da sunuyorum:

Hintlilerin Sanskrit[T] edebiyatında, bir zamanlar Dünya'nın çevresinde dev boyutlu uzay kentlerinin nasıl döndükleri anlatılmaktadır. Bunu kontrol etmek isteyecek eleştiricilere,

Kutsal Hindu metinlerinin yazıldığı çok eski bir dildir. Hindistan'ın klasik edebiyatı da bu dille ürünler vermiştir. Günümüzde ölü bir dildir, (ç.n.)

Mahabharata'dan[20] *Drona Parva* cildini açmalarını öneririm.

Bu kitap her büyük kütüphanede vardır. 1888 yılında, zamanın ünlü Sanskrit bilgini, Hintolog Profesör Protop Chandra Roy tarafından İngilizceye çevrilmiştir.'[68]' O zaman, yani 1888'de Profesör Chandra Roy, uzak bir gelecekte -uzayda hareket ettikleri için- "Uzay Kentleri" denilecek bir oluşumun var olabileceğini elbette aklından geçiremezdi. *Drona Parva* kitabının 690. sayfasındaki 62. kıtayı Profesör Roy şöyle çevirmiş:

"Önceleri yiğit Asuralar, gökteki üç kente egemendiler. Bu kentlerin hepsi büyüktü ve harika şekilde inşa edilmişti... Bunca silahına rağmen Maghavat, bu gök kentlerini herhangi bir şekilde etkilemeyi başaramadı..." Sayfa 691, 50. kıta: "Sonra gökteki üç kent bir araya gelince..."

Dikkat edilirse, metinde sonsuz manevi mutluluğa erişilen bir yerden, bir cennetten değil, düpedüz "gökyüzünden" söz ediliyor.

Bu kentlerden havalanan çeşitli modellerde uçaklar yeryüzüne gidiyordu. Hintliler bu uçaklara "Vimana" diyor.'[16,51] Bu vimanalardan biri Nazca bölgesine iniş yapmıştır. Elbette ki bu iniş için hiçbir pist bulamamıştı; çünkü burada bir pist yapabilecek kimse zaten yoktu. Peki, dünyadışılardan böyle bir ekip, bu çorak ve ıssız Nazca bölgesine ne diye inmiştir? Çünkü burası maden bakımından çok zengindir; demir, altın ve gümüş yatakları vardır. Bugün Nazca çevresinde hâlâ sondajlar yapılmakta ve güneydoğu kesiminde birçok maden işletmeleri bulunmaktadır. Marcona maden işletmesi Peru'nun en büyük kuruluşudur; burada yalnız demir değil, hemen her çeşit maden çıkarılmaktadır.

Burada -Maria Reiche gibi- Nazca'da toprak yüzeyinin ağır aygıtları taşımayacak kadar yumuşak olduğunu ileri sürerek itiraz edecek kimseler, uzay yolculuğu konusunda hiçbir şey bilmiyorlar demektir. Amerikalılar da aya iniş yapmazdan önce aynı sorunla karşılaşmadılar mı? Ay yüzeyinin iniş yerinde ay

[20] **Ramayana ile birlikte Hint edebiyatının iki büyük destanından biridir. Mahabharata,** 200.000 **dizedir, (ç.n.)**

aracını taşıyıp taşımayacağını kimse bilmiyordu; ama teknoloji böyle sorunları çözümleyebiliyor.

İniş esnasında toprağın üstünde yamuk biçimde bir düzlem meydana geldi. Yamuğun en geniş kesimi, iniş takımlarının üzerine konacağı yerdi. Burası aynı zamanda hava burgaçlarının toprağı en az etkilediği bölgeydi.

Kızılderililer korku ve şaşkınlık içinde bu yabancıların garip etkinliklerini uzak tepelerden seyrettiler. Ağır hareketli, derileri altın parıltılı, insana benzer yaratıklar oradan oraya gidip geliyor, toprakta delikler açıyor, taşlar topluyor ve acayip aletler kullanıyordu. Sonra, günün birinde bir gümbürtü ortalığı inletti; Kızılderililer hemen gözetleme yerlerine koştular ve "tanrısal taşıf'ın nasıl göğe yükseldiğini gördüler.

Böylece de "Nazca hac yeri" doğdu. Nazca artık "kutsal toprağa" sahipti; çünkü Tanrılar bu toprağı işlemiş, bu toprak üstünde etkinliklerde bulunmuştu.

Fakat çok geçmeden Tanrılar geri döndü; bu sefer başka gök taşıtlarıyla gelmişlerdi. (Hint Sanskrit metinlerinde 20 değişik modelde Vimana ayrıntılarıyla anlatılır; bunların tekerliklisi, tekerleksizi, kanatlısı, kanatsızı, gürültülüsü, sessizi... vardır.) Bir yerde Tanrılar toprağın üstüne renkli, dar bir bant çektiler ve onu bir zikzak çizgi halinde büktüler. Vimanalar için iniş ve kalkış bilgileri vardı burada; tıpkı bugünkü uçak gemilerinde olduğu gibi. Fakat oradaki gariban yerliler bunu elbette bilemezlerdi. Derken Tanrılar belirli dağ sırtlarını dev boyutlu geometrik şekillerle donattılar; bunlar, günümüzdeki Vasis ya da Papi tesisleri gibi yere inişi düzenleme işlevi görüyordu. Gariban yerliler bunu da bilemezlerdi. Sonra da Tanrılar kurdukları bazı şeyleri sökmeye başladılar ve uçup gittiler. Yabancılar, ihtiyaç duydukları hammaddeyi toprak altından çıkarmayıp üstü açık ocaklardan elde etmiş de olabilirler.

Bu etkinlikler birkaç hafta veya birkaç ay sürmüştür. Bunun süresini kimse kesinlikle söyleyemez, tanrıların geri dönüp bizi bu konuda aydınlatana kadar.

Sonunda bölgeye yeniden huzur egemen oldu. Tanrılar gitmişler ve bütün aletlerini de yanlarında götürmüşlerdir. Kızıl-

derililerin en yüreklileri, biraz çekinerek de olsa, etkinliklerin yapılmış olduğu yere girmeyi göze alıp, aval aval bakmarak orada dolanmış ve göksel yaratıkların aslında neler yapmış olduğunu bir türlü kestirememiştir. Bütün bu ürkütücü gösteriden geride birkaç yamuk alan ile altında yılan gibi kıvrılan çizgiler bulunan geniş bir banttan başka bir şey kalmamıştır. Buna bazı tepelerin üstündeki iki, üç garip halka ile dikdörtgenleri de katalım.

Bir Kültün Başlangıcı

Neler olduğunun merakı içinde insanlar, küçük gruplar halinde habire bu esrarlı yere geldiler. Birbirleriyle konuştular ve buraya tanrıların gelmiş olduğu konusunda birbirlerini ikna ettiler. Tanrıların gökten gelerek yerin üstünde bırakmış oldukları işaretlerin anlamını ise bilemediler. Tanrıları bunları niçin yapmıştı? İnsanlardan böyle alanları tanrılar için hazırlamalarını mı istemişlerdi? Göksel varlıkların insanlardan beklediği bunları yapmaları mıydı?

Rahipler bu doğrultuda buyruklar verdiler; halk da buna uydu ve tanrıların istemiş olduğuna inanılan işleri yapmaya koyuldu. Nazca bir kült yeri oldu. Kızılderililerin sayısı gittikçe arttığından, daha çok alanın da işlenmesi zorunluluğu ortaya çıktı. Bu da daha çok su gerektiriyordu. Çok büyük çapta bir savaşım, doğayla yapılan bir kavgaydı bu - ne var ki Tanrılar için insanlar her şeyi yaparlar. Kızılderililer su kanalları açmaya ve daha geniş alanları düzenlemeye başladılar. Böylece her yönde çizgiler ve yamuk düzlemler ortaya çıktı; bu uğraşta bir oymak öteki oymakları geride bırakmaya çalışıyordu. Herkes mutluluklar vadeden bir umutla dişini tırnağına takmış çalışmaktaydı; Tanrıların geri dönüp, insanların döktükleri bunca terin, çektikleri bunca zahmetin karşılığı olarak kendilerini en zengin biçimde ödüllendireceği umuduydu bu.

Yıllar on yılları kovaladı, kuşaklar geldiler ve geçtiler. Rahipler hep gökyüzünü gözetliyordu: Orada yukarıdan, ışıklı noktaların bulunduğu uzaklıklardan Tanrılar gelmişti. Kesinlikle biliniyordu bu; çünkü saygıdeğer dedeler onları gözleriyle görmüşlerdi. Peki ama niye dönmüyordu Tanrılar geriye? İnsanlar mı gücendirmişti onları? İşlenilen suçun cezası çekilsin mi istiyorlar? Kupkuru bunaltıcı sıcakta köle gibi çalışmak, "kurban" olmak diye anlaşıldı. Böylece bir Kızılderili canını dişine takarak ne kadar çok çalışırsa, Tanrıların gözünde o kadar "arınmış" olacaktı. Yere kazınan bir şekil ne kadar çok etkileyici olursa, Tanrıların ödülü de o kadar büyük olacaktı. Bir yerli kabilesinin daha önce sivri olan dağ doruklarından birini düzleyip orada görkemli süsleriyle bir pist kazmaya kalkışmasının da nedeni buydu. Böyle bir pist, ucunda uzun bir çiçek şekli bulunan bir zemin üstünde rengi daha açık şeritleriyle harika bir görüntü oluşturuyordu. (Resim 101, 102) Gerçekten de pek etkileyici ve göktekilere yönelik bir davetti ve onlardan rakip bir kabilenin alanına değil, mutlaka bu piste inmelerini istiyordu. Zamanla da göktekilere, yeryüzünde beklenildiklerinin bildirilmesi gerektiği görüşü olgunlaştı. Böylece gökyüzüne işaretler göndermek, bu amaç doğrultusunda benimsenen bir çözüm yolu olarak görüldü. Kabile reisleri, kendi armalarının özellikle çok etkileyici tarzda yere konulması gerektiği inanandaydılar; bu sayede göktekiler işareti görecek ve o işaretin halkını kutsayacaktı. İnsanlar yeniden zahmetli angaryalara koşuldu. Şimdi Kızılderililer taşlan bir araya getirip toprakta büyük alanları kazımaya başlamışlardı. Toprağın üstüne ipler uzatıldı. Aşiret işaretlerinden ilkinin -bir örümceğin— toprağın üstünü süslemesinden sonra, Kızılderililer arasındaki sanatçılar, şeklin orantılarının doğru ve kıvrımlarının da düzgün olmadığını fark ettiler. Bu pürüzleri gidermek için kolay bir yöntem uyguladılar. Bir sopayla sanatçılardan biri yere basit bir örümcek çizdi; şekil, ona yukardan bakınca görebileceği kadar bir büyüklükteydi. Sonra da açık renkli, küçük taşları modelinin çizgileri üstüne dizdi; burada her küçük taş, bir çocuk için konulmuştu. Bu sefer de çocuklar çağrıldı ve her çocuk, arazi üstünde, bir küçük

taşın konumuna göre yer aldı. Çocukların bazıları yanlış yerde durduğu için, onları sık sık yeniden yerleştirmek zorunda da kalınmış olmalıdır. Ama sonunda bir mucize başarıldı: Küçük bir modelden, dev boyutları olan bir şekil yapılmıştı.

Bu iş tastamam böyle mi cereyan etti ya da bazı noktaları daha mı farklı oldu bilmiyoruz. Burada havadan yere ilk, en eski inişi dünyadışılar yapmıştır gibi bir sav ileri sürecek değilim. Belki de sadece bir Vimana, eski metinlerde anlatıldığı gibi uçan insanlar kısa bir ziyarette bulunmuştur. Benim için apaçık olan nokta şu: Bir zamanlar birileri havadan yere bir iniş yapmış ve bunu daha sonra birçok başka inişler izlemiştir; aksi halde uçarak yaklaşan bir hava taşıtına iniş için yardım tesislerine gerek duyulmazdı. Yüzyıllar boyunca bu yöre, kült merkezi olmuştur. Yerin üstündeki olgular tanığıdır bunun. Şili'de, Cordillera de Chicauma'nın tepesinde 2400 metre yükseklikte bulunan pist, böyle pistler yapmaya çok uzak bir geçmişte başlandığını kanıtlamaktadır.

Çizgi ağlarının çeşitliliği de, birçok kuşağın atalarından farklı işaretler koyduğunu gösteriyor. Tam anlamıyla bir karman çorman oluştur bu. Bir topluluk, belirli bir yıldıza yöneltmek amacıyla birkaç çizgi çekmiş, daha sonrakiler bu yönelişi güz başında güneşin batışına göre yapmıştır. Kabilenin biri 900 metrelik çizgiyi kendisi için yeterli görmüş, sonra gelenler çizginin "sonsuz" olması gerektiği inancıyla onu bir dağın doruğuna kadar uzatmışlar, böylece de orada gizemli tanrılara nişan taşı işlevi görmesini istemişlerdir. Bir çizgi çekilmiş; fakat ince düşünceli rahipler, geleneksel söylenti tanrıların göksel arabalarıyla geleceklerini gösteriyor diyerek bunu yeterli bulmamış, çizginin tabanına iki teker izi açtırmıştır.

Şunu hemen söyleyeyim, Nazca'da keşfedilmiş tekdüze (homojen) bir sistem yoktur. Çizgiler ve pistler ağı ne takvimdir, ne harita, ne kültür atlası, ne de astronomi kitabıdır —ve elbette ki bir uzay limanı da değildir. Burada her aşiret ve her kuşak başka bir düşünceyle çöl toprağını kazdığı için, hiçbir genel düzen de yoktur.

Peki, bütün bunlar ne diye tarih öncesi çağdaki bir uçuştan dolayı başlamış olsun? Dağ yamaçlarında bulunan şekiller bunu adeta yere göğe haykırıyor! Işın haleli yaratıklar, bir koluyla gökyüzünü, öbürüyle de yeryüzünü gösteren figürler ve bunların sadece Nazca'da değil, Şili'den ABD'nin güneyine kadar uzanan bölgede de bulunması.' Benzeri görüntülerin seramikler üstüne resmedilmesi ve tekstil ürünleri üstüne dokunmuş Tanrı tasvirlerine kuzeyde Arizona'ya kadar uzanan bir bölgede rastlanılması. Orada Hopi Kızılderilileri göksel ziyaretçileri -günümüzde bile- kuklalar şeklinde gösteren gösteriler düzenlemektedirler. Bu arada biçimi değiştirilmiş (deforme) kafataslarını da unutmamışlar; bunların gerçek tanrılara mı ait olduğu yoksa sadece taklit şeyler mi olduğu bilinmiyor. Eğer bütün bunlar kanıt olarak değerlendirilmez, bu apaçık olgulardan yüz çevrilirse, o zaman derlemeye dayalı bilim, anlama yetisini yitirmiş demektir. Fakat yine de bu ipotezi destekleyen birkaç önemli işaret daha var.

Uzak Geçmişten Uçaklar

Kolombiya'nın başkenti Bogota'nın Altın Müzesi'nde yıllardan beri uçağa benzer modeller sergilenmektedir; bunlar çeşitli kral mezarlarında bulunmuştur. Arkeoloji bunları böcekler olarak nitelendirdi; oysa Güney Amerika'nın hiçbir yerinde böceklerle ilgili herhangi bir kült yoktur. Fakat bunların mutlaka bir kültle ilişkisi bulunması gerekir; çünkü öyle olmasaydı hepsi de som altınla kaplanmaz ve ölen kralların mezarına konulmazdı. Üstelik böceklerin kanatları gövdelerinden dışarı çıkar. Böceklerin alt kanadı da olmaz - Altın Müzesi'ndeki uçak modellerinin, böceklerin tam tersi özellikleri var. Altın Müzesi'nde bulunan böyle modellerden birinin kopyası "Ancient Astronaut Society" (Eski Çağ Astronotları Derneği) için simge olarak kullanılmaktadır. Uluslararası bir kuruluş olan bu dernek, uzak

geçmişte dünyadışıların izini araştırmaktadır. (Bu konuda daha fazla bilgiyi kitabın sonunda bulabilirsiniz.)

Bir rastlantıyla üç yakın ahbabım, Dr. Algund Eenboom, Peter Belting ve Conrad Lubbers, Bremen Denizaşırı Müzesi'nde bir sergiye gidiyor, burada eski Kolombiya takıları teşhir ediliyormuş. Bu üç adam "Ancient Astronaut Society (AAS)" üyesiydi; üçü de örgütün simgesini biliyordu. Müzedeki sergide AAS simgesine çok benzeyen birkaç takı görüyorlar. Bremen'de sergilenen bu süs eşyaları, aslında Kolombiyalı koleksiyoncu Vicente Restrepo'ya aitken Bremenli tüccar Cari Schütte'ye devredilmiş/[69]' 1900 yılında da bu Carl Schütte dört kilo tutan altın hazineyi o zamanki Bremen Etnografi ve Ticaret Müzesi'ne hediye etmiş.

Uçağı andırır bu modellerin biçimi de bir hayli garipti: Yukarı kalkık, büyük bir kuyruk kanadı; dar bir arka kanat gövdesi; önde iki geniş delta kanadı vardı. Burun yuvarlaktır; gövdenin orta kesiminde enli bir açıklık bulunmaktadır; adeta burası genişçe bir kokpit (pilot mahalli) için hazırlanmış gibidir. Model bütünüyle kusursuz izlenimi uyandırmaktadır. Acaba bu nesne uçmaya da elverişli miydi?

Üç arkadaş bunu denemek istedi. Peter Belting zaten bir pilottu ve böylece AAS simgesi biçiminde, hayli büyütülmüş bir model-uçak yapımına başlandı. Uçuş denemesi umulanın çok üstünde bir başarıyla sonuçlandı. **(Resim 103)** Bu olay aynı zamanda pratik aklın, akademik önyargılara karşı kazandığı bir zaferdi. Gövdedeki aralık kesime rağmen, yuvarlak buruna rağmen - model uçak her helezonu ustaca dönüşlerle tamamladı. Bütün bunlar herhangi bir mekanik destek olmaksızın yapıldı.

Konuya ilişkin tamamlayıcı bir olgu daha: Bolivya'da Santa Cruz kentine otomobille beş saatlik mesafede Samaipata köyünün yakınında "El Fuerte" dağı yükselir. Tepesi bir piramite benzer ve bunun ortasında aşağıdan yukarıya doğru 38 santim eninde, 27 metre uzunlukta birbirine paralel iki oluk uzanır. Bütünüyle gökyüzüne yöneltilmiş bir fırlatma rampası gibi görünmektedir. "Rampa"nın en yüksek noktasında, kayalık zemine oyulmuş bir rondela (ortası delik bir teker) vardır; iki metre

çapında bir dairedir ve dış çemberine dörtgen ve üçgen şeklinde Oyuklar kazılmıştır. **(Resim 105, 106, ikincisi *bir modeldir.)***

Uzmanlar dünyası El Fuerte'nin ne olduğunu çözmeye uğraşıyor. Kimi "İnkaların tapınma yeri"[70] diyor; kimi "atalar kültünden"[71] söz ediyor; "bir kralın ya da bir delinin aklına esmiş de"[72] burayı yaptırmış diyen de var, bir kale olduğunu söyleyen de. Bu sonuncusu, bütün yorumlar içinde en budalaca olanı; çünkü El Fuerte'de savunulacak hiçbir şey yok. Üstelik dağ yapay bir piramit gibi orada öylece yükselmektedir, dört bir yanı açıktır ve buraya her tarafından çıkma olanağı vardır.

Bu benzersiz ören yerinin acaba nasıl bir işlevi olmuştu?

İlk bakışta bir anlamı yokmuş gibi görünen her ören bir külte hizmet etmiştir ve kültlerin de kökeninde çoğu kez tanrılar bulunmaktadır. Yüzyılımızda "kargo kültü"nün oluşma nedeni, teknik bakımdan çok gelişmiş bir kültürle hiç gelişmemiş bir kültür arasında cereyan eden, teknolojilerin yanlış anlaşılması olayından başka bir şey değildir. El Fuerte'de törenler düzenleyen hangi külttü? Bir uçak modeli tasarlayalım, Kolombiya'daki gibi som altından değil, hafif tahtadan yapılmış olsun. Modelin ince bir altın alaşımı tabakasıyla kaplandığını varsayalım; bu tekniği, Güney Amerika kültürleri İnkalar'dan çok zaman önce de mükemmel biçimde uygulayabiliyordu. Bu uçak modelini El Fuerte "rampa"sının önünde en alt uca koyalım ve kımıldamamasını sağlayalım. Bir lastik aşağıdan yukarı, oyuk üçgen ve dörtgenli rondelaya kadar çekilsin. Ah evet, lastik Avrupalılardan çok önce Orta ve Güney Amerika'da biliniyordu. Yukardaki uçta lastik bant tahta bir kirişe dolandırılsın ve güçlü kollar rondelanın merkezi etrafında onu döndürsün. Orada, dairenin ortasında gerçekten de yuvarlak bir taş parçası bulunmaktadır, kaya ile kaynaşmış haldedir. Lastik bant ne kadar çok gerilirse, adamlar için direnme de o kadar büyük olacaktır. Bu nedenle onlar da ikide bir soluklanma gereği duyacak, bu sırada kirişi de kayalara oyulmuş dörtgenlerden birine sokarak germe işlemine ara vereceklerdir. **(Resim i07)** Büyük şenlik yapılırken rahibin vereceği bir emir üzerine birisi, gerili duran lastik bandı bir balta vuruşuyla kesecektir. O zaman da uçak modeli

mancınıktan fırlatılan gülle gibi gökteki Tanrılara doğru uçacaktır. Hatta bu uçan tanrısal taşıta bazı küçük öteberinin kurban diye konulmuş olması da mümkün.

Bu söylediklerimiz bir düşünceden başka bir şey değil. Ama belki El Fuerte muammasının çözümüne yardımı olacaktır. Kesin olan nokta, İnka öncesi dönemde uçağa benzer modellerin var olması ve bunların mükemmel bir uçuşa elverişli olmasıdır. Kesin olan diğer bir nokta da, Güney ve Orta Amerika'da bir tanrılar kültünün var oluşu ve bu kültün uçmakla ilişkisi bulunmasıdır. Nazca ve göğe yöneltilmiş bütün öteki şekiller bunu belgelemektedir. Benzer tarzda bir "uçak modeli" Nazca toprağına da kazınmıştır. Çiçeği andırır bir şeklin içinde bir daire bulunmakta, bunun da ortasında kaskatı kanatlarıyla bir "kuş" yer almaktadır. **(Resim 105)**

Peki, bu tanrılar nereden gelmiş olabilirler? Acaba Güney Amerika Kızılderililerinden teknik bakımdan çok üstün durumda olan Asya bölgesinden gelmiş dünyalı pilotlar mı söz konusu sadece? Teknolojik toplumlarla gelişmekte olan toplumlar arasında bu tür düzey farklılığı bugün de var. Bir zamanlar "çok gelişmiş" duruma gelmiş bulunanlar bu bilgilerini nereden sağlamışlardı? Tanrılardan, göksel öğretmenlerden öğrenmişlerdi; eski geleneksel söylentiler böyle diyor. "Ah, sahi mi?" diye alaycılar kıs kıs gülecekler. Bu dünyadışılar nerden ve nasıl gelmiş olabilirler? Ve ne için?

Bundan sonraki sayfalar açıklayacak bunu.

DUNYADIŞILAR NERDE?

Dünyada hiçbir şeyden, zihni bağımsız insanların etkisinden korkıûduğu kadar korkutmuyor.

Albert Einstein, 1879-1955

8 Ağustos 1996'da CNN televizyonu NASA'nın patırtılı bir basın toplantısını yayınladı. Toplantıda NASA Direktörü Daniel Golden gururla kasılarak 3,56 milyar yaşında bir Mars meteoru içinde organik madde bulunduğunu bildirdi; bakteri izleriydi bunlar. Bakteri örneğine hemen bilimsel bir kod verildi: ALH 84001.

Birkaç bilim adamı, bulguya nasıl ulaşıldığını ve hangi yöntemle bakteri örneğinin görülebilir hale getirildiğini açıkladı. Dokuz hafta sonra Houston'da Johnson Araştırma Merkezi'nden Dr. David McKay, başka bir Mars meteoru içinde yeniden organik madde izleri bulunduğunu bildirdi; bu seferki meteor "birkaç milyar yıl daha gençti."[74] Böylece birinci analiz, ikinci kez onaylanmış oluyordu; fakat bu haberle pek ilgilenen olmadı. İnsanlar NASA bildirisine, ideolojik ya da dinsel renklerine göre hayranlıkla veya öfkeyle tepki gösterdiler. Mars'ta hayat izleri mi? Olur şey değil! Evrenin uçsuz bucaksızlığında yapayalnız değil miyiz biz?

Daha sonraki haftalarda görüşler, günlük gazetelerde, magazinlerde ve okuyucu mektuplarında billurlaştı. Katolik Kilisesi dünyadışında hayata aslında hiç de karşı değildi. Tanrının yaratıcı gücü sınırsızdı ve zaten İsa da "Babamın malikânesinde pek çok konut vardır" buyurmuştu. Öteki bir yığın mezhebin yorumu ise bambaşkaydı: Onlara göre yaratılış sadece insanlar için olmuştu ve insan, ancak Tanrının oğlu tarafından kurtuluşa ulaştırılacaktı. Evrende, dışarda bir yerlerde, canlı varlıkların

bulunduğu düşüncesi asla kabul edilemezdi, Hıristiyanlığa aykırıydı. Hele sevgili Tanrı'nın, oğlunu bir sürü başka dünyalara göndermek zorunda kaldığını, oralarda da çarmıha gerilme dramının tekrarlanıp durduğunu düşünmek ise çok daha dehşet vericiydi.

Bilim şüpheci davrandı; ilkin şöyle bir derinden soluyup bekledi. Sonra da medya aracılığıyla yankılar birbirini izledi; bu yankı bilim cephesinden beklenilenden elbette hiç farklı değildi. Dünya dışında hayat mı? Niye olmasın? Ama bu sadece "ilkel" hayat olmalı. Nobel ödülü sahibi Profesör Dr. Manfred Eigen, magazin haber dergisi *der Spiegel'de* görüşünü, ilkel tek hücrelilerden, çok uzun süre karmaşık yapılı hiçbir canlının oluşması olanağı yoktur diye açıkladı. "Hayatın daha yüksek basamaklarını ya da zeki canlıları insanlık evrende bulamayacaktır, en azından ulaşılabilecek uzaklıklarda asla,"[75] dedi.

Hepsi saçma, diyerek karşı çıkmak isterim. Dünya dışında pek çok zekâ sahibi canlı çeşidi bulacağız. Bunların ekserisi de insana benzer biçimde olacaktır ve yıldızlararası mesafeleri aşmak hiç de sorun değildir.

Böylesine bir savı dünyaya nasıl sunabilirim? Benim varsayımım budalaca bir inanışa mı dayanıyor? Bir hayal, bir kuruntu ya da haklı olduğuna inanmakta inat mı? Kanıtlar nerde?

On yıldan fazla bir zamandan beri her radyo-astronom, evrende hayat yapıtaşlarının çok bol miktarda bulunduğunu bilmektedir. Hayat yapıtaşları molekül zincirleridir ve her molekülün kendine özgü, tipik bir titreşimi olduğundan, bu titreşim (= dalga uzunluğu) kılı kırk yararcasına bir özenle yapılmış, dev radyo-teleskoplarca ölçülebilmektedir. İşte size, evrendeki herhangi bir yıldızın fototipinde titreşen temel maddelerden sadece birkaçı:

Kimyasal işaret	Molekül	Dalga uzunluğu
OH	Hidroksil	18,0 cm.
NH	Amonyak	1.3 cm.
H_20_3	Su	1.4 cm.

H_2CO	Formaldehit	6,2 cm.
HCOOH	Karınca asiti	18,0 cm.
H3C-CHO	Asetaldehit	28,0 cm.

Bunlarla hayat gelişti, gezegenler oluştu ve gezegenler kendi güneşleri çevresinde, ideal bir uzaklıkta, dönmeye başladılar. Ne çok soğuk, ne de çok sıcak olmalıydı. Hubble teleskopunun, Dünya atmosferinin dışında birkaç yıldızın çevresini yoklamasından beri, uyurgezer kesinliğiyle de olsa, bizim Güneş sistemimizin dışında başka gezegenlerin bulunduğunu biliyoruz. Heidelberg'de Max-Planck Astronomi Enstitüsü Direktörü Steven Beckwith, "galakside çok bol miktarda gezegen olduğunu" açıkça belirtmiştir; ona göre bunların birçoğunda elverişli hayat koşulları da vardır. İngiliz astronom David Hughes buna şunları da ekliyor: "Samanyolunda en az 60 milyar gezegen dönüyor olmalıdır." Bunlardan dört milyarı "Dünyamıza benzemektedir, nemli ve uygun ısıdadır." İstatiksel olasılık, dünyaya benzer gezegen sayısını her zaman hep yüksek göstermektedir. Kedinin olduğu yerde, kedi yavrusu da vardır - güneşlerin olduğu yerde de gezegenler.

Dünyaya benzeyen gezegenlerde -ve yalnızca onlarda da değil- mantıken su bulunması gerekir. NASA, Jüpiter'in ayı "Europa"da su, "Ganymed" ayında ise donmuş oksijen ve bir ay kraterinde de buz bulunduğunu saptadı. Mars gezegeninin kutup bölgelerinde ve derin katmanlarda donmuş su (buz) vardır. Dünyadışı bu suyun steril olduğu düşüncesinin kısır döngü niteliği çabuk meydana çıktı; çünkü sular her zaman hep aynı tarzda oluşur. Gezegen soğur, bütün bileşiklerin gaz buharları daha yüksek tabakalara çıkar, kızgın taş kitlelerin üstüne yağmur gibi düşer ve yeniden buharlaşır. Milyonlarca yıl boyunca atomlar, molekül zincirlerine bağlanır ve -diğerlerinin yanı sıra- suya da. Bu su akar, cızırdar, fokurdar; ama sürekli kaya oluşumlarının üstünde ve arasındadır. Bu kayalar ise hayatın tamamlayıcı öğesini içermektedir. Bütün gezegenler aynı maddeden oluşmuştur ve radyo-astronomların evrende organik molekül zincirleri olarak bildirdikleri şeyler, hep dünyaya benzeyen geze-

genlerin kabuk tabakalarında bulunmaktadır. Mineralsiz taş olmaz. Kimyasal bağlantılar çok karmaşık yollar izler ve böylece organik maddenin ortaya çıkması kaçınılmaz olur. Bunun böyle olduğunu, Stanley Miller'in deneylerinden beri her kimya öğrencisi bilmektedir.

1952 yılında biyokimyacı Dr. Stanley Miller, bir cam kabın içinde amonyak, metan, hidrojen ve su buharından oluşan bir yapay ilk atmosferin dolaşımını sağladı. Deneyin mikropsuz ortamda yapılabilmesi için, Miller, cihazın içindekilerle birlikte ilkin 18 saat süreyle 180 santigrat derecede ısıttı. Cam kabın içine kaynaklanmış iki elektrod aracılığıyla küçük yaradılış-fırtınaları oluşturdu. İkinci bir cam fanusun içinde, yine arı su ısıtılıp buharı, bir borucukla "Miller cihazı"nın içine gönderildi. Soğumuş kimyasal maddeler, bu sefer arı suyla birlikte damla damla fanusa sızdı, yeniden ısındı ve tekrar yaradılıştaki atmosfere sahip fanusun içinde yükseldi. Bu yöntemle Miller, o zamanlar benimsenmiş görüşe göre, çok eskiden dünyamızda cereyan etmiş bir dolaşımı meydana getirmiş oldu. Deney bir haftadan fazla sürdü. Yapılan analizler, amino yağ asiti, asparagin asiti, alanin ve glisinin, yani amino asitlerinin varlığını gösterdi. Amino asitler, biyolojik sistemlerin oluşumu için zorunlu maddelerdir. Anorganik (canlı olmayan) bileşimler, Miller'in deneyinde karmaşık organik bileşimlere dönüşmüştür.

Gelgelelim Stanley Miller, bu sevincini daha sonraki yıllarda bir miktar azaltmak zorunda kaldı. Nobel ödülü sahibi Francis Crick ile James Watson DNA'yı keşfetti; bu madde nükleotid'lerden oluşuyordu ve o olmadan hayat da olanaksızdı. Ne var ki Miller ve yandaşları bu eksikliklerini çabuk giderdiler. Biraz değiştirilmiş koşullarda tekrarladıkları deneyde nükleotidler hemen ortaya çıktı. Bu arada daha önce benimsenen görüş değişti; başlangıçtaki atmosferin hidrojen ve metandan meydana gelmediği, güneş ışığının bu maddeleri bozduğu anlaşıldı. Bu yeni bilgi sadece deneyde kullanılan malzemeyi değiştirdi, o kadar.

Kimyacılar, anorganik bağlardan organik maddeler yaratılması konusunda en küçük bir kuşku bile duymuyorlar. Miller deneyi, geçen 30 yıl içinde değişik koşullarda defalarca tekrarladı. Her deneyde hep amino asitleri ortaya çıktı. Amonyak yerine azot, metan yerine formaldehid, hatta karbondioksit, Miller'in bir zamanlar uyguladığı kıvılcımların yerine ultrases veya alelade ışık kullanıldı. Sonuç hiç değişmedi. Değişik malzemeyle oluşturulmuş ve içinde hiçbir organik canlı izi bulunmayan yaradılış-atmosferlerinden, her deneyde aminoasitler ve azotsuz organik karbon asitleri oluştu. Bazı deneylerde hatta şeker bile ortaya çıktı.

Bu deneysel bilginin ve evrende varlığı keşfedilen molekül zinciri olgusunun ışığında, NASA basın toplantısının dünya dışında hayat izlerinden söz etmesiyle neden olduğu heyecanı anlamıyorum. Uzayda hayat izleri mi? Ya ne olmalıydı? Mars taşlarında organik bağlar mı? Elbette! Mars ve Dünya için geçerli olan, dünyaya benzer bütün gezegenler için de aynen geçerlidir.

Gelelim organik moleküllerin ve tekhücreli bakteriler gibi ilkel canlı biçimlerinin, daha uzun süre karmaşık yapılı hiçbir canlı oluşturamayacağı konusuna. Burada Nobel ödülü sahibi Manfred Eigen, doğrusu çok haklı. Bilim adamlarımız kaderci bir tutumla, yeryüzündeki karmaşık yapılı canlı türlerinin gelişim sürecini kısıtlamak gibi garip bir eğilim gösteriyorlar. Bu, tam bir benmerkezciliktir(*). Yani sadece bizde, sadece ve özellikle dünya gezegeni üstünde bir insan yaradılışı mucizesi cereyan etmiştir. Bunun ne kadar toptancı, ne kadar inatçı bir zihniyet olduğunu, aşağıdaki düşünme deneyleri kanıtlıyor.

Johann von Neumann, olağanüstü hayal gücüne sahip bir matematikçiydi. Ellili yıllarda garip bir makine tasarladı; bu makine, astronomlar arasında "Neumann makinesi" adını aldı. Uzak gezegenleri oturulur duruma getirmek ne zaman söz ko-

Her şeyi kendi benliğine indirgeme eğilimidir. İnsanın kendini evrenin merkezi yapmaktır. Davranışları ben'in çıkarına göre düzenlemek çabası olan, bencillikle karıştırılmamalıdır, (ç.n.)

nusu edilse, henüz bir "Neumann makinesi" yapılmamış olduğu halde, hemen bu makine yazılarda ortaya çıkıverir.

Neumann makinesi, kendisinin kopyasını çıkaran bir aygıttır/[77]' Bu makineyle neler yapılması tasarlanmıştır?

Rokete benzer bir taşıt dünyadan yola çıkar, güneş sistemimizi terk edip en yakın güneşe yönelir. En yakın güneş, Proxima Centauri'dir ve dört ışık yılı( ) uzaklıktadır. Uçuş sırasında uzaktan algılama aletlerinin, Proxima Centauri'nin çevresinde dönen gezegenlerin bulunup bulunmadığını saptaması gerekir. İklim bakımından ne soğuk ne sıcak böyle bir gezegen yoksa, aygıtımız uçuşunu sürdürür ve dünyaya benzer bir gezegen arar. "Neumann makinesi" uygun bir gezegen keşfeder etmez de, hemen oraya inişe geçer. Aygıtın parçaları paraşütlerle gezegenin yüzeyine yumuşak inişler yapar.

"Neumann makinesinin içinde her çeşidinden kavrayıcı ve tutucu aletler, çeşitli ölçüm aygıtları, küçük bir yüksek fırın ve aygıtları işlevlerine göre yöneten bir bilgisayar vardır. Minyatür bir otomobil dolaşmaya başlar, araştırıcı duyargalar yabancı gezegenin toprağını deler, gaz bileşimleri analiz edilir ve hiç kuşkusuz hayat olup olmadığı, varsa ne tür canlıların bulunduğu da saptanır. Öte yandan "Neumann makinesi", yavaş yavaş demir ve çelik üretimine başlar; küçük dişliler oluşturulup elektrik bağlantıları kurulur. Bütün bunlar yıllarca, yüzyıllarca sürer; Neumann makinesinin vakti çoktur. Günün birinde, o günün gelmesi isterse 10.000 yıl sürsün, "Neumann makinesi" kendi kopyasını imal eder ve bu arada kaybolmuş parçaların yerine de yenilerini koyar. Şimdi iki "Neumann makinesi" vardır. Bu sefer makineler yabancı gezegenden havalanır; her aygıt, hedef olarak iki ayrı güneş seçmiştir. Milyonlarca yıl boyunca "Neumann makinesi" bu yöntemle Samanyolunun bir kısmına yayılır. Her makine kendi benzerini yaptığından Neumann makinesi, sonsuza kadar çoğalıp duracaktır.

Bir ışık yılı = 300.000 x 60 x 60 x 24 x 365 km.'dir. (ç.n.)

İnsanlığın "Neumann makinesi"nin yaygınlaşması için harcayacağı toplam kaynak, sadece birinci makinenin yapımına harcanacak tutarla sınırlı kalacaktır.

Neumann makinesinin gerçekleşemeyecek bir şey olduğunu, Johann von Neumann'ın kendisi de biliyordu. Böyle bir aygıt için harcanacak para ellili yıllarda ancak ütopik olabilirdi. Ya bugün?

Arada geçen yirmi küsur yıl içinde bilgisayar teknolojisi, Johann von Neumann zamanında kimsenin düşünü bile göremeyeceği derecede bir ilerleme gösterdi. Daha seksenli yılların ortalarında, iyi bir PC, birkaç megaflops'luk bir hesaplama hızını başarıyordu. (Flops= Floating Point Operations per Second= Beher saniyedeki hesaplama işlemi. Megaflops= Bir milyon flops) On yıl sonra ise Gigaflops (bir milyar flops) ve kısa bir süre sonra da on Gigaflops başarıldı. Bugün 100 Gigaflopsluk bilgisayar vardır ve kapasitesi "Terraflops"= (1 milyar= 1 milyon x 1 milyon flopsa çıkarılmaya çalışılıyor. Bu branşta 10 **X** terra-flops bilgisayarların sözü edilmektedir. Hesaplama hızının yanı sıra bilgisayarları küçültme çalışmaları da yapılıyor. Uzmanlar bir kibrit kutusu büyüklüğünde bir terra-flops bilgisayarını tasarlayabiliyorlar.

Kamuoyunca pek az bilinen diğer bir teknoloji de "Nanoteknoloji"dir. Bir "nanometre", bir milimetrenin milyonda biri kadar bir uzunluktur, yani görülmeyecek minikliktedir. Bununla birlikte bu mikroskopik alanda çalışmak ve çeşitli minik yapı elemanlarını birbirine takmak olanağı vardır. Buna "Nano-teknoloji" deniyor. Örneğin, Karlsruhe Çekirdek Araştırma merkezinde, nikelden 130 mikrometre çapında bir dişli çark imal edilmiştir. (Bir mikrometre 1000 nanometredir.) Havayla döndürülen bu mikroskopik dişli çark, dakikada 100.000 devir yapmaktadır. Başka bir örnek: ABD'nin nanoteknolog eğitilen yüksek okullarında bakterilerin içinde takılıp kaldığı miniklikte mikro-süzgeçler kullanılmaktadır. Bu Liliput[<+)] mekaniği tekno-

(1) **İngiliz yazarı J. Swift'in (1667-1745) ünlü taşlama romanı Gulliver'in Gezileri'nde minik insanların ülkesi (ç.n.).**

lojisinin büyük bir geleceğinin olduğu yolunda tahminler yürütülüyor. Bunlar gazların süzülmesinde, mikroskopik robotların içinde ve tıp alanında kullanılabilir. Yakında nano-temizleyiciler, damarların içinde dolaşacak, kireçlenme ya da yağlanmalar ortadan kaldıracaktır. Nanoteknolojinin asıl hedefi, minicik elektronik ve mekanik aletleri olabildiğince her yere sokabilmektir.

Bilgisayarlann minyatürleştirilmesi ve nanoteknolojiyle artık "Neumann makineleri" yapılabilecektir; bu makineler bir tenis topu büyüklüğünde ve 100 gram ağırlığında olabilir. Böyle "tenis topları" bugün aydan ya da bir uydudan dünyaya benzer en yakın gezegene fırlatılabilir. Bunlar ışık hızının yarısına yakın bir hızla ulaşır ve bize telsizle bilgiler aktarır. Üstelik "Neumann tenis topları" uzayda bir eski model "Neumann makinesinden çok daha fazla bir hızla çoğalabilecektir. Kamuoyunun bunlardan haberi yoktur; ama uzay yolculuğu teknisyenlerinden çeşitli gruplar bu konu üzerinde çok ciddi biçimde kafa yormaktadır/[78, 79, 80] Ya bunun giderleri? NASA'nın Apollo programı 100 milyar doları yutmuştur. Günümüzde ABD yalnız savunma için yılda 500 milyar dolar harcamaktadır. Buna karşılık bir "minyatür Neumann makinesinin maliyeti çok gülünç bir rakamdır; çünkü bu giderler sadece birinci aygıta ait olacaktır.

Bir Neumann makinesi ilk hedefine varışından 50 yıl sonra kopyalarını üretmeye başlayacak, böylece bunlar da sonraki 50 yıl içinde yeni ufuklara doğru yola çıkacaktır. Kopyaların on ışık yılı uzaklıktaki güneş sistemlerine doğru yola koyulduklarını varsayalım, bu da on ışık yılı uzaklığın beher yılı için yayılma hızı 60 yıl olacak demektir. Samanyolumuzun çapı 100.000 ışık yılı tahmin edildiğine göre, Neumann makinesiyle bir kolonileştirme programı 600.000-700.000 yıl sürecektir. Hız farklılıklarından dolayı bunun iki, hatta üç katı bir zaman sürmesi de olasıdır. Yayılma on milyon yıl sürse bile, bu zaman dilimi, Samanyolu'nun yaşının sadece binde biridir. Çünkü on milyar yıldan beri uzayda bulunmaktadır.

Çok daha kolayı varken, ne diye mekanik yapılı nesneleri uzaya fırlatmalı?

Her canlı varlık gibi insan da "kendi kopyasını yapan bir aygıt'tır. Bu aygıt, aşağıya doğru, hücrelerine kadar küçülür. Her hücre bir DNA kümesi içerir, bu da tüm vücudun oluşumu için zorunlu olan maddedir. Öyleyse karmaşık teknolojiler niye evrene yollansın, aynı işi mikroskopik DNA yapamaz mı? İnsan DNA'sı evrende hem yavaş hem de hızlı yayılabilir. Yavaş şeklinde DNA çok küçük kaplar içinde istenilen gezegene fırlatılabilir; bu kaplar bir toplu iğneden daha büyük olmayacaktır. Ya da Samanyolu'nun bir bölümüne ulaştırılabilir. Bir çiftçinin tohumları tarlaya serpmesi gibi bir iş olacaktır bu. Tohum elverişsiz bir yere -kum, buz, kaya ya da su gibi- düşerse, asla filiz veremeyecektir. Ama uygun toprağın üstünde gelişmesini tamamlayacaktır. Gerekli tüm bilgi tohumun DNA'sında saklıdır.

DNA bir lazer ışınıyla Dünya'ya benzer, koşulları elverişli bir gezegene hiç hatasız yollanabilir. Orda bütün gerekli biçimleriyle bir evrim işlemeye başlayacaktır; bunun nasıl cereyan ettiğini dünyamızdan biliyoruz. Üretimin son basamağı zekâ sahibi insan olacak, bu insan merak da edecektir. Bu merak er ya da geç onu şu sorulara yöneltecektir: Biz nasıl meydana geldik? Şu evrende yalnız mıyız? Nasıl temas kurabiliriz? Evrene nasıl yayılabiliriz? Sonunda bir "Neumann makinesi" düşüncesine toslaması kaçınılmaz olacak, ama bu fikri hemen bir tarafa itecektir. Ta ki kendi DNA'sını keşfedinceye ve bu keşif bir güneş gibi yolunu aydınlatıncaya kadar.

Bilim adamlarımız, öteden beri evrendeki mesafelerin aşılamazlığından, ışık yıllarının doğal engel oluşundan ve Dünya dışında canlıların asla insana benzemeyeceğinden söz ederler; bu bilim adamlarına demek ki güneş henüz ışık vermemiştir. Onların benmerkezciliği, apaçık olan şeyleri görmelerini engelliyor. Oysa Dünya'nın dışı canlılarla kaynıyor ve Dünya'yı andırır gezegenlerde insana benzer yaratıklar bulunuyor.

Bu düşünceler yeni değil; yalnız bir astronomun ya da bilim muhabir ve yazarlarının ilgisini çekmediği anlaşılıyor. Geçen yüzyılın sonlarında Nobel ödülü sahibi kimyacı Svante Au-

gust Arrhenius (1859-1927), hayatın sonsuz olduğu görüşünü ileri sürdü ve böylece ilk başlangıç sorununa karşı çıktı. Elbette bir dairenin de bir yerde bir başlangıcı vardır, diyordu Arrhenius; fakat çemberinin kapanmasıyla birlikte, onun başlangıcı sorunu da ortadan kalkar; bu yüzden konu dışı olur; çünkü cevap verilemez niteliktedir. Görülüyor ki Arrhenius dairenin başlangıç noktasına saygıyla bir yaratıcı koymak zorunda kalmıştır ki buna genellikle "Tanrı" denilmektedir.

"Panspermia teorisi" [81] de yine araştırmacı Arrhenius'a aittir. Buna göre hayat çekirdekleri (embriyonlar) evrende her yana dağılmıştır; kendiliğinden ve çok doğal bir dağılıştır bu, tıpkı tüm Dünya'ya tozların dağılışı gibi. Profesör Sir Fred Hoyle ile bir matematik dahisi olan Hintli Profesör N.C. Wickramasingle, Panspermia Teorisi'ni incelediler ve hayat çekirdeklerinin meteoritlerin üzerinde tüm evrene dağıldığını kanıtladılar/[82]' Her astrofizikçi bilir ki evrende bazı gezegenlerin parçaları ya da kuyruklu yıldızlar bazı gezegenlere çarpmakta ve bu olaylar adeta hiç kesintisiz sürüp gitmektedir. Sonuç ne oluyor? Yeni gezegen parçaları çıkıyor ortaya. Bir meteoritin yeryüzüne çarpmasıyla Dünya'nın taşları da uzaya savrulmuştur. Bunun nedeni çok basit ve apaçıktır; çünkü çarpmanın şiddeti, küçük parçaların yerçekiminin etkisinden kurtulmasını sağlayacak derecede kitlesel olmuştur. Dünya'dan kopup gitmiş bu kaya parçaları ne içermektedir? Elbette ki hayat çekirdekleri! Yıldızlararası hayat çekirdekleri dağılımı milyarlarca yıl önce başlamıştır. Bunu anlamamakta direnmek, darkafalılıktan başka şey değildir.

Profesör Francis Crick, Nobel ödülü sahibiydi ve herhalde hayalperestin biri de değildi, bu konuda bir adım daha ileri gitti. Buna yabancı bir uygarlığın, milyarlarca yıl önce, uzay taşıtlarıyla mikroorganizmaları uzayın her yanına fırlatabileceği, böylece tüm evreni canlılarla aşılayabileceği tezini ekledi.[83]

NASA'nın bir Mars meteoritinde ilkel hayat keşfedildiğini ilan etmesi, birden bunun tersi bir olayın cereyan edip etmeyeceği sorununu da ortaya çıkardı. Acaba milyarlarca yıl önce, bir meteorit çarpmasıyla Dünya'dan bir parça Mars'a ulaşmış ve

böylece Mars ilkin Dünya'nın yaşam maddeleriyle aşılanmış olamaz mıydı? Mars böyle aşılandığına göre, bu olay öteki gezegenlerde de cereyan edemez miydi? O halde biz -farkına varmaksızın— kendimize özgü yaşam maddelerini tüm evrene yollamış olamaz mıyız? Bu durumda da dünyadışıların, aynı kökenden gelindiğine göre, dünyalı sayılmaları sorunu çıkıyor ortaya. Böyle bir olasılık oyunu gereksizdir; çünkü bizde başlaması olanaks/zdı. Hoyle ve Wickramasinghe tarafından çürütülemez şekilde kanıtlandığı üzere, bunun için zaman yeterli değildi.[82] Dünya, bütün itirazlara rağmen, gerçekten ilkel hayatı meydana getirmiş ve Mars'ı da aşılamamış olsa, yaşam birbirinden bağımsız olarak iki defa oluşmuş demektir: Biri Mars'ta, biri bizde. Bu olay bizimki gibi küçük bir Güneş sisteminde iki defa cereyan edebilmişse, Samanyolu'nda milyonlarca defa olması gerekir. Burada başka türlü bir mantık yürütülemez.

Dünya, öteki galaksiler bir yana, yalnızca Samanyolu'na göre bile çok genç bir gezegendir. Demek ki bizimkinden milyarlarca yıl daha yaşlı dünyalar vardır. Dolayısıyla bu dünyalar karmaşık yapılı hayat biçimlerini oluşturmak, zeki yaşam biçimleriyle dolup taşmak için çok daha fazla zamana sahiptir. Daha yaşlı bu yaşam biçimleri, kendi yaşam maddelerini evrene yaymak hevesinde olduğundan (Neumann makinesi gibi makineler yapılacağından) biz onlara benziyoruz ya da onlar bize benziyor. İster Panspermia Teorisi deyin, ister zekâ sahibi dünyadışılarca yayılmış deyin, kesin olan nokta şu: Evrende asla yalnız değiliz!

Bu söz, konuya ilişkin literatürde de belirtildiği gibi, bir münzevinin hayalleri değildir.[84,88] Yirmi yıl önce astronom James R. Wertz, dünyadışıların güneş sistemimizi 7,5 x 105'er yıl arayla, hiç problemsiz, 7,5 defa *ziyaret* etmiş olabileceğini hesapladı; bu da geçmiş 500 milyon yıl içinde ortalama 640 defa eder.[89] Londra Üniversitesi'nden Dr. Martin Fogg, bundan on yıl sonra, Dünyamız daha ana hatlarıyla şekillenirken, tüm galaksinin iskân edilmiş olabileceğine dikkat çekti.

Peki, şu "görkemli yalnızlığımız" içinde neler biliyoruz? Bilimkurgunun ülkelerinde, uzay gemilerinin ışık hızının birkaç

katı hızla içinden geçtiği delikler var. Ayrıca "Space-Time-Hypersurfing" ya da çok sevilen televizyon dizileri var. Hiçbiri de ütopyadan başka bir şey değil! Şimdilik böyle. Ama daha ne kadar? NASA bir çalışma grubu oluşturarak, ona bu ütopyaları ciddi şekilde inceleme görevi verdi. "Break-through Propulsion and Power Working Group" (Çığır Açan İtme ve Güç [Teknikleri] Çalışma Grubu) adlı bu ekip, NASA'nın "Advanced Space Transportation Programme" (İleri Uzay Ulaşım Programı) bölümünün bir kolu oldu. Uzay taşıtları uzmanları, fizikçiler ve astrofizikçilerden oluşan bu ekip, uzay yolculuğu olanaklarının araştırılmasını analiz edecektir. "Yerleşik teorik görüş tarzlarına aykırılık gösterse" bile yapılacaktır bu.

Var oldukları söyleniyorsa, nerede peki bu dünyadışılar diye habire sorup duran dürüst ve akıllı astronomlar, her şeyden önce fazla girişken davranmayan ET'lere[T] teşekkür etmelidir.

Bu satırları yazdığım sırada dünya basını, Vatikan'ın -100 yıl gecikmeyle de olsa- Charles Darwin'in "Evrim Teorisini kabul ettiğini bildirdi. Oysa 1950 yılında dahi o zamanki Papa XII. Pius, "Humani generis" (insanlığın kökeni) bildiriminde, Darwin'in Evrim öğretisine ancak bir varsayım olarak bakılabileceğini vurgulamıştı. Şimdi ise Papa II. John Paul, Papalık Bilim Akademisi'ne gönderdiği mesajda Darwin'in Evrim Teorisi'nin de kilisenin hayır duasına nail olduğunu bildiriyordu. Hayretle şunları okuyoruz:

"Yeni bilgiler bizi evrimde artık bir ipotezden daha fazla şeyler görmeye yöneltmiştir." Papa burada bir sınırlamaya giderek Evrim Teorisi'nin sadece vücut için geçerli oldu|unu belirtiyor. "Ruhları doğrudan doğruya Tanrı yaratmıştır."' [2)]

Bu kilise yorumuna göre, tanrısal plan "kimyasal ve fiziksel süreçlerin kendi yolunda gitmesini" öngörmektedir. İsviçre Piskoposluk konferansı sekreteri Nicolas Betticher, konuya şöyle bir açıklık getirdi; "Tanrı ilk patlamayı sağladı, yıldızları, suyu, havayı, güneşi yarattı. Bunlardan ilk tek-hücreliler meydana

(') İngilizce "Extra-terrestrial" - "Dünyadışı" sözlerinin kısaltılmışı, (ç.n.)

geldi. Tek hücreliler gelişerek amipleri, hayvanları ve sonunda insanı ortaya çıkardı. İnsan ile hayvan arasındaki fark, Tanrının bu evrime karışarak insana ruhunu üflemesi ve onu kendisine benzer görünüşte yaratmasıdır."[93]

Katolik kilisesinin süper zeki ilahiyatçıları böylece Kutsal Kitap'ın yaratılış öyküsünün temellerini çökerttiklerinin farkında değiller herhalde— tüm gelişmeler Darwin'in modeline göre cereyan etmişse, o zaman cennette işlenen "İlk günah" ne olacak? "İlk günah" hiçbir zaman işlenmemişse, o halde Tanrı'nın biricik oğlu aracılığıyla bir "Kurtuluş" ne diye gerekli olsun?

Hem insanı "kendi görünüşüne göre" yaratan tekil bir Tanrı değil, çoğul Tanrılardır. Musa'nın ilk kitabının İbranice orijinalinde de böyle yazar. (Dünyanın yaratılışı bölümünde kullanılan "Elahim" sözcüğü çoğul bir kavramdır.) Şimdi "Tanrılar" sözcüğünün yerine "Dünyadışılar" söczüğünü koyarsak, her şey yerine oturmuş olur. Fakat bu bilgi de ancak dünyadışılar, Sen Piyer Meydanı'nda sonsuz yaratılışın onuruna bir şenlik düzenlediği zaman güvence altına alınabilecektir. O zaman bunu da "Ad honorem extra terrestris" (Dünyadışıların onuruna) duası izler.

Tanrıya küfür mü? -Ah, saçma! Sonunda yaşam zincirinin bitiminde geriye kalacak olan, Evren'in ardındaki görkemli ruhtur. Yani: Tanrı.

1

4

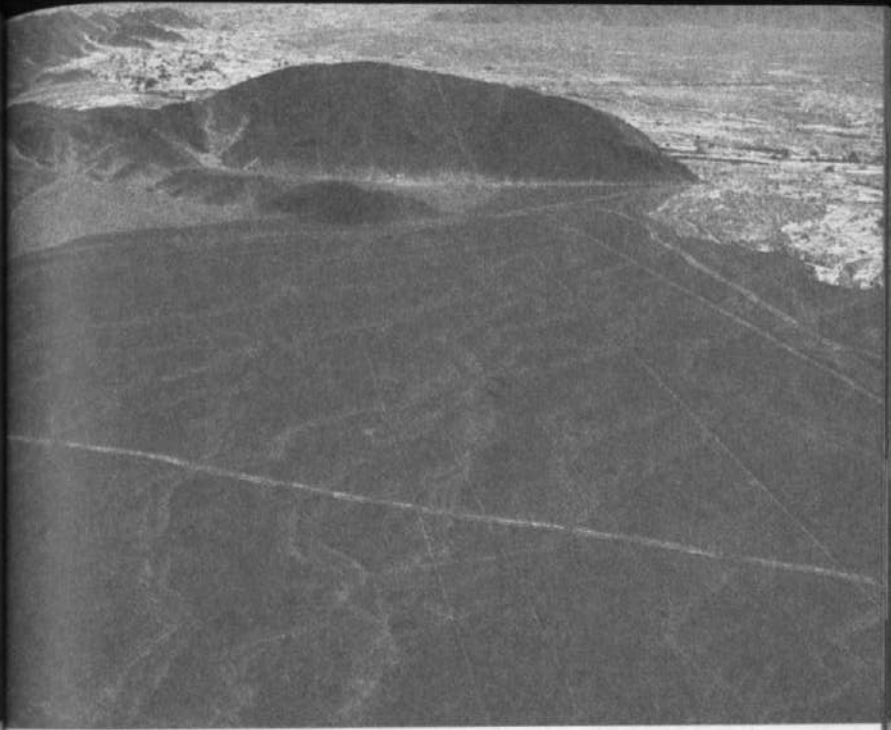
3

7

8

9

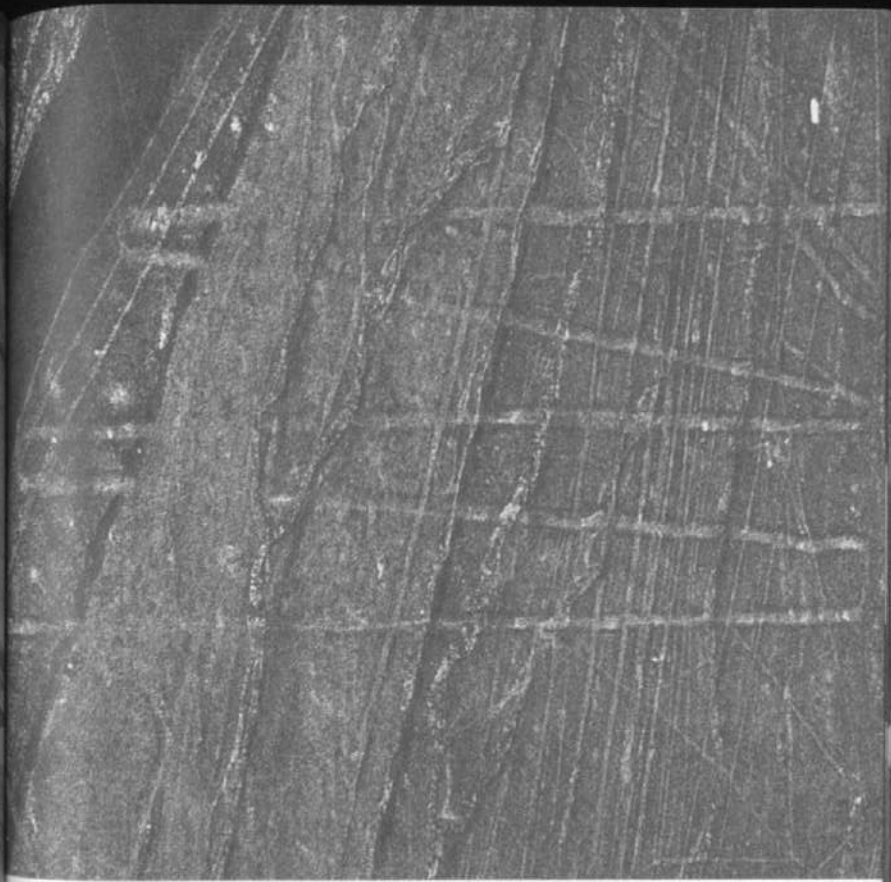

14

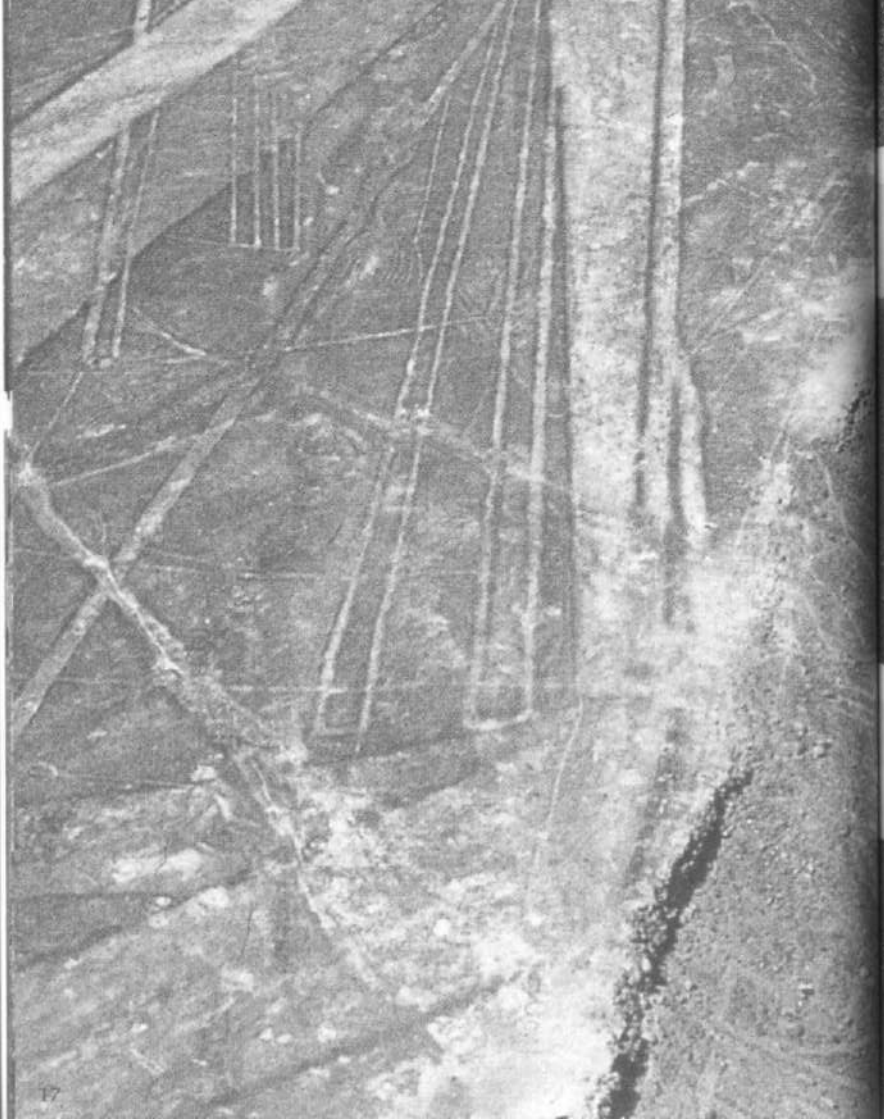

15

16

17

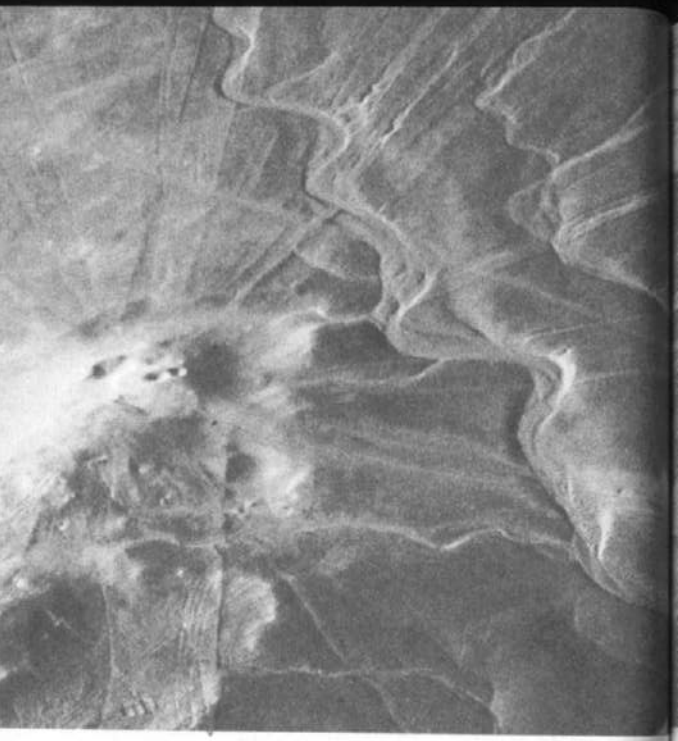

18

19

22

23

24

25

31

32

33

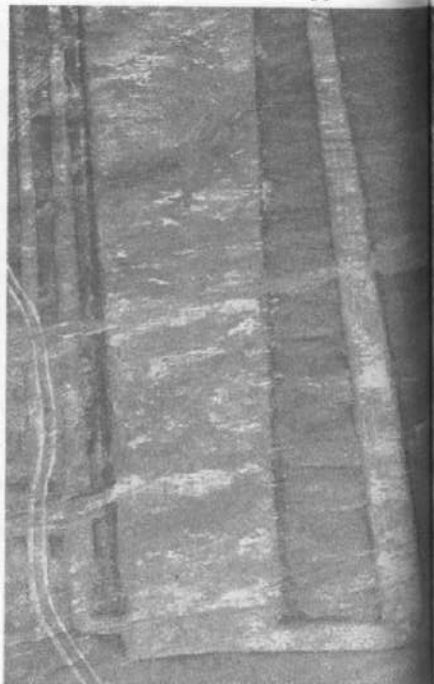

34

35

36

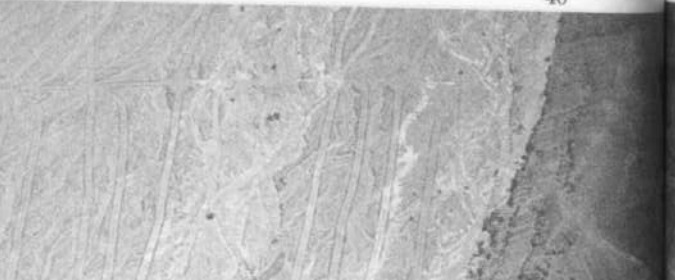

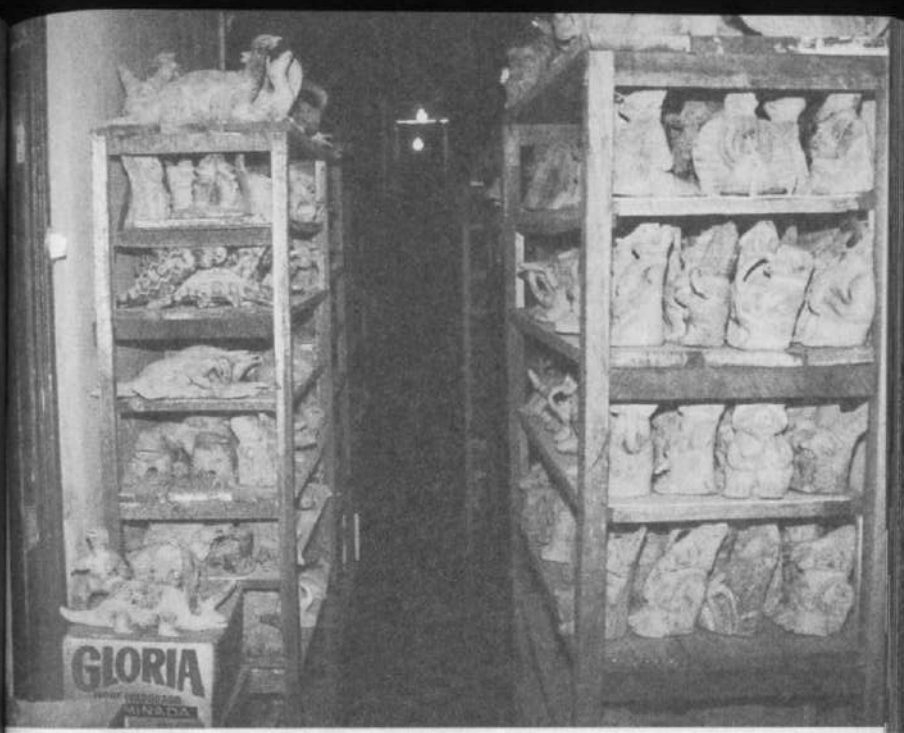
37

40

42

43

44

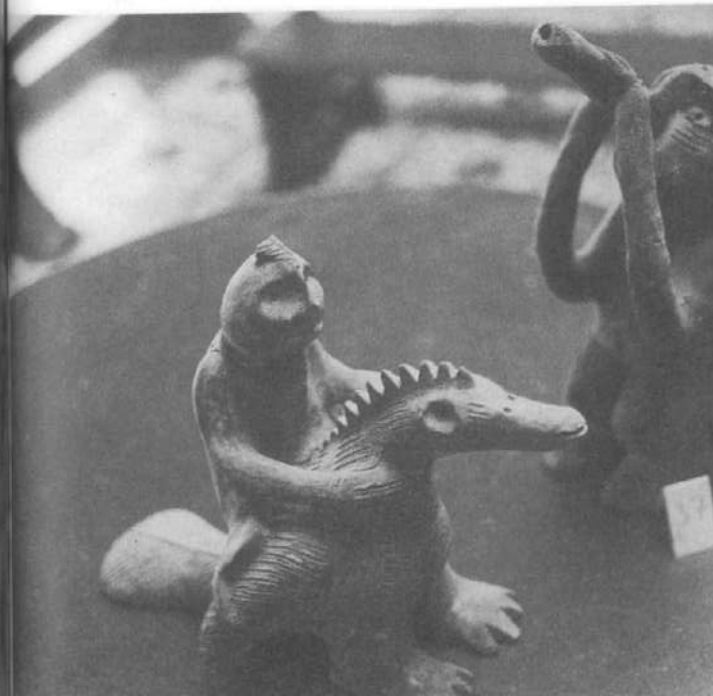

46

47

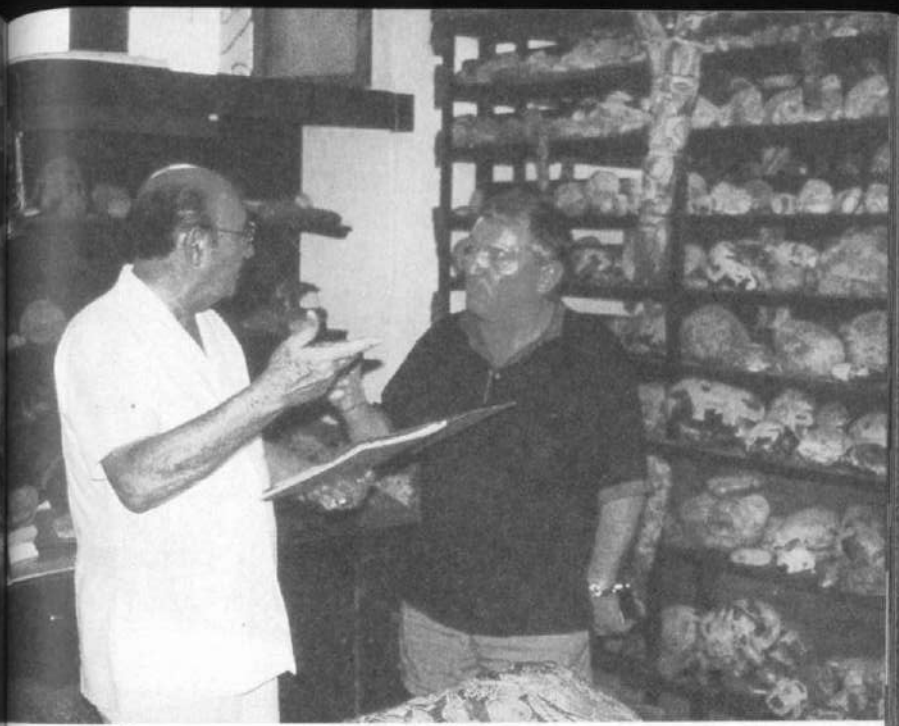

50

51

52

53

54

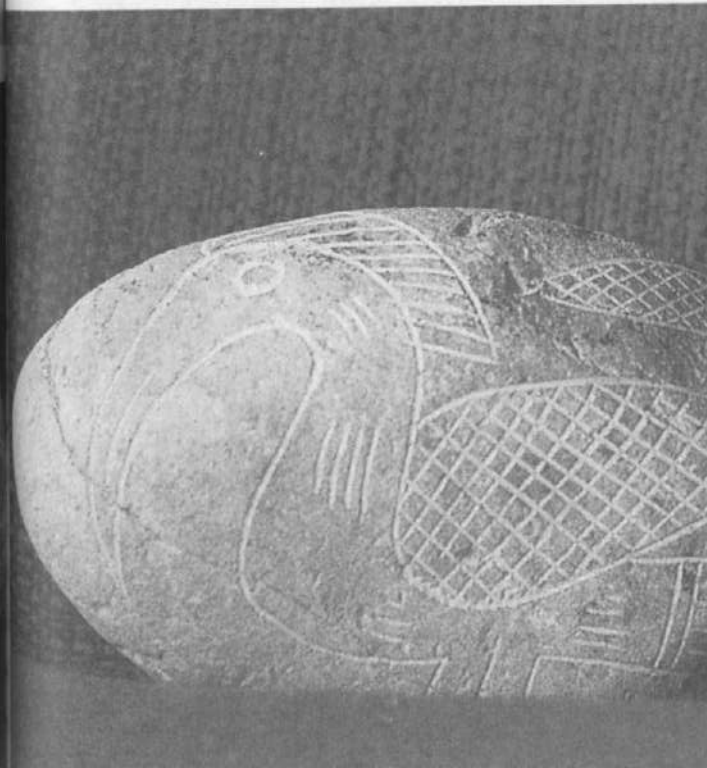
56

57

55

60

61

62

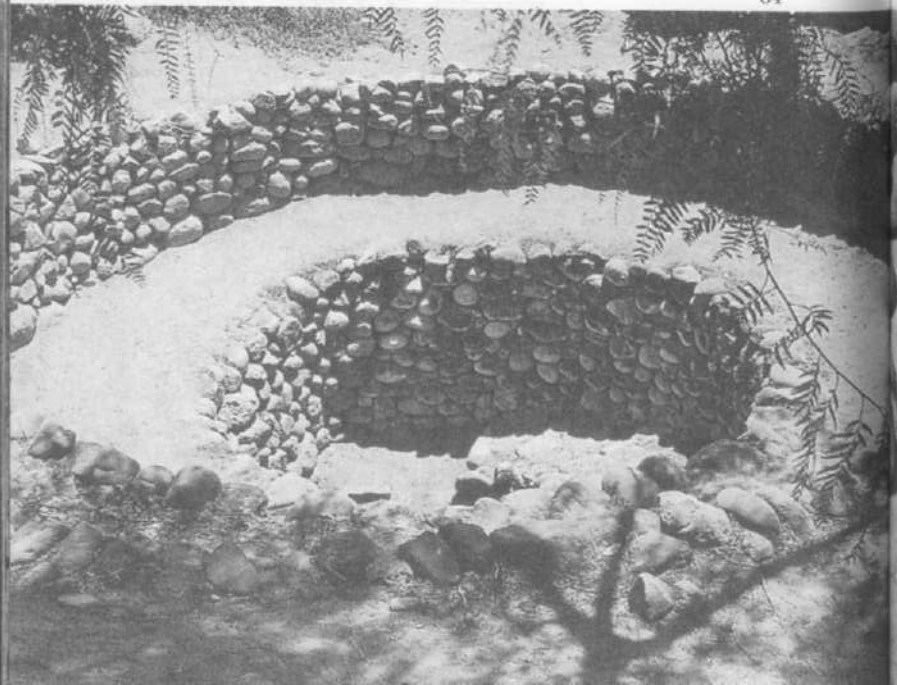

63

64

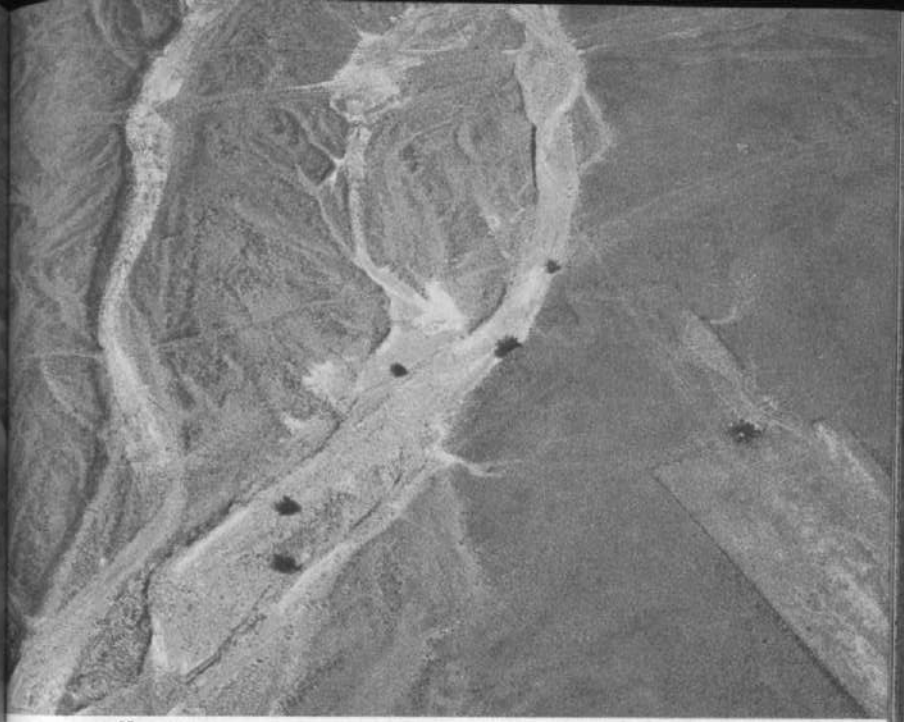
65

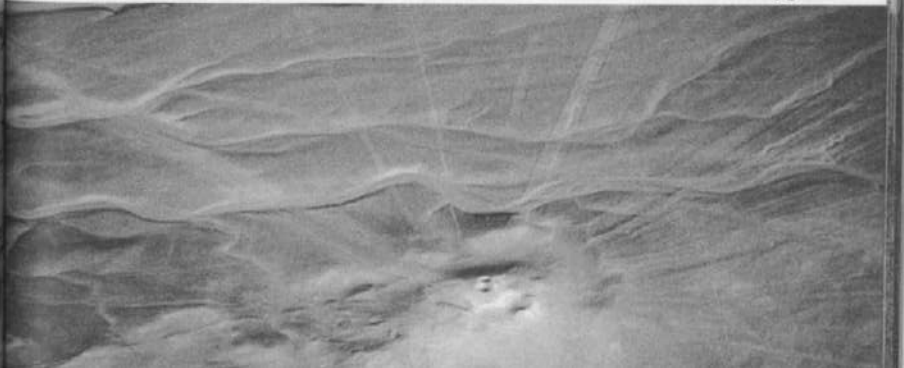
68

69

70

71

72

75

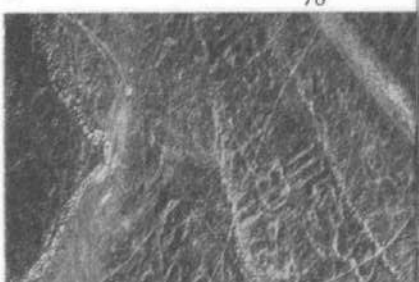
76

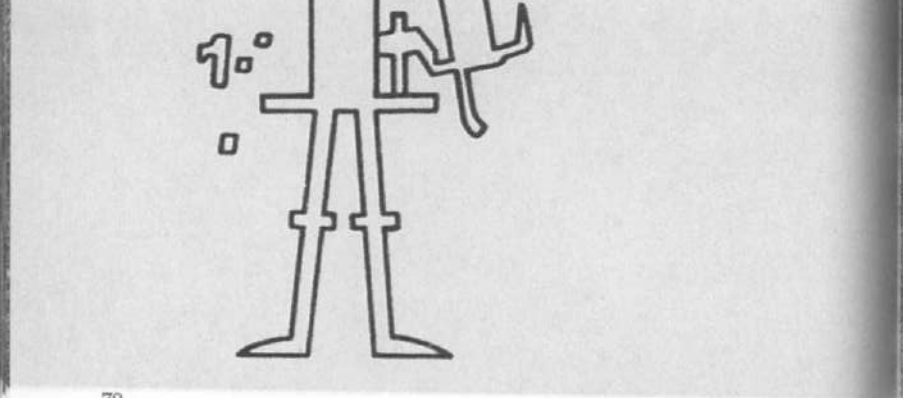
77

78

79

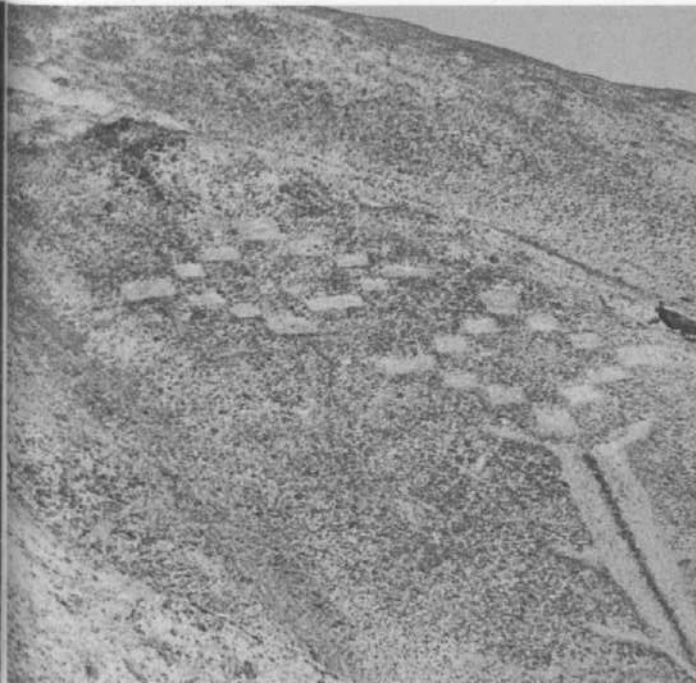
82

80

81

85

86

87

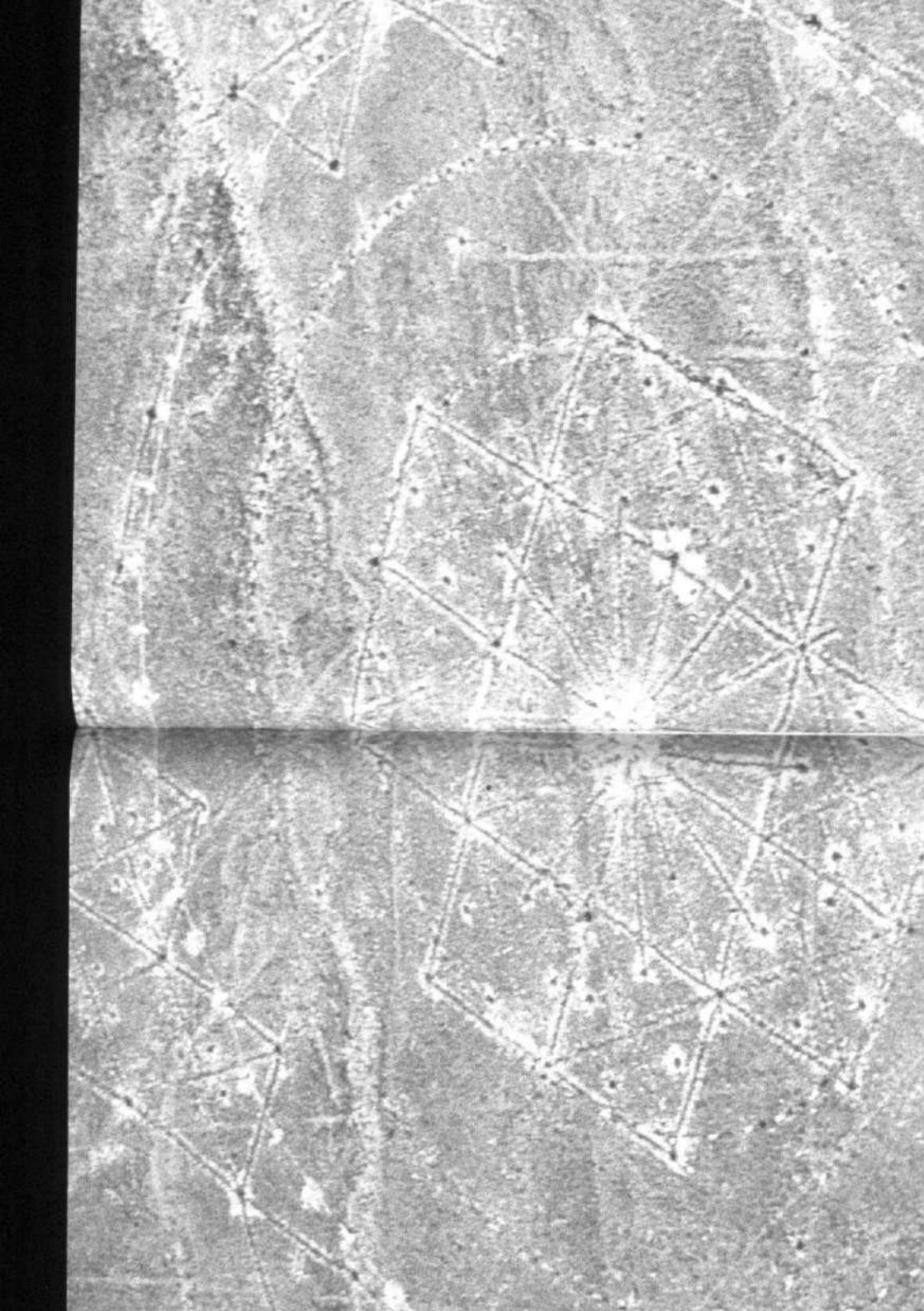

88

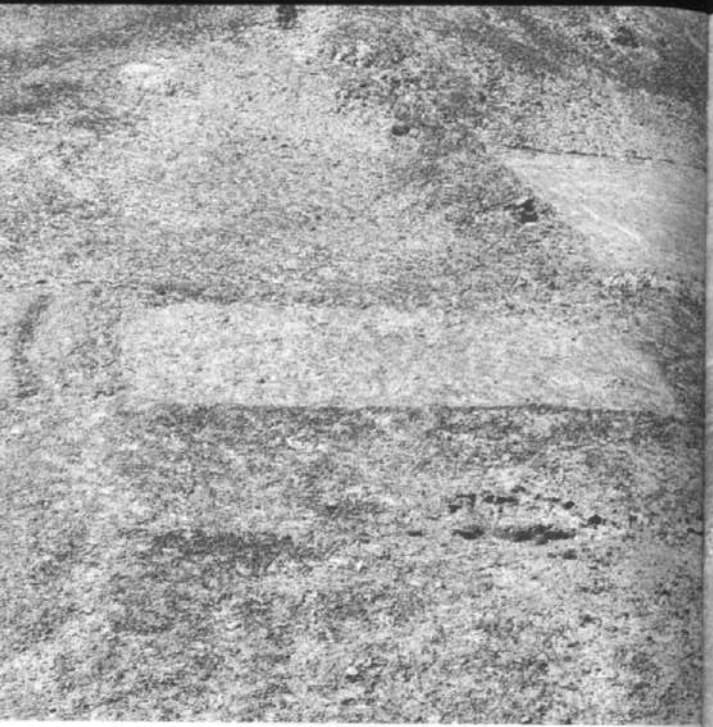
89

90

91

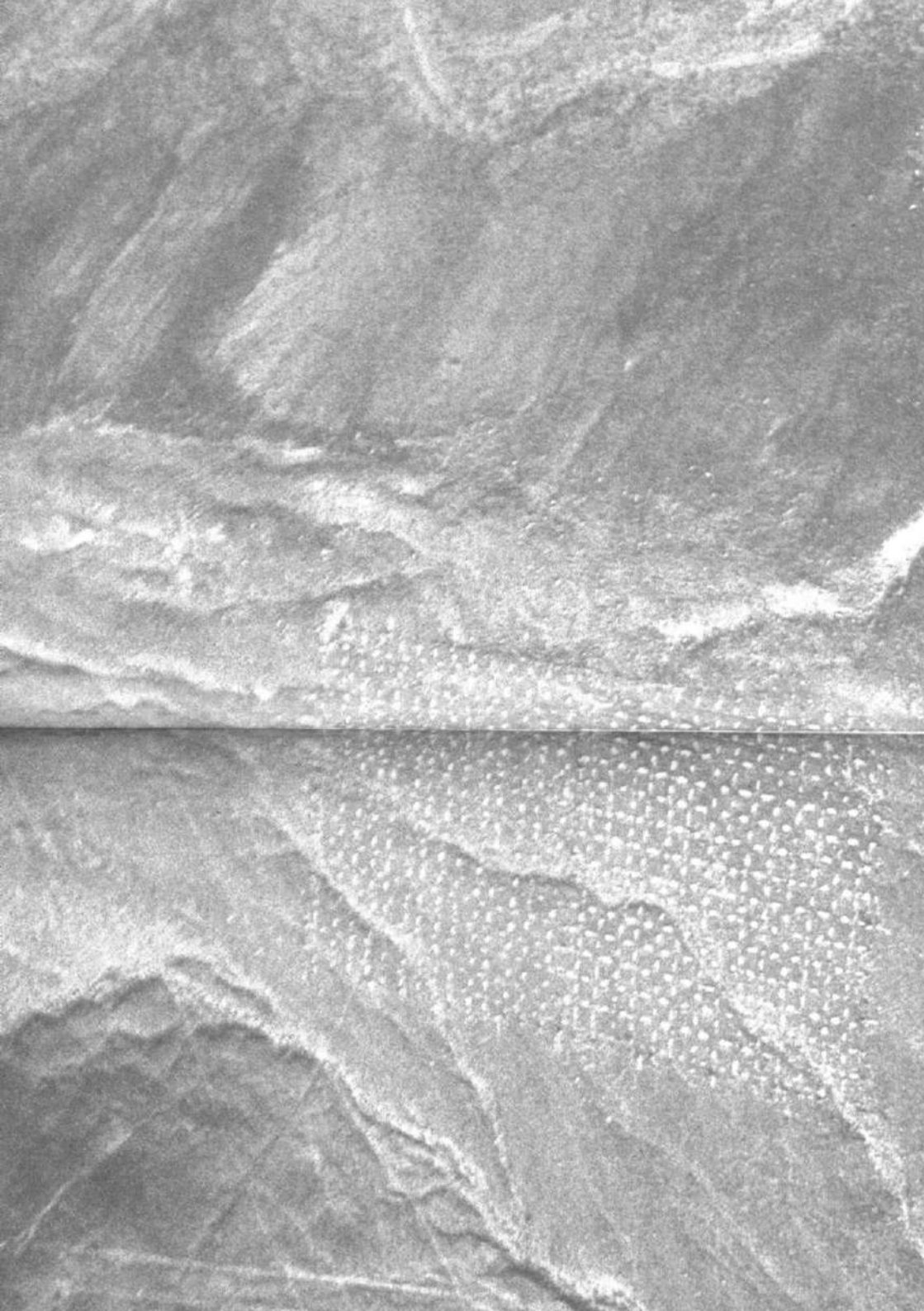
97

101

102

103

106

107

108

KAYNAKÇA

1 Meja Xesspe, Toribio: Acueductos y caminos antiguos de la hoya del Rio Grande de Nazca, Actas y Trabajos Cientificos des XXVII Congreso 1939, cilt 1. Congreso International de Americanistas, Lima, s. 559, 1940

2 Kosok, Paul: The Mysterious Markings of Nazca. "Natural History", cilt LVI, 1947.

3 Kosok, Paul, and Reiche, Maria: Ancient Drawings on the Desert of Peru. "Archaeology", cilt. II, 1949

4 Reiche, Maria: Geheimnis der Wüste. Stuttgart (yıl yok)

5 Däniken, Erich von: Erinnerungen an die Zukunft. Düsseldorf 1968

6 Légare, Félix: Les lignes de Nazca, Trop belles pour être vraies. "La Revue Québece Science", 1995

7 Däniken, Erich von: Zurück zu den Sternen. Düsseldorf 1969 (Yıldızlara Dönüş, Cep Kitapları, İst.)

8 Daniken, Erich von: Meine Welt in Bildern. Düsseldorf 1973

9 Däniken, Erich von: Habe ich mich geirrt? Münih 1985 (Yoksa Yanıldım mı? Cep Kitapları, İst.)

10 Gomez, Marcela: El Misterio de la Pampa: "Aboard" dergisi, Aero Peru. Şubat 1992.

11 Kern, Hermann, ve bsk., Reiche, Maria hk.: Peruanische Erdzeichen. Münih 1974.

12 Silverman, Helaine: Beyond the Pampa: The Geoglyphs in the Valleys of Nazca: "National Geographic Research and Exploration", s. 435-456. 1990

13 Reiche, Maria: Contributiones a la Geometrie y Astronomla en el antiguo Peru. Lima 1993

14 Däniken, Erich von: Beweise. Düsseldorf 1974

15 Cabrera-Darquien, Janvier: El Mensaje de la Piedras Grabadas de Ica. Lima 1976

16 Gentes, Lutz: Die Wirklichkeit der Götter. Raumfahrt im frühen Indien. Münih/ Essen 1996

17 Risi, Armin: Gott und die Götter. Das vedische Weltbild revolutioniert die moderne Wissenschaft, Esoterik und Theologie. Zürih/Berlin 1995

18 Zürih Üniv. Coğrafya Enstitüsü'nün 16 Temmuz 1996 günündeki tarihlemeleri; aynı gün, Dr. Waldemar Keller'in mektubu.

19 Freyburg, Ernst: Mineralogische Untersuchung an Feststein-und Tonfigurproben aus Peru. "Scientific Ancient Skies", cilt 2, 1995

20 Bürgin, Luc: Burrows' Cave - eine sensationelle Entdeckung in Amerika?: Fremde aus dem All. Münih 1995

21 Burrows, R., and Rydholm, F.: The Mystery Cave of many Faces. Marquette 1992

22 Scherz, J., and Burrows, R.: Rock Art Pieces from Burrows' Cave. Marquette 1992

23 (Japonca başlık okunmuyor) © Kodansha, Japonya, NDC 210, yılı yok.

24 Entre triestosy restauradores. "El Comercio", 23 Mayıs 1996.
25 Dougherty, Cecil N.: Valley of the Giants. Clebiine, Texas, 1971.
26 Blumrich, Joseph, F.: Kasskara und die sieben Welten -Weißer Bär erzählt den Erdmythos der Hopi-Indianer. Düsseldorf 1979
27 Sioux Chief White Wolf: "Ancient Skies", cilt 23, Nr. 1, Highland Park, Illinois, 1996
28 Thompson, Richard, und Cremo, Michael A.: Verbotene Archäologie. Essen 1994
29 Geisterzeichen in der Tiefe. "Der Spiegel", Nr. 50, 1996
30 Tasche mit Asche. "Der Spiegel", Nr. 19, 1996
31 Spektakulärer Fund von Skulpturen in Westaustralien. "Neue Zürcher Zeitung" 23 Eylül 1996
32 Däniken, Erich von: Reise nach Kiribati. Düsseldorf 1982, s. 170 (Kiribati'ye Yolculuk, Cep Kitapları, İst.)
33 Däniken, Erich von: Der Tag, an dem die Götter kamen. Münih 1984, 1. Bölüm (Tanrıların Geldiği Gün, Cep Kitapları, İst.)
34 Schreiber, Katherine, und Lancho Rojas, Josue: Los puquios de Nazca: un sistema de galerias filtrantes: "Boletin de Lima", Nr. 59, Eylül 1988
35 Rossel Castro, Alberto P.: Sistema de irrigacion antigua de Rio Grande de Nazca.: "Revista del Museo Nacional", Lima, cilt XI, No. 2, 1942
36 Aveni, Anthony: The Lines of Nazca: "Memoirs of the American Philosophical Society". Cilt 193, 1990
37 Clarkson, Persis B. ve Dorn, Roland I.: New Chronometrie Dates for the Puquios of Nazca, Peru: "Latin American Antiquity", cilt 6, No. 1, 1995
38 Acueductos y caminas antiguos de la hoya del Rio Grande dc Nazca. Actas y Trabajos Cientificos del XXVII Congreso 1939, cilt 1, Congreso International des Americanistas, Lima, 559-569
39 Warwick, Bray: Under the skin of Nazca: "Nature", cilt 358, 2 Temmuz 1992
40 Das Alter der Nazca-Scharrbilder.: "Neue Zürcher Zeitung", 2 Eylül 1992
41 Aveni, Anthony F., and Silverman, Ffelaine: Between the Lines. Reading the Nazca Markings as Rituals Writ Large. 'The Sciences", The New York Academy of Sciences, Temmuz/Ağustos 1991
42 Mason, Aldon J.: Das alte Peru. Eine indianische Hochkultur. Zürih 1957
43 Waisbard, Simone: Nazca - Zeichen in der Wüste: Die letzten Geheimnisse unserer Welt. Stuttgart 1977
44 Forward, Robert L.: Ad Astra! In: "Journal of the British Interplanetary Society", cilt 49, s. 23-32, 1996
45 Matloff, Gregory L.: Robosloth - A slow interstellar Thin-Film Robot. "Journal of the British Interplanetary Society", cilt 49, s. 33-36, 1996
46 Coe, Michael D. (deri.): Die Nazca-Scharrbilder. Münih 1986
47 Kottmann, Albrecht: Uralte Verbindungen zwischen Mittelmeer und Amerika. Gleiche Maßeinheiten beidseits des Atlantiks. Stuttgart 1988
48 Hadingham, Evan: Lines to the Mountain Gods. Londra 1987
49 Isbell, William H.: Die Bodenzeichnungen Altperus.: "Spektrum der Wissenchaft", Aralık 1978
50 Tributsch, Helmut: Das Rätsel der Götter-Fata, Morgana, Frankfurt/Main 1983

51 Kanjilal, Dileep Kumar: Vimana in Ancient India (Aeroplanes or Flying Machines in Ancient India). Çev.: Julia Zimmermann. Bonn 1991
52 Stierlin, Henri: Nazca, la clef du mystère. Paris 1982
53 Ist das Liniensystem in der Nazca-Ebene eine Landkarte? In: "Vorarlberger Nachrichten", 16 Mayıs 1981, Bregenz
54 Waxmann, Siegfried: Unsere Lehrmeister aus dem Kosmos. Ebersbach 1982
55 Galicki, Wolf: The Nazca Desert "Chart" Denman Island, B.C., 1978
56 Breunig, Georg A. von: Nazca: A pre-Columbian Olympic Site? "Interciencia", cilt 5, Nr. 4, 1980
57 Breunig, Georg A. von: Nazca, A gigantic Sports Arena? A new Approach for explaining the Origin of the Desert Markings in de Basin of Rio Grande in Southern Peru. University of Northern Colorado, Antropoloji Müzesi. Yılı yok.
58 Ditfurth, Hoimar von: Warum der Mensch zum Renner wurde.: "Geo", Nr. 12, aralık 1981
59 Hawkins, Gerald H.: Die Bodenzeichnungen Altperus: "Spektrum der Wissenschaft", Aralık 1978
60 Woodmann, Jim: Nazca. Münih 1977
61 Morrison, Tony: Das Geheimnis "der Linien von Nazca. Basel und Stuttgart 1987
62 Feder, Kenneth L.: Frauds, Myths and Mysteries. Science and Pseudoscience in Archaeology. Central Connecticut State University, yılı yok.
63 Däniken, Erich von: Der Jüngste Tag hat längst begonnen. Münih 1995 (Kıyamet Günü, Inkilâp Kitabevi, İst.)
64 "Kebra Negest", 23. cilt, I. bölüm.: "Die Herrlichkeit der Könige". Abhandlungen der Philosophisch Philologischen Klasse der Königlich - Bayrischen Akademie der Wissenschaften
65 Laufer, Berthold: The Prehistory of Aviation.: Field Museum of Natural History, Anthropological Series, cilt XVIII, No. 1, Chicago 1928
66 Bopp, Franz: Ardschuna's Reise zu Intdra's Himmel. Berlin 1824
67 Däniken, Erich von: Der Götter-Schock. Münih, 1992 (Tanrıların Şoku, Cep Kitapları, İst.)
68 Roy, Chandra Protap: The Mahabharata, Drona Parva. Kalküta 1888
69 König, Viola: die Wiederentdeckung des Goldes. G.E.A.S. No. 5, Ekim 1996
70 Herzog, Th.: Vom Urwald zu den Gletschern der Kordilleren. Stuttgart 1913
71 Pucher, Leo: Ensayo sobre el arte prehistorico de Samaipata. San Francisco 1945
72 Nordensköld, E.: Meine Reise in Bolivien. "Globus", eilt 97, 1910.
73 Trimborn, Hermann: Archäologische Studien in den Kordilleren Boliviens, eilt 3, Berlin 1967
74 Wieder Spuren von Leben in Stein vom Mars entdeckt. "Welt am Sonntag", Nr. 41,6 Ekim 1996
75 "Der Spiegel", Nr. 33, 1996: die Funde passen ins Bild
76 "Planeten-Brut aus dem Urnebel", in: "Der Spiegel", Nr. 22, yıl 1993
77 Burks, Arthur W.: Theory of Self-Reproducing Automata, by John von Neumann, (derlen, ve tamamlanmış) Universtiy of Illinois Press, 1966

78 Tiesenhausen, Georg von, und Darbo, Wesley A.: Self-Replicating System - A System's Engineering Aproach. NASA technical Memorandum TM-78304, Marshall Space Flight Center, Alabama, Temmuz 1980
79 Signorini, Jacqueline: How a SIMD machine can implement a complex cellular automation? Von Neumann'ın 29-halli hücresel otomasyonu üzerine bir vaka etüdü. Supercomputing 89, ACM Press, 1989
80 Klafter, Richard D., Chmielewski, Thomas, and Negin, Michael: Robotic Engineering: An Integrated Approach. Prentice Hall 1989
81 Crick, F.H., ve Orgel, L.E.: Directed Panspermia.: "Icarus", Nr. 19, Londra 1973
82 Hoyle, Fred, ve Wickramasinghe, N.C.: Die Lebenswolke. Frankfurt/Main 1979
83 Crick, Francis: das Leben selbst. Sein Ursprung, seine Natur. Münih ve Zürih 1981
84 Merkle, Ralph C: Molecular Nanotechnology: Frontiers of Supercomputing - II: A National Reassessment. University of California Press 1992
85 Merkle, Ralph C: Two Types of Mechanical Reversible Logic: "Nanotechnology", cilt 4, 1983, s. 114-131
86 Drexler, Eric K.: Molecular Engineering: an aproach to the development of general capabilities for molecular manipulation: National Academy of Sciences, ABD, 78, 5275-5278
87 Merkle, Ralph C: A Proof About Molecular Bearings. In: "Nanotechnology", cilt 4, 1993, s. 86-90
88 Merkle, Ralph C: Self Replicating Systems and Molecular Manufacturing. In: "Journal of the British Interplanetary Society", cilt 45, 1992, s. 407-413
89 Wertz, James R.: The Human Analogy and the Evolution of Extraterrestrial Civilisations. In: "Journal of the British Interplanetary Society", cilt 29, Nr. 7/8, 1976
90 Fogg, Martin J.: Temporal Aspects of the Interaction among the First Galactic Civilications. The Interdict Hypothesis: "Icarus", cilt 69, 1987
91 Fiebag, Johannes: Völlig abgehoben?: "Ancient Skies", Nr. 6/1996, 20. yıl.
92 Der Mensch stammt doch ab: "Focus", Nr. 44, 1996
93 Darwin ja - aber Gott sorgte für den Urknall: "Der Blick", Susanne Stettler'in röportajı. 28 Ekim 1996

RESİMLER

Valentin Nussbaumer, Zürih: 27, 28, 29, 44, 45, 52, 66, 67, no'lu resimler
Willi Dünnenberger, Quito: 83, 89
Torsten Sasse, Berlin: 85'den 89'a.
Jaime Bascur, Santiago de Chile: 90
Diğer tüm resimler: Erich von Däniken, Beatenberg

SEVGİLİ OKURLARIMA

Bir belgesel kitap bir romandan biraz farklıdır. Gerçi belgesel kitap yazarı da hayaller kurup teoriler türetebilir; ama her şeyden önce araştırmak zorundadır. Bu araştırma yıllarca sürebilir ve çok paraya mal olabilir. Ne uçak bedavadır ne de fotoğraf donanımı; büro odaları, yardımcı elemanlar ve daha pek çok şey için para gereklidir.

Burada bana hep özveriyle yardım etmiş birkaç dostumu anmaktan mutluluk duyacağım. Bunlardan biri Uli Dopatka'dır; kendisi Bern Üniversitesi'nde kütüphanecidir ve bana yığınla eseri gözden geçirebilme olanağını sağlamıştır. Bir diğeri Valentin Nussbaumer'dır; Uli'yle birlikte Dr. Cabrera'nın yanında ve Nazca'da haftalarca bana kol kanat olmuştur. Rocklinghausen'de lise öğretmeni Peter Kaschel'i nasıl unutabilirim? Kendisi "Däniken" gibi tartışmalı bir konuyu lisede işlemek yürekliliğini göstermiştir. El yazılı müsveddemi düzeltmesi için ona göndermiştim. Ya benim iyi dostlarım Dr. Eenboom, Peter Belting ve Conny Lubbers; onlar bir antikçağ uçağını, uçuşa elverişli bir model haline sokmak için o kadar çok zaman harcadılarki. Sonra sekreterim Klian Bohren var; büroma kısa süre önce katıldığı halde, sanki uzun zamandır çalışıyormuş gibi oraya alışarak benim bulunmadığım zamanlarda da yoğun bir işi yürütmüştür. Ve en son zikrettiğim, fakat en önemlisi eşim Elisabeth, çalışmalarıma -evde pek ender kaldığım halde- yine de büyük anlayış ve sabır göstermektedir.

Sizlere teşekkür etmek bir görev değil, yüreğimden gelen bir buyruktur.

Ve sizler, sayın okurlar; sizden bir ricam var. 35 yıldan fazla bir zamandan biri, kendimi adamış olduğum konu ilginizi çekiyorsa, o zaman lütfen "Ancient Astronaut Society" (Eski Çağ Astronotları Derneği) hakkındaki bilgi edinme broşürünü iste-

yiniz. Bu kuruluş uluslararası bir dernektir; her iki ayda bir zengin içerikli, renkli resimli bir dergi yayımlar. Bu dergiden Dünyadışılar konusunda en yeni haberlerin yanı sıra, kongre ve mitinglerin ne zaman yapılacağı ya da benim küçük bir gezi kafilesini ne zaman yararlı bir hedefe götüreceğim de öğrenilebilir. Adresinizi belirten bir posta kartını göndermeniz yeterlidir. Kurumun adresi: AAS, Postfach CH - 3803 Beatenberg.

E-posta: "aasworldwide@access.ch"; internet adresi, "www. access, ch/aas".

Nazca, dünyamızın büyük muammalarından *biridir.* Başka muammalar da vardır, hem de beş kıtanın hepsinde. Fakat bunları pek az insan görebilir. Yeryüzünde yaşayanlardan yalnızca minik bir azınlık uzak ülkelere gezi düzenlemek, nemli vahşi orman bölgelerini ziyaret etmek ya da susuz çöllerdeki hedeflere gitmek olanağına sahiptir. Gençler için araştırılacak daha çok şey var; fakat ilkin soru işaretlerini olabilir çözümlere götürmeli.

Biz, pek çok insana, bu dünyanın büyük muammalarını üç boyutlu, canlı ve etkin biçimde inceleme olanağını vermek istiyoruz. Ayrıca bir yaşantı parkı da planladık; bu park yakın gelecekte Bern'in Oberland kesimindeki Interlaken'de açılacaktır. Bir vakıf kuruldu ve uzmanlardan kurulu bir proje ekibi bunun için çalışıyor. Katkıda bulunmak isteyecekler, bir tanıtım broşüründen ayrıntılı bilgiler alabilir. Bu broşürü ücretsiz olarak size göndermekten sevinç duyarım. Lütfen şu adrese yazınız: Erich von Däniken, CH-3803 Beatenberg.

Dostça selamlarımla.
Erich von Däniken

3. basım

TANRILARIN ARABALARI yazarı **DÄNIKEN'DEN**

SONSUZLUĞUN İŞARETLERİ

Peru'daki Nazca düzlüğünde bulunan devasa çizgiler ve şekillerin sırrını çözmek için 30 yıldır araştırma yapan ünlü yazar, bu kez özel bir uçakla Nazca'nın üzerinde defalarca tur attı ve 1200 kare fotoğraf çekti. Bu kitapta göreceğiniz fotoğraflar, Nazca'nın şimdiye dek gizli kalmış figür ve işaretlerini gözlerinizin önüne seriyor.

İnsanoğlunun çözemediği en büyük bilmecelerden biri olan Nazca'yla ilgili yazılan her şeyi ve ortaya atılan tüm kuramları incelemiş olan Däniken'in bu son araştırma gezisinden sonra vardığı sonuç gayet açık: Bu konuda şimdiye kadar yazılan her şey, saçmalık!

ISBN 975-480-104-5
9789754801040

KDV DAHİL